

BBL

Biblioteksbladet

Tema tidskrifter

IFLA 2010

KB:s kris

06/07:2010

Dags för förnyelse?

Vi hjälper er att bygga framtidens bibliotek!

Genom ett unikt samarbete mellan Cetwin Service, återförsäljare för finska ATP Technologies, berömda för sina automatiserade bibliotekssystem, och Oberthur, en världsaktör inom kort, säkerhet och identifiering, kan vi med nöje presentera en helhetslösning för framtidens bibliotek!

Vi erbjuder:

- Utrustning för utlåning och återlämning av biblioteksmedia
- Lånekort
- Arbetsstationer
- Konverteringsenheter
- Självbetjäningsterminaler
- Sorteringsmaskiner med upp till 40 sorteringsplatser

Allt kan anpassas helt efter bibliotekets behov, både vad gäller praktiska faktorer som hur personalen arbetar men även vad gäller utseende, så att utrustningen smälter in i bibliotekets atmosfär.

Våra lånekort är kompatibla med samtliga bibliotekssystem och vi levererar idag kort till bland annat Dieselverkstadens bibliotek, Sundbybergs Stadsbibliotek och Solna Stadsbibliotek.

Låter det intressant? Vi finns i anslutning till biblioteksmässan - besök oss så bjuder vi på lunch och berättar mer om hur vi kan hjälpa er att:

- Öka tillgängligheten
- Minska köerna vid utlåningsdiskarna
- Införa självbetjäning
- Minska risken för felhantering
- och mycket mer...

Välkomna!

Vänliga hälsningar,

&

Om ni vill vara säkra på att få en plats bör ni kontakta oss för att boka, då vi tyvärr har begränsat antal platser.

Sorteringsplats

Olika typer av lånekort från Oberthur

Återlämningsterminal

Pierre Wincent
pierre.wincent@cetwinservice.se
Tel: 08 - 590 094 44

Linnea Malmström
l.malmstrom@oberthur.com
Tel: 08 - 658 75 12

Cetwin Service AB • Box 933 • 194 29 Upplands Väsby
Besökare: Kanalvägen 1A • 194 61 Upplands Väsby

Oberthur Technologies Sweden AB
Färögatan 7 • 164 40 Kista

ÄRGÅNG 95

Postadress
Box 70380
107 24 Stockholm

Besöksadress
World Trade Center, D5, Klarabergs-
viadukten 70 eller Kungsbron 1,
Stockholm
Tel. 08-545 132 30
BBL Tel. 08-545 132 40
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksförnings hemsida
<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL
För medlemmar i föreningen ingår
BBL i medlemsavgiften, 350:– för
enskild medlem (heltidsstuderande
och pensionärer 175:–). Övriga beta-
lar 500:– (Sverige), utanför Sverige,
600:–

Ansvarig utgivare
Chefredaktör
Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

Iredaktionen
Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig
Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Paolo Sangregorio.

Redaktionen förbehåller sig rätten
att korta och redigera manus. För
obeställt material ansvarar ej.

Annonser
Bo Eriksson
Knut Wallenbergs väg 35
133 34 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 55 eller
070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck
Norra Skåne Offset, Hässelholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksförning är en
ideell förening med uppgift att främja
svenskt biblioteksväsen.
Biblioteksbladet speglar föreningens
verksamhet, åsikter och ställnings-
tagande men har också till uppgift
att väcka egen debatt genom att ge
utrymme åt andra åsiktsyttringar.
Tidningen har en fri och självständig
roll och bedrivs med tryckfrihetsför-
ordningen som grund.

Denna tidning gick i
tryck den 6 september.

Den här tidskriften är
TS-kontrollerad.

Förord

Henriette Zorn

DE SAKKUNNIGA politikerna
fanns på plats, represen-
ter från översättar- och kri-
tikerskrået, Kulturrådet, för-
lagen... där fanns en huspoet/musiker
och en stridbar författare. En hel dag
skulle det handla om litteraturen och
makten, om litteraturen och biblioteken
– demokratins grundbultar. Arrangörerna Sveriges
författarförbund, Översättarcentrum, Folkbild-
ningsförbunden m fl hade knäpat ihop ett riktigt
ambitiöst program som andades det där som bl a
förläggaren Dorotea Bromberg efterlyste av politi-
kerna ifråga om kulturen: att man höjer blicken och
vill något större. Att därför inte hela Skandiabiogra-
fen, där seminariet ägde rum, var fylld till sista bänk
– är en gåta.

Mycket klokt sades om läsningens betydelse,
om översättarens viktiga uppgift, om litteraturens
betydelse, om dess frånvaro i skolan och lärarut-
bildningen, om studieförbundens verksamhet med
läsombud – goda insatser som sällan uppmärksam-
mas, om yttrandefrihet och yttrandejämlikhet...,
det sistnämnda blev för övrigt dagens buzzword.

Lite väckelsemöte blev det – stora delar av pu-
blikens hörde väl till en församling som knappast
behöver övertygas i dessa viktiga frågor. Men möj-
ligen behövde politikerna det. Därför var det bra att
de fick höra den alltid lika kunniga och analytiskt
träffsäkra Inger Eide Jensen uppmana till kulturpoli-
tisk samling kring biblioteksfrågorna. Detta efter
att hon talat om de alarmerande ökande klyftorna
i läskulturen, efter att hon framhållit biblioteken
som viktiga lågintensiva mötesplatser där man kan
se varandra i ögonen i realtid, deras betydelse för det
läsfrämjande uppdraget och för barnen. "Det är *nu*
biblioteken behövs", betonade hon med emfas.

Och Kulturrådets ordförande, Kerstin Brunnberg,
gav eldunderstöd genom att ampert och auktorita-
tivt uppmana politikerna att genomföra de åtgärder
Inger Eide Jensen föreslår för en revidering av bib-
liotekslagen. "Vad väntar ni på – allt finns ju redan
där".

Kerstin Brunnberg gav också en fingervisning om

hur man från Kulturrådets sida kommer
att tolka de nya direktiven för stödet till
kulturtdskrifterna: utgående från det
som sägs om yttrandefriheten i de kul-
turpolitiska målen. Skickligt.

Från politiskt håll gavs följande be-
sked: Om Alliansen vinner blir det en
bred bok- och litteraturutredning nästa

mandatperiod och fortsatta Skapande skola-sats-
ningar; från vänsterpartiet lovar man 1 miljard till
kulturen och propagerar för att lagstifta om kultu-
ren i en kulturlag. Om oppositionen får bilda reger-
ing åker den föreslagna revideringen av biblioteks-
lagen ut på remiss, eventuella synpunkter lyssnas in
och sedan genomförs revideringen.

Vad krävs för att kulturen ska bli en valfråga? var
en fråga som återkom under dagen. Och varför tar
kulturen inte mer plats i politiken? Samhällsklima-
tet, trodde någon; bristen på bildning och kunskap,
menade någon annan. Jag vet inte jag. Det tycks fin-
nas ett slags naturlag som gör att kulturfrågor aldrig
kan hanteras politiskt på något annat sätt än instru-
mentellt där distribution alltid är överordnad vision
och innehåll. Politikerna kan skyllas för mycket men
inte allt. Den dag SVTs Anna Hedenmo och Mats
Knutsson väljer att i partiledarintervjuerna kräva
raka besked i kulturpolitiska frågor kanske vi har ett
case och möjligen ett antal ganska ställda politiker.

Det kommer inte att hända men man kan väl hop-
pas på en annan agenda. För att citera seminariets
huspoet Emil Jensen: "En mur är bara en bro på hög-
kant".

Det är höst. Det är tidskriftsnummer. Inom kort
är det val. I vår lilla damm finns det anledning att
fundera: Kan ett nationalbibliotek gå i konkurs? Och
då menar jag inte bara ekonomiskt.

Stockholm den 29 augusti 2010

Ur innehållet:

- 4 Tema tidskrifter: Åsa Ekström, Annina Rabe, Trygve Söderling m fl
- 26 KB:s ekonomiska kris. MarieLouise Samuelsson
- 28 E-boksexplosionen – en luftbubbla. Per Swedberg
- 30 Facit IFLA 2010. Åsa Ekström, Henriette Zorn
- 42 Inför Bok & Bibliotek. Henriette Zorn
- 48 Årets Greta Renborgpristagare. Åsa Ekström

Avdelningar

- 23 Utblick
- 49 Krönika
- 52 Månadens uppsats
- 54 Recensioner
- 64 Besserwisser
- 66 Föreningsnytt
- 71 Kalendarium

Bibliotek som tidningsmakare

Tema **tidskrifter** bibliotek

Få bibliotekarier har väl missat Framsidan som lyser starkast bland publikationerna som de olika läns- och regionbiblioteken satsar pengar på. Men det finns de som väljer bort tidningssatsningar...

AV **ÅSA EKSTRÖM**

VISSA REGION- OCH länsbibliotek väljer att informera om biblioteksverksamheten via egna tidningar. En del har mer karaktären av informationsblad medan andra investerar i att ge ut professionella tidningar. Kultur i Väst Regionbibliotek satsar drygt 1,1 miljoner kronor på produktionsstöd och lön till Framsidan. En del hävdar att tidningssatsningar mest slutar i papperskorgen eller förblir olästa av beslutsfattarna. Det finns också de som blir provocerade av att läns- och regionbiblioteken lägger

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

Fredrik Swedemyr, redaktör för Framsidan.

pengar på dyr tidningsproduktion istället för på mer traditionella satsningar för att stödja, samordna och utveckla de kommunala biblioteken. Samtidigt är man överens om att satsa pengar på exempelvis bokcirklar på nätet. Från och med första juli drivs Bokcirklar.se gemensamt av landets läns- och regionbibliotek för att man vill stärka läsaridentiteten och lyfta samtalets betydelse i läsoplevelsen. Bokcirklar.se startades för tre år sedan av bibliotekarien Nina Frid men kommer nu att utvecklas tillsammans av länsbiblioteken. Idag är sajten en snabbt växande samlingsplats för virtuella bokcirklar med över 2 600 medlemmar. En digital lässatsning som når användarna och som man nu gemensamt vill utveckla. Vill man nå politiker och beslutsfattare är det bästa sättet att göra det genom egna professionella tidningsproduktioner, hävdar tidningsförespråkarna. Framsidan, en tidning som ges ut sex gånger om året av Kultur i Väst Regionbiblioteket är en mycket läsvärd och uppskattad tidning om biblioteksrelaterade ämnen. Varje nummer tar upp

ett speciellt tema som berör bibliotekssfären exempelvis framtidens skolbibliotek, litteraturens nya vägar eller biblioteken i valtider. Tidigare gav Regionbiblioteket även ut Framsteget men den har numera gått i graven. Istället satsar man på enstaka specialnummer av Framsidan.

– Specialnumren kommer att ha samma karaktär och typ av innehåll som tidigare Framsteget Special, berättar Fredrik Swedemyr som är redaktör på Framsidan.

Han är en av tre som står bakom tidningsmakandet, de andra två är Tove Eriksson och Helén Andersson. Fredrik Swedemyr har tidigare arbetat som journalist på olika dagstidningar. Är det då inte märkligt att göra en tidning för bibliotekarier och politiker när ägarna är desamma? Han håller med om att det är en balansgång och lite knöligt på grund av ägarperspektivet. Dessutom är det lite ovanligt med tidningsmakande i en politiskt styrd verksamhet samtidigt som tidningen ska fungera som en kommersiell produkt.

– Det finns risk för att det blir en publicis-

tisk verksamhet som riskerar att bli självgod på grund av ägarförhållandena. Men vi är observanta på detta faktum. Vi vill ju väcka biblioteksfrågor gentemot beslutsfattare och då får det inte bli för snävt.

Fredrik Swedemyr berättar att rent idémässigt bidrar länsbibliotekarierna med tips och uppslag till tidningsinnehållet men att redaktionen alltid gör en journalistisk bedömning av vad som ska publiceras. Det gäller att balansera den enskilda bibliotekariens vurm för sitt enskilda projekt. Det gäller att bevaka projektrapporter som fungerar i ett större perspektiv.

Det finns kritiker som BBL talat med som menar att Regionbiblioteket borde satsa på att få till billigare kurser och seminarier för personalen istället för att göra tidning. Hur ser du på den kritiken?

– Biblioteken är en politiskt styrd verksamhet som väljer att lägga resurser på publicering. Det kanske inte hjälper den enskilde biblioteksanställda att Kultur i Väst Regionbiblioteket arrangerar mer kurser eller konferenser och lägger mindre pengar på Framsidan, om det ekonomiska läget ändå inte tillåter att bibliotekspersonal får gå på arrangemangen.

Fredrik Swedemyr menar att det också finns en strategisk dimension med hela publiceringstanken.

– Genom att belysa biblioteket som en resurs ur olika perspektiv hoppas man kunna påverka beslutsfattare och politiker. Ett exempel på denna mer strategiska nivå är Framsidan nr 1/2009 som handlade om biblioteket som en resurs i tider av ekonomisk kris. Istället för att fokusera på nedskärningar av biblioteksverksamheten, valde vi att lyfta det arbete som faktiskt görs – med en svag förhoppning om att det kunde bidra till att någon där ute i det politiska landskapet faktiskt skulle få en insikt om att biblioteken är en bra grej att satsa på, menar Fredrik Swedemyr.

Framsidan är inte enbart en papperstidning, man kan ta del av innehållet i tidningen även på webben. Hemsidan är skapad via gratisverktyget Wordpress. Inom en snar framtid ska man utveckla den grafiska profilen. Fredrik Swedemyr menar att det visar på styrkan när man kan använda sig av tidningsresurserna.

– Vi hade en massiv bevakning under den stora Halmstadskonferensen då vi lanserade hemsidan. Alla de bibliotekarier som inte kunde närvara i Halmstad kunde då ta del av materialet via hemsidan. Vi bloggade, ningade och twittrade föredömligt vilket innebar en stor dos inspiration och information till de som inte fanns på plats.

Tidningen har många läsare i biblioteksvärlden runt om i landet och får nog räknas som en nationell angelägenhet. Förklaringen kan vara att man inte enbart rapporterar om och fokuserar på regional biblioteksverksamhet. Fredrik Swedemyr har även kunnat åka iväg på reportageresa till Litteraturhus i Norge och Idea Store i London. Framsidan är länsbibliotekarie och verksamhetschef Bengt Källgrens skötebarn. Tidningen grundades för 11 år sedan. I dagsläget finns tidningen på sju bibliotek, att jämföra med exempelvis Biblioteksbladet som finns på 61 bibliotek, enligt Libris. Bengt Källgren, ansvarig utgivare, menar att tidningen Framsidan når fram och är ett regionalt viktigt redskap. Förr om åren var det mer vanligt att man lät bibliotekarierna skapa innehållet.

– Resurserna har ökat sedan vi satsat på att göra en genomarbetad produkt skapad av journalister. Budskapet kommer lättare fram då. Publicering är ett viktigt redskap i vårt opinionsarbete, menar Bengt Källgren.

Det varierar kraftigt hur informationssatsningarna ser ut runt om på landets läns- och regionbibliotek. En del har påkostade satsningar på hemsidor på webben medan andra satsar på bloggar och nyhetsbrev. Det finns naturligtvis även dom som är lite skeptiska till att länsbibliotek överhuvudtaget ska göra tidning. Detlef Barkanovitz, länsbibliotekschef i Norrbotten:

– Det är framförallt en fråga om resurser. Vi har inte råd att göra en papperstidning. Samtidigt är det en idé som jag inte tror på. Tidningar av bibliotekarier är inte alltid de bästa. Dessutom är det framför allt webben vi satsar på nu eftersom vi tror att det är den bästa och mest tillgängliga informationskanalen för intresserade, konstaterar Detlef Barkanowicz.

ÖVRIGA EXEMPEL PÅ LÄNSBIBLIOTEK SOM GÖR TIDNING I DAGSLÄGET:

Biblioteken i Östergötland ges ut av Länsbibliotek Östergötland. Fyra gånger per år kommer tidningen ut. Tidningen anlitar frilansare för att skapa en mer journalistisk produkt. Trycks i ungefär 500 exemplar men inför valet i 800 exemplar.

Länsnytt ges ut 4 gånger/år av Regionbibliotek Stockholm. Finns även som blädderexemplar via Issue. Där kan man bland annat få veta mer om vad som pågår på olika bibliotek runtom i Stockholms län.

Upplysningen är en tidning från Länsbibliotek Uppsala som ges ut fyra gånger per år. Det tidigare informationsbladet finns numera som blädderexemplar via Issue eller som pdf-fil. Trycks i ungefär 500 exemplar. Det finns planer på en Gävleborgsvariant 2011 eftersom man gått samman med Länsbibliotek Gävleborg.

En kompott av trotjänare och uppstickare

Tema **tidskrifter**

mat

Det skrivs mer om mat än det lagas. Annina Rabe spanar i floran av svenska och internationella mattidskrifter.

AV **ANNINA RABE**

DET SVENSKA INTRESSET för matlagning verkar aldrig sina. Om man dömer utifrån den uppsjö av kokböcker, matlagningsprogram och mattidskrifter som är i omlopp skulle man kunna tro att svenskarna var i paritet med italienare eller fransmän när det gäller matintresse. Samtidigt pekar alla siffror fortfarande på att vi lagar allt mindre mat hemma. Vad använder svenskarna då alla dessa kokböcker, tidskrifter och tv-program till? Ja, förutom den uppenbara eskapistiska anledningen är det kanske delvis för att döva dåliga samveten. Men framför allt handlar det om att mat, matvanor och matlagning har blivit en av de tydligaste statusmarkörerna för den uppåtsträvande medelklassen. Med mat följer så mycket av det som anses statusbringande: det handlar om livsstil (hur många lyckade middagsbjudningar man har), lyxkonsumtion (i designade hem i storstäder över hela Sverige diskuteras på fullaste allvar kvaliteten på dyra olivoljor som en vetenskap) och vikt (en förgrening av matlagningsvägen är ju hela dietvägen, med alla dess olika metoder). För den socialt ambitiösa finns kort sagt allt att vinna på att skaffa sig åtminstone ett lite lagom klädsamt matintresse (frosseri däremot har ju aldrig varit, och kommer aldrig att bli, stilfullt). Man skall njuta av livet – men lagom mycket.

Mattidningarna i Sverige har dock inte strömmat till i riktigt samma takt som kokböcker och tv-program. Sannolikt har nä-

tet tagit en ytterligt stor andel av presumtiva mattidningsläsare: sajter som Tasteline, kokaihop, recept.nu, (som är TV4s matsajt) eller den mer specialiserade Taffel, fyller mer än väl behovet av recept och artiklar och är dessutom alldeles gratis. Lägg därtill hundra-

tals matbloggar som uppdateras regelbundet och man kan fråga sig om det finns marknad för mattidskrifter över huvud taget.

Det är också trotjänarna som dominerar. **Allt om Mat**, som har funnits sedan 1970-talet, är upplagemässigt fortfarande marknadsledande. Det är en tidning som har ändrat skepnad en hel del under åren, och just nu genomgår en i mitt tycke svagare period. Betoningen har väldigt mycket kommit att ligga på vardagsmat för den jäktade barnfamiljen; ibland ger den nästan intrycket av att matlagning är ett nödvändigt ont, och recepten blir stundtals löjligt enkla. Den kan dock fortfarande ha bra artiklar, och har även tagit ett miljöansvar med tex återkommande krönikor av Isabella Lövin, som skrivit mycket om fiskens tynande tillvaro i världens hav. Men originaliteten i recept och infallsvinklar lyser just nu med sin frånvaro.

Allt om Mat har alltid varit det folkliga alternativet, men vill man ha en folklig tidning som ändå fokuserar mer på själva maten och mindre på livet omkring den tycker jag att det rejäla och sympatiska **Matmagasinet** är

Ur *Allt om Mat* som funnits sedan 1970-talet.

V knihovnách a dlužníky zaměstnanců.*

CS Library är nu förberett för valfritt språk och valfritt katalogsystem. Dessutom massor av nya funktioner som integration med IMDB, Spotify, Elib och Alex etc.

Besök oss på Bok & Bibliotek i Göteborg, monter **E03:18**

Håll dig uppdaterad om både små och stora händelser, bli ett fan på Facebook!
www.facebook.com/cslib.

För mer information om framtidens bibliotek; gå till **www.cslibrary.se**

** Översättning för våra svenska kunder = I bibliotekens och låntagarnas tjänst.*

Kontakta gärna Rey Langels, VD för Teknikhuset AB,
tel: 070-568 42 01 epost: rey.langels@teknikhuset.se så får du veta mer!

www.teknikhuset.se

I bibliotekens och låntagarnas tjänst - Teknikhuset uppfinner och utvecklar programvara och lösningar med människan i centrum för att göra information och teknologi tillgänglig för alla. Produkterna utvecklas på Microsoftplattformen, men kan tack vare sin öppenhet (SOA, XML, web services, web parts, m.m.) enkelt användas tillsammans med de flesta system på marknaden. Våra kunder är kommuner, myndigheter, företag och organisationer med stora krav på säkerhet och tillgänglighet.

■ ett nog så gott alternativ, även om den inte har samma ambition att följa trender som Allt om Mat har.

Men för den yngre, stressade barnfamiljen har Bonniers relativt nystartade tidning **Lagalätt** tagit den plats som Allt om Mat tidigare haft. Den har snabbt blivit mycket framgångsrik. Trots sitt osedvanligt fåniga namn lyckas den vara både yngre och piggare än sin storasyster Allt om Mat, och här lyckas man i högre grad göra barnfamiljsspektivet lustfyllt och inte bara en plikt. Samma perspektiv har **Elle Mat och Vin**, som bara kommer ut fyra gånger om året, och är lite trendigare och betydligt mer kändistät än de tidigare nämnda. Tyngdpunkten ligger på en urban livsstil, men innehållet är ofta betydligt tunnare än vad man förväntat sig. Ofta – det gäller för samtliga av de uppräknade tidningarna – är det utdrag ur nyutkomna kokböcker, gärna samma böcker som man redan sett i dagstidningarnas matbilagor.

För den mer avancerade matnörden har tidningen **Gourmet** tidigare varit det givna alternativet. Den startades 1979 av PR-mannen Lars Peder Hedberg och man stack inte under stol med att den vände sig till den mer sofistikerade matlagaren. Men det som gjorde den läsvärd även för oss vanliga dödliga var att det ofta var hög kvalitet på både skribenter och artikelmaterial. Här har tex kända matskribenter som Mons Kallentoft (även känd som deckarförfattare) och Lisa Förare Winbladh skrivit några av sina bästa texter.

Idag har Gourmet klara identitetsproblem. Man har haft krav på sig från ägarna att bli mer folklig (läs barnfamiljsanpassad) men man är samtidigt rädd att stöta sig med de kräsna ”gamla” gourmandläsarna. Resultatet

har blivit att gourmanderna i hög grad har vänt sig ifrån Gourmet, och amatörerna tycker fortfarande att den är för avancerad.

Gourmanderna söker sig idag hellre till tidningen **Mat och Vänner**, som med den nya chefredaktören Mattias Kroon snabbt har etablerat sig som det mer avancerade, kockinriktade alternativet. Mat och Vänner har också systertidningarna **Vin** samt **Baka**, som rider på den rådande surdegbröds vågen. I Mat och Vänner finns reportage från alla möjliga platser i världen och intervjuer med kockar som ligger i framkanten: allt förmedlat med stor entusiasm.

Annars är det få svenska mattidskrifter utöver de etablerade som lämnar något större avtryck. De som finns utöver de jag nu räknat upp, präglas av glest innehåll och mer eller mindre amatörmässigt utseende. Matfotografi är en svår konst, och lyckas man inte med att få anrättningarna att se aptitliga ut har halva idén med mattidskriften fallit.

Vill man ha moderna, kvalificerade och inspirerande mattidskrifter finns det all anledning att vända sig utanför Sveriges gränser. Storbritannien har ett stort utbud av kvalitativa tidskrifter med olika inriktning. Där finns tex en av mina personliga favoriter, månadstidningen **Taste Italia**, som samlar recept och matreportage från olika delar av Italien i varje nummer. Där finns **Olive** och **Delicious**, som båda lägger sig på hemmakocksnivå, men som både bild- och textmässigt slår tex Allt om Mat med hästlängder. I mycket högre grad än vi i Sverige, har England sina kändiskockar, och stundtals kan man tycka att det är en väldigt rundgång där samma namn florerar. En av dessa, den outtröttlige Jamie Oliver, startade förra året sitt eget magasin, **Jamie magazine**.

Detta kan man instinktivt tycka är fånigt, men faktum är att Jamie magazine känns väldigt välmatat, med olika teman varje gång och även en hel del läsvärd text. Säg vad man vill om herr Oliver, men bra på att skapa sitt eget varumärke är han.

TV-bolaget BBC ger ut ett antal tidningar, varav månadsmagasinet **BBC Good Food** får sägas vara den bästa. I dagarna lanserades ett nytt magasin med vegetarisk inriktning, **Vegetarian Living**, som borde ligga väldigt rätt i tiden men av första numret att döma, inte var särskilt imponerande. **Food and Travel** är en mer reportageinriktad tidskrift som fokuserar lika mycket på resor som på mat.

Vad är det då som gör de brittiska tidskrifterna roligare och mer aptitliga än de svenska? Jag tror framför allt att det handlar om attityd. Vi har i Sverige fortfarande en prägel av att matlagning är något man gör för att det är en del av något annat: man lagar mat för att man har barn som måste äta, för att man ska ha folk på middag, för att man ska ha gårdsfest eller ”tjejmiddag” (ett ord jag avskyr) strandpicknick eller vad som helst. I de svenska tidskrifterna är det ytterst sällan det handlar om mat för matens egen skull, för njutningen. Det är frestande att tro att det avspeglar hela vår inställning till mat. Vi kan köpa hur många dyra olivoljor som helst och ställa i våra nyrenoverade kök, men något riktigt matland kommer Sverige aldrig att bli. Det är ganska ironiskt att vi till och med är omsprungna av England, som tidigare varit känt för att vara ett av världens sämsta matländer. Ändå producerar de oändligt mycket bättre mattidskrifter än vi. ■

Ur **Delicious** – för den kvalitetsmedvetne hemmakocken.

ETT KULTURMAGASIN — FÖR ALLA

- ABF:s anrika kulturmagasin har förnyats.
- Fyra lyxigt fullmatade utgåvor per år.
- Texter av de bästa skribenterna.
- Lika allmänbildande som underhållande.

Fönstret är någonting så ovanligt som
ett kulturmagasin – för alla.

Endast 180 kr/år.

Prenumerera per telefon 08-613 50 00 eller
på www.fonstret.se/prenumeration

Debatt om kulturtidskriften och dess betydelse för... **debatten**

Tema **tidskrifter**

debatt

Kulturtidskrifternas betydelse för samhällsdebatten stod i fokus i Kulturrådets sista debatt under Almedalsveckan.

AV **ÅSA EKSTRÖM**

REGERINGENS FÖRSLAG till en ny definition av vilka kulturtidskrifter som kan söka statligt stöd har kritiserats hårt. Därför låg det nära till hands att det i Almedalen anordnades en debatt under temat "Behövs kulturtidskrifterna för samhällsdebatten?". En fråga som har ett givet svar, kan tyckas. Därför var det märkligt att det saknades en representant för en tidning vars stöd faktiskt riskerar att försvinna. Panelen bestod istället av Rakel Chukri, Sydsvenskans kulturchef, Gunilla Kindstrand, ordförande i Kulturrådets referensgrupp för tidskrifter, Henrik Toremark, stabschef, kulturdepartementet, Mats Wiklund, redaktör på Axess samt Per Wirtén, före detta chefredaktör på Arena. Deltagarna såg på utvecklingen för kulturtidskrifterna med både lugn och viss oro. Kulturrådet har en stor och betydande roll genom sitt kulturtidskriftsstöd som ska gynna en bred flora inom kulturområdet. Det vore förödande för hela samhällsdebatten om en tidskrift som Bang skulle försvinna på grund av en omdefiniering av kulturtidskriftsbegreppet – med Bang skulle en plantskola för skribenter och debattörer försvinna.

Nytt från 1 juli är att nättidskrifter kan få stöd och att en kulturtidskrift inte behöver gå med förlust för att få statligt stöd. Det är Kulturrådets styrelse som fattar beslut om föreskrifterna. Möjligtvis kan man komma att ta upp detta med lagringsfrågan. Varje år fördelar Kulturrådet cirka 18 miljoner kronor till kulturtidskrifter. Förra året ansökte 130 tidningar om bidrag, 100 tidskrifter fick

Det debatterades flitigt under Almedalsveckan. Även kulturtidskrifterna var föremål för en diskussion anordnad av Kulturrådet.

stöd. I den nu fastslagna definitionen står det att en kulturtidskrift kan bedriva "kulturdebatt i vid mening" – och att de tidskrifter som lever upp till detta därmed kan söka statligt bidrag via Kulturrådet. En lagom luddig formulering som det är fritt fram att tolka. Mats Wiklund, som arbetar på Axess – en tidskrift som inte har något statligt stöd, menade att det inte går att sätta en gräns för samhälls- och kulturdebatt. Per Wirtén föreslog att det kanske skulle behövas två stöd till tidskrifter, ett kulturstöd och ett samhällsstöd. Kulturdepartementets Henrik Toremark underströk att det vore orimligt om alla tidskrifter skulle vara berättigade till stöd. Det handlar om att prioritera, menade han, samtidigt som han underströk att förändringen handlar om att minska detaljstyrningen och värna yttrandefriheten. Enligt Kulturrådet är det kvaliteten som står i fokus vid urvalsprocessen. Gunilla Kindstrand räknar med att antalet ansökningar nu kommer att öka när alla kulturtidningar oavsett ekonomisk situation kan söka bidrag. Det lyftes fram flera exempel på nya goda initiativ inom publicering på nätet. Rakel Chukri nämnde tex "Ett lysande namn" och Sveriges Radios experimentella satsning "sr c" (Scen för konstnärliga uttryck i ljud och bild, och en plattform för nya sätt att presentera och an-

vända radio) som sajter som har ett annorlunda och stimulerande sätt att paketera innehållet på. Idag kan en tidskrift vara en bok, eller ett radio- och tv-program på webben. Gunilla Kindstrand underströk att det behövs kulturtidskrifter där tempot får vara böljande och långsamt – i kontrast till den korta och snabba medierapporteringen.

Paneldeltagarna enades om att kulturtidskrifterna nog kan få en ännu större och viktigare roll när dagstidningarnas kultursidor alltmer liknar nöjessidorna – både till innehåll och i redigering. Rakel Chukri berättade om maktkampen på Sydsvenskan där ledarskribenterna för några år sedan ville äga samhällsdebatten genom att förvandla kulturdelen till ett reservat för enbart de sköna konsterna. Det är ett stort problem att många tidningars kultursidor inte längre ger plats åt kulturpolitisk debatt, längre essäer eller intressant forskning.

Innan det nästan två timmar långa samtalet avslutades enades man om att nättidskrifterna är viktiga för folkbildningen och det demokratiska samtalet samt inte minst för mångfalden. På webben finns de smala tidskrifterna och många gånger på språk som talas av ett fåtal – men som alltid letar sig fram till sina läsare. ■

Vi ses i monter E03:25

THE CAVE BOOKCASE

- designed by Sakura Adachi

Tidskriftsstöden 2010

Tema tidskrifter

stöd

AV HENRIETTE ZORN

PRENUMERATIONSSTÖDET FINNS inte mer, sörjd och saknad av antagligen...ingen. I kulturpropositionen Tid för kultur föreslog regeringen 2009 att bidraget skulle avvecklas och den 1 januari i år togs det bort.

Förslaget om att koppla tidskriftsstödet till biblioteksprenumerationer (dvs att tidskrifter som får stöd bör spridas på alla eller ett antal av landets bibliotek) väcktes i utredningen Boken i tiden – betänkande om boken och kulturtidskriften (SOU 1997–141). Bakgrunden var att antalet prenumerationer av tidskrifter på biblioteken stadigt minskade och tidskrifternas möjlighet att själva marknadsföra sig gentemot biblioteken var små. 1999 infördes så ett stöd till folkbibliotekens prenumerationer av kulturtidskrifter för att öka spridningen av desamma.

Under senare år har dock antalet ansökningar från biblioteken minskat. 2009 ansökte 110 bibliotek om stödet och det totala stödbeloppet uppgick till drygt 186 000 kronor. Kulturrådet konstaterade att stödet i dess nuvarande form inte var ändamålsenligt. Beloppet som utgick var låga i förhållande till den omfattande administrativa hanteringen för både biblioteken och för Kulturrådet som ansökningsprocessen innebar. Stödformens

medel har omfördelats till läsfrämjande insatser inom ramen för litteraturanslaget.

Tidigare i år fördelades i vanlig ordning produktionsstöd till kulturtidskrifter (se BBL nr 2/2010). 102 tidskrifter fick dela på 17,3 miljoner och 16 nättidskrifter fick stöd om sammanlagt 865 000 kronor. Totalt sökte 127 tidskrifter om stöd vilket är en minskning jämfört med 2009 då 133 sökte (varav 103 beviljades stöd). Stödet som utgår till de enskilda tidskrifterna ligger på 15 000–600 000 kronor. I den absoluta stödtoppen återfinns Glänta, Karavan, Bang och Ord & Bild som samtliga får 600 000 kronor, tätt följd av Paletten och 10TAL som får 550 000 respektive 525 000 kronor i produktionsstöd. En tidskrift får det lägsta stödbeloppet, 15 000 kronor och 13 tidskrifter det näst lägsta, 25 000 kronor. 27 tidskrifter får höjda stöd och sex tidskrifter som tidigare inte har fått stöd, får i år medel, bland dem återfinns t ex Ordfront.

Den 1 juli i år beslutade regeringen om en ny förordning för statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser. Med den nya förordningen genomförs de förändringar av stöden till litteratur och kulturtidskrifter som avisades i Tid för kultur (prop. 2009/10:3).

För kulturtidskrifternas del innebär att förändringar av tidskriftsstödet får genomslag först vid anslagsfördelningen 2011. Regeringen har beslutat att det så kallade förlusttäckningskravet för kulturtidskrifter avskaffas och att bestämmelserna blir teknikneutrala, dvs att stöden inte blir kopplade till en särskild distributionsform. Vidare har man ändrat och gjort en snävare definition av vad en kulturtidskrift är: "en tidskrift som med sitt huvudsakliga innehåll vänder sig till en allmän publik med kulturdebatt i vid mening, eller som huvudsakligen ger utrymme för analys och presentation inom kultur och konstarter." Fokus vid bidragsgivningen bör då snarare ligga på tidskrifter som huvudsakligen innehåller kulturdebatt än t ex samhällsdebatt, ekonomisk eller social debatt.

Den nya definitionen har upprört många, inte minst journalister, som befarat att detta kommer att exkludera många tidskrifter

som tidigare fått stöd och att samhällsfrågor tvingas försvinna från kulturtidskrifterna (se även sid 10).

Till sin hjälp vid bidragsfördelningen har Kulturrådet en referensgrupp med sakkunniga inom tidskriftsområdet. Referensgruppen bedömer bidragsansökningar och lämnar förslag till Kulturrådets styrelse. Det blir upp till denna grupp att tolka vad "kulturdebatt i vid mening" innebär.

I referensgruppen för kulturtidskrifter sitter för närvarande:

Gunilla Kindstrand, frilansjournalist, Hudiksvall, ordförande

Charlotte Bydler, lektor i konstvetenskap, Stockholm

Torbjörn Elensky, författare, Stockholm

Håkan Forsell, forskare, kulturjournalist, Stockholm

Arne Johnsson, författare, bibliotekarie, Lindsberg

Malin Krutmeijer, frilansjournalist, Malmö

Djordje Zarkovic, förläggare, översättare, Göteborg

För att säkra en mångfald i utbudet fördelar Kulturrådet stöd till produktion och utveckling av kulturtidskrifter. Utvecklingsbidraget syftar bland annat till att öka distribution och marknadsföring av kulturtidskrifter.

Hittills i år har utvecklingsstöd fördelats till några aktörer som mottagit stöd under en rad år: Tidskriftsverkstaden i Öst 525 000 kr + 350 000 kr för produktion av en webbaserad kulturtidskriftskatalog, Tidskriftsverkstaden i Skåne 425 000 kr som också får bidrag på 175 000 kr för webbaserad distribution och försäljning av kulturtidskrifter via tidskriftsbutiken.nu, Tidskriftsverkstaden i Väst 440 000 kr samt Nätet 1 300 000 kr för distribution och marknadsföring av kulturtidskrifter.

Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter får två projektstöd på vardera 75 000 kr (två separata stöd). ■

Bok & Bibliotek E03:18

WAGNER

www.wagnerform.se

Allt skulle ju bli bra!

Nu när Milo och hans familj äntligen får stanna i Sverige skulle allt bli bra. Men plötsligt känns allt omöjligt. Inte ens fotbollen är rolig längre tycker Milo. Och hans bästa kompis Elias verkar inte vilja vara med Milo längre. Milo kämpar och letar efter en utväg. Ska han hitta den? Ska han orka leva i Sverige?

Läs tredje och avslutade delen i den uppskattade Milo-serien, skriven av populära Åsa Storck.

"Boken får 10 av 10 i betyg!" tycker Andreas, Jakob, Hani, Josefin och Ali, klass 4, Tornlyckeskolan i Höganäs.

Köp hela Milo-serien för endast 299 kr (ex moms), ordinarie pris 447 kr. Beställ direkt på www.hegas.se, art nr 7323.

Beställ redan nu på www.hegas.se.

DU KLARAR DET MILO!

Författare: Åsa Storck

Illustratör: Andrea Räder

Art nr 7271, Isbn 978-91-85877-49-2

Pris 149 kr, 64 sidor

Från 9 år, Lix 14

Hegas-nivå ● ● ○ ○ ○

Välkommen till Hegas

Med lättläst menar vi bearbetat språk, kronologisk handling, formgivet för att underlätta läsandet och att det anges ett lixtal samt en Hegas-nivå i boken.

Innehållet och handlingen utgår från ämnen som intresserar och berör barn och ungdomar. Det är spänning, dramatik, kärlek, vänskap, sport – allt! Vår vilja är att varje barn ska få läsa böcker och ta del av den underbara värld som läsning kan förmedla.

Anna Hjerpe

Anna Hjerpe

Förlagschef

anna.hjerpe@hegas.se

042-33 03 40

Illustratör: Mattias Olsson

SEMINARIUM:

Lättläst men inte lättviktigt

på Bok- och biblioteksmässan, torsdagen 23 sept
kl 14.00, läs mer i programmet.

Rapporter från ett parallellt universum

Tema **tidskrifter**
finlandssvenska

Trygve Söderling gör en resa längs den finlandssvenska tidsskriftsmetrans speciella spår.

AV **TRYGVE SÖDERLING**

"T-CENTRALEN" kallar sig ett samarbetsorgan för finlandssvenska kulturtidskrifter, för närvarande **Ad Lucem, Astra Nova, Filmjournalen, Finsk Tidskrift, Fredsposten, Horisont, Ikaros** och **Nya Argus**. Somliga av dem är kanske bekanta i Sverige, andra mindre kända. Hur som helst, de är de huvudsakliga hållplatserna i följande snabba tripp på den finländska kulturtunnelbanan – metron, som vi säger i Helsingfors.

Antalet finlandssvenskar är hälften större än antalet islänningar, så självklart utkommer också hundratals tidskrifter av andra slag på svenska i Finland, från **Löntagaren** och **Kyrkpressen** till **Landsbygdens Folk** och **Forum för ekonomi och teknik**. Potentiellt förstår alla rikssvenskar och många finskspråkiga i princip vad där står – ifall de vill.

Svenska språket kan ju utövas på många sätt, och att ta del av den finländska varianten, med priser i euro och en annorlunda historia, kan kanske ge "moderlandet" ett nytt, lätt skevt stalker-perspektiv på bland annat sig självt. I den meningen blir dessa finländska

tidskrifter ett slags rapporter från ett parallellt universum, som dessutom har den egendomliga egenskapen att det finns.

Första hållplats är den i mitt tycke mest oväntade, samtidigt största tidskriften i sammanhanget. Ordet "stor" är förstås ytterst relativt när upplagan rör sig kring några tusen, men åtminstone är **Ny Tid**, grundad 1944, den i dag "oftast utkommande kulturtidskriften i Finland"; detta enligt huvudstadsdraken *Hel-singin Sanomat*. På finskspråkigt håll saknas en egentlig motsvarighet till Ny Tid och översatt till Sverige borde man tänka sig ett konglomerat av *ETC*, *Ordfront Magasin*, *Folket i Bild*, *Flamman*, *Brand*, *Arbetaren*, *Arena*, *Internationalen* och kanske *Aftonbladets* kultursida. Upplagan vore då cirka 50 000.

Det som gör Ny Tids livskraft så oväntad är den närmast omgivande politiska miljön: mätt i val är nämligen den borgerliga majoriteten bland finlandssvenskarna helt förkrossande. Den organiserade socialdemokratin är mycket svag och **Arbetsbladet** i Helsingfors (som Yrsa Stenius kom från till Stockholm och

Aftonbladet) lades ner som papperstidning för något år sen. Mitt i denna reinfeldtska utopi utkommer alltså Ny Tid som ett bevis på att tidskrifter följer andra lagar än mandaten i riksdagen.

Sedan något år är den unga filosofen Nora Hämläinen chefredaktör och hennes närvaro har genast satt spår, bland annat i ett säkrare grepp kring idédebatten än tidningen någonsin tidigare haft. Jag tycker mig kunna vittna här, för jag jobbade själv på Ny Tid under 1980- och 90-talen. Sedan dess har i alla fall flera generationer både kommit och gått och jag känner mig inte jävig att hylla dagens Ny Tid.

Ny Tid är visserligen inte i första hand så polemiskt "dagspolitisk" som sina kolleger i Sverige; tidskriftens styrka ligger snarare i det kosmopolitiska än det lokala. Samt i det faktum att kulturaktiva, författare, tänkare från ett brett fält – också yngre – gärna skriver i tidningen, utan någon känsla av att kompromettera sig eller gå in i en sekt. Reportage från till exempel Östeuropa eller Iran kan i Ny Tid varvas med ett tiotals tabloidsidor långt sam-

”

Svensk provinsialism plus finsk provinsialism, blir inte det provinsialism i kvadrat? Min egen tolkning är förstås den motsatta[...]

”

tal om Doris Lessings *The Golden Notebook*. Det sista i **Kontur**, en tidskrift i tidskriften, med fokus på litteratur och teater och en egen, fristående redaktion.

Tidigare ingick också **Ikaros** (grundad 2004) som bilaga i *Ny Tid*, men i år har den kastat loss eller blivit sin egen; det handlar om något så pass djärvt som en vetenskapstidskrift med tonvikt på samhällsdebatt, någonstans i gränsområdena mellan naturvetenskap och humaniora. ”Myter om Finlands historia” hette ett temanummer, och kvalificerade diskussioner har också förts om biologi(sm), kön, hälsa, mat, religion, paradigmskiftet... Allt bevis på att den efterfrågade dialogen mellan filosofer och experter inom olika vetenskapsgrenar är möjlig också utanför seminarierum, med mera eftertanke än i insändarspalter. I fjol fick *Ikaros* det finländska undervisningsministeriets kvalitetspris för kulturtidskrifter.

Nästa station. Åldersmässigt är **Finsk Tidskrift** äldst i gänget, faktiskt den äldsta fort-

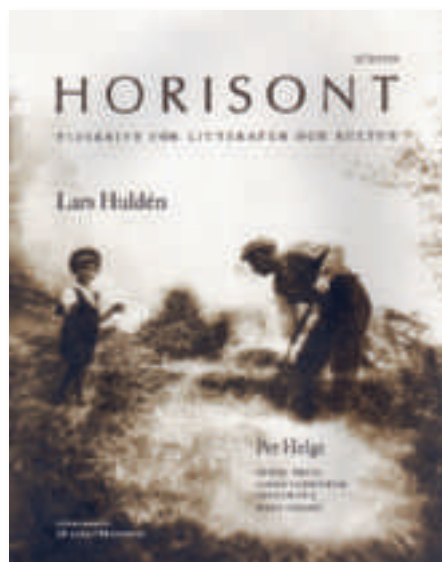
farande utgivna tidskriften i Norden; första numret kom 1876. Som namnet antyder var begreppet ”finlandssvensk” inte ens uppfunnet eller relevant på den tiden; man talade i hela landets namn. Med **Nya Argus**, grundad 1907 som ung utmanare, delar *Finsk Tidskrift* flera egenskaper: spartansk layout (inga bilder, eller nästan inga), rätt bred åsiktsliberalism, ett essäistiskt, mer eller mindre akademiskt tonfall. Det sistnämnda har säkert att göra med nätverksnärhet till högskolorna på utgivningsorterna Åbo respektive Helsingfors.

Starka sidor i *Finsk Tidskrift* har varit bland annat historia, Rysslandsforskning och litteratur; i årets senaste nummer (4-5/2010) skriver Maria Lival-Juusela om kvinnliga bildningsromaner och Lars Djerf om ”Abu Nuwas diktning, homoerotiken och dess förhållande till islam”.

Nya Argus å sin sida tar i sitt årliga temanummer om litterära klassiker (6-7/2010) upp bland andra Dickens, Szymborska, de Beauvoir, Primo Levi och W G Sebald, plus ryska tv-filmatiseringar av Dostojevskij och

Bulgakov. När jag för något år sedan tog över redaktörskapet oroade jag mig för att krossas av all tradition; tidningen har en lång historia av nära kontakter på minister- och professorsnivå. Småningom inser man ändå att redigeringen också för 103 år sen mest byggde på slumpen, personkemi och frivilligt arbete. En positiv förändring är att det i bred mening ”bildade”, semi-akademiska samtalet inte längre är den utpräglade herrklubb det var ännu för 30 år sedan. Det avspeglar sig också i *Finsk Tidskrift* och *Nya Argus*, som numera ofta har kvinnoövertikt.

Metrotågets nästa anhalt blir lämpligen **Astra Nova**. Också den bär på historia, grundades (som *Astra*) år 1919, som en del av kvinno- rörelsens första våg – mera specifikt: den borgerliga kvinno- rörelsens. 1992 tog Svenska Folkpartiet sin hand från *Astra* och som ”fri” kulturtidskrift har mutationen *Astra Nova* sedermera både dragit på och rullat ner de röda strumporna. Efter en kort ungfeministisk period har *Astra* under senare år återgått

till ett mera medelålders "kvinnoperspektiv"; i bakgrunden kan man ana en generationskamp mellan olika läsar- och stödgruppssegment. Om nu sådana gränsdragningar alls är intressanta när det handlar om teman som människohandel eller kvinnor som objekt i konsten.

Faktiskt får man intrycket att den kristna studentrörelsens lilla tidskrift **Ad Lucem** (grundad 1909) för närvarande har närmare kontakt med en del könspolitiskt brännbara frågor än Astra Nova. I det senaste numret (2/2010) kan vi läsa om religiöst sett riskabla ämnen som transsexualitet, queerfeminism, kropp och burlesk. På sin hemsida skyltar Ad Lucem med en bild av ett äpple och den småfräcka devisen "Något att bita i!"

Med andra ord, här låter man inte Gamla Testamentets syndafallsberättelse avskräcka från att söka kunskap. Det är egentligen helt logiskt, för precis som kulturen och det akademiska, övertas det kyrkliga livet som bäst av kvinnor. Äpplet bär sin kvinnosymbolik och Ad Lucem har traditionellt, redan under patriarkal tideräkning, stått nära de reformsinnade krafterna inom folkkyrkan. Hur Ad Lucem fungerar inom sin egen målgrupp kan jag inte uttala mig om (pådrivande? provo-

kativt?). Som vanlig hedning kunde jag ändå önska mig ett mindre anspråkslöst format, längre artiklar, mera plats för fördjupning. Nu blir det mest markering av aktuella förskjutningar i tron.

Fredsposten (grundad 1926) står på ett liknande sätt som Ad Lucem någonstans på gränsen mellan kulturtidskrift och medlemsblad. Själv fastnar jag här för texter som tar upp krishärdar, som Kongo eller Afghanistan, ur ett freds(bevarar)perspektiv.

En utpräglat litterär tidskrift – som omväxling utan ambitioner att diskutera politik och samhällsfrågor annat än indirekt – är **Horisont**, grundad 1954 av Svenska Österbottens litteraturförening men med lång tradition av dubbelt medborgarskap på bägge sidor om viken. Det var i synnerhet under KB-biblioteksrådet Harry Järvs legendariska chefredaktörstid som Horisont hade en respektingivande upplaga, en tid långt större i Sverige än i Finland. Tidskriften har krympt sedan dess men hållit fast vid principen om en redaktör per land, idag heter de Peter Björkman (Sverige) och Heidi von Wright (Finland).

Syndikalisten, anarkisten och Kafka-kän-

naren Harry Järvs Horisont satsade på klassisk humanism som ett slags radikalt alternativ till 70-talets hafsighet. Han gillade bland annat att illustrera med vackra gamla träsnitt, och någonting av den andan lever vidare i dagens inkarnation: med sitt matta papper är Horisont i dag den smakfullaste bland tidskrifterna, särskilt taktilt sett. Vad innehållet beträffar har välmatade temanummer under senare år bland annat ägnats åt barnlitteratur, arbetarlitteraturens återkomst samt "jazz&poesi". Man gjorde också ett lite uppkäftigt nummer om "humanioras möjligheter" i medveten motvikt till talet om humanioras eviga kris.

En humaniora-tradition som jag personligen sätter värde på i Horisont är den generösa recensionsavdelningen sist i bladet. En sådan kräver en hel del logistik och nätverkande, många medverkande, många korta texter, många dåliga honorar, och står därför ofta i riskzonen när redaktioner byts eller ytterligare pengar ska sparas. För långsamma bokläsare är recensioner i tidskrifter ett behagligt bevarbart format.

Sista anhalt i den här översikten får bli **Filmjournalen**, den tidskrift som kanske klarast av alla i sällskapet utandas total hängivenhet

Sheriffi – på svenska och finska

för sin sak. Den startade 1989 i anspråkslösa kläder, men har blivit lite snofsigare för varje nummer. Ändå finns här kvar ett drag av fanzine för frälsta – lyckligtvis. Vare sig de skriver om Ella Lemhagen, "Muminhypen" eller "Den nya norska skräckfilmen" känner läsaren att här finns både tryck och nyfikenhet, en kult- kultur i ständig rörelse.

Senast inför Filmjournalen kan man ställa frågan: finns det någon orsak att ge ut tidskrifter på en så smal bas? Det finlandssvenska perspektivet kan ses som en intersektion mellan språket svenska och nationalstaten Finland. Svensk provinsialism plus finsk provinsialism, blir inte det provinsialism i kvadrat?

Min egen tolkning är förstås den motsatta: just i korsdraget mellan två eller flera kulturer – finländsk verklighet korsbefruktad och -belyst av bland annat den språkliga kontakten med Sverige – uppstår ibland intressanta hybrider. Filmjournalen kan stå som exempel på dessa livskraftiga bastarder, ett av antagligen mycket få ställen där det känns helt naturligt att diskutera Kaurismäki, Bergman, von Trier, nordisk film, internationell film, allt med samma friska aptit. Och det finns förresten en viss finlandssvensk filmproduktion också, synlig i Filmjournalen, med Claes Olssons *Colorado Avenue* (2007, baserad på Lars Sunds romaner) bland de större satsningarna.

Det existerar sentenser om att stora tankar återfinns i små tidskrifter. Riktigt så vackert är det väl inte i verkligheten; smått kan helt enkelt innebära småttigt. Vad man däremot kan prova är att lägga flera små tidskrifter intill varandra. Ibland blir då summan något mera än enkel addition av begränsningar. Resan längs den finlandssvenska tidskriftsmetrons speciella spår liknar antagligen den resa man kan företa i andra kulturer, genom deras tidskrifter. Det stora är inte alltid det sanna. Tydligt är bara att om en viss tidskrift saknas, inom sin ekologiska nisch, så kommer den att grundas. Liksom T-banan är den byggd för kommunikation. ■

Trygve Söderling är redaktör för *Nya Argus*, Helsingfors

DEN PUBLICERAS på två språk och har två pärmsidor, en på svenska och en på finska. Samtliga texter skrivs på båda språken och översätts sedan för att finnas tillgängliga i två varianter. Ena halvan av tidningen är alltså på svenska, slår man ihop tidningen och vänder på den får man samma material på finska i identisk grafisk formgivning. Det gör att man, om man vill, också kan använda tidningen som en språkkurs...

Sheriffi heter en relativt ny kulturtidskrift som har sitt redaktionella säte i Göteborg och som skriver om finsk, sverigefinsk och finlandssvensk kultur. Framför allt vill man lyfta fram och stödja den sverigefinska minoriteten i Sverige men även rikta sig till svenskar som är intresserade av finsk och finlandssvensk kultur. Det finns 675 000 personer med finsk anknytning i Sverige, det innebär att var 14:e svensk har en relation till den sverigefinska eller finska kulturen. Även om det inte sägs någonstans är det nog ganska uppenbart att Sheriffi kanske snarare vill tilltala en yngre målgrupp.

I premiärnumret från 2009 tittade man t ex lite extra på det sverigefinska musikundret och diskuterade finshet och skapandeprocesser med Markus Krunegård, Anna Järvinen och Frida Hyvönen m fl.

Under 2010 har två nummer utkommit, ett som hade ett filmtema (Varför är t ex alltid finnen en fyllbult i svenska filmer) och det senaste numret går på tema Stil – bla om stilikonerna i litteraturens värld.

Redaktionen kring chefredaktören och initiativtagaren Sanna Posti Sjöman arbetar ideellt. Mycket krut, och får man förmoda, pengar läggs på tidskriftens utseende. Sheriffi är påkostad både vad gäller papper, tryck och formgivning. Det stöd man får från Kulturfonden för Sverige och Finland, Kulturrådet samt Svenska kulturfonden kan behövas.

Ambitionen är att utkomma med 4 nr/år. Hittills ligger upplagan kring 1500. Ryktet förtäljer att det nummer som kommer lagom till jul ska ha ett mumintema.

HZ

Nytt & vidgat UPPDRAG

Kungliga biblioteket
står inför ett vidgat
uppdrag. Möt oss på
Bok- och Bibliotek
i monter Eo2:01.

Arkeologi

Populär

Tidskriften finns väl på ert bibliotek?

red@popark.se • www.popark.se • tel 0498-228000 • Populär Arkeologi 624 50 Lärbro • 245 kr för ett år

The Believer – allt annat än ytlig

Tema tidskrifter

Begreppet tidskrift signalerar ju en skrift som följer och fångar en viss tid. Vad gäller den amerikanska, månatliga kulturtidskriften The Believer trotsar den på sätt och vis detta synsätt.

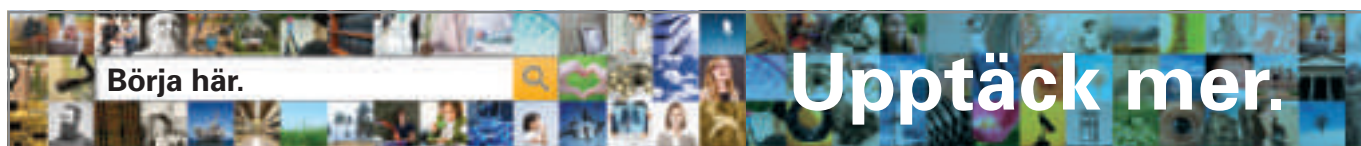
AV KRISTIAN FREDÉN

TIDSKRIFTEN HAR sedan den grundades 2003 haft ett statiskt formspråk, i hög grad präglad av den välkände illustratören Charles Burns som utöver att stå för samtliga omslag också förekommer flitigt inuti numren. Hans grafiska stilspråk är fortfarande mycket präglad av den amerikanska populärkulturen som den såg ut under hans uppväxt på 50- och 60-talet, vilket förstås idag skapar en retro-känsla. Brytningen mellan nytt och gammalt är signifikativt också för tidskriftens innehåll. Även om den å ena sidan har närmast arkaiserande inslag känns den å andra sidan i mångt och mycket som en

generationstidskrift – en ny generation inom den amerikanska intelligentian som utan vidare blandar vad tidigare generationer skulle ha benämnt ”högt som lågt”: popkultur, esoterisk litteratur, tecknade serier, akademiska teorier... Artiklarna kan tyckas få löpa över hur många uppslag de behagar men är samtidigt belagda med metataggar i början – tex ”Adaptive-Reuse Laboratories, Sticks of Afghan Crème, The Very High Morals Required to Maintain Anarchy, Lynch Mobs, A Pile of Wood Chips, Foucault” – så att man snabbt ska kunna avgöra om texten är av intresse. Det är den hjälp den otålige har att räkna med. Annars är det bara till att låta sig försjunka. The Believer tror helt enkelt inte på någon kortfattad, ytlig kulturförmedling – premiärnumret innehöll just ett manifest som tog ställning mot detta i allmänhet och den då rådande litteraturkritiken i synnerhet, vilken upplevdes som alltför inriktad på att vara slagfärdig och då gärna med plumpa personangrepp på författarna i syfte att väcka uppmärksamhet åt publikationen man skrev för. The Believer – som för övrigt ursprungligen bar arbetsnamnet ”The Optimist” – koncentrerar sig istället på vad man finner värt att lyfta fram och struntar i resten. Den personligt präglade formgivning- en skapar en sorts intimitet som gör att man närmast får känslan av ett extremt påkostat fanzine. I de återkommande temanumren om film, musik eller konst får man också snarare än någon officiell, vittäckande bevakning av området, känslan av att lyssna till kom-

pisar som vill berätta om speciella kulturupplevelser från sistone. Ett stående inslag oavsett eventuella teman är uppslaget med seriestrippar, liksom recensionsavdelningen mot slutet. Efter en tids frånvaro är dessutom Nick Hornby tillbaka som krönikör – en sorts cross over-gestalt mellan den för The Believer ointressanta, eller kanske rent av förhatliga, uppdelningen finkultur/populärkultur. Man har för övrigt ett eget bokpris också ”The Believer Book Award”, vilket nyligen tilldelades Percival Everett för hans bok *I Am Not Sidney Poitier*. I motiveringen står bland annat att boken är ”wickedly funny, stunningly imaginative” – ord som även skulle kunna appliceras på tidskriften själv. Tro det den som vill. ■

En kraftfull sökbbox är på väg att ge dig tillgång till en värld av sökmöjligheter. ProQuest nya plattform är nästa generations sökmotor och är en nyskapande plattform från grunden – som innehåller det bästa av vad du älskar med ytterligare banbrytande funktioner och funktionalitet utöver det vanliga. **ProQuest nya plattform lanseras under 2010.**

För mer information om den nya ProQuest plattformen, besök www.proquest.co.uk/go/yourpath. Alternativt kontakta oss på platform@proquest.co.uk ange koden AD 627 10.

ProQuest
Start here.

...mer än en vanlig tidning

Kampen Sorgen Kyssen

Sedan 1997 har Dagens Arbete verkat i sann svensk reportage-tradition.

Den här boken innehåller de 22 bästa texterna.

Dacapo

200-sidig fotobok med de bästa bilderna ur Dagens Arbete 97-07.

Ett fyrtiotal av Sveriges främsta fotografer medverkar.

Trollkarlens ord

Carl-Einar Häckners samlade krönikor ur Dagens Arbete och Göteborgs-Posten.

Ord – Björn Ranelid

Sedan år 2000 skriver Björn Ranelid varje månad krönikor i Dagens Arbete. I boken Ord har vi samlat ett urval av hans artiklar och krönikor.

Dagens Arbete är tidningen som avslöjar, förklarar och underhåller.

Vi har vunnit guldspaden för grävande journalistik två år i rad – och fortsätter att gräva!

Vem skulle annars göra det?

Prenumerera och beställ böcker på da.se

Årets Bäst-att-bo-utan kultur

Tema tidskrifter

Tidningen Fokus årliga bäst-att-bo-rankning av Sveriges alla kommuner brukar vara en lagom kalenderbitarupp-gift att avrunda vårterminen med. Men med åren har också skepsisen vuxit.

VARIABLER SOM höga nettoförmögenheter och fastighetspriser, låg andel lågutbildade och socialbidragsberoende har gjort att tex Danderyds kommun två år i rad (2008 och 2009) placerade sig i topp. Kriterierna kan tyckas en aning trubbiga – lite som: det är bättre att vara rik och frisk än sjuk och fattig. Rankningens variabel "Utgifter kultur och fritid" har man genom åren också kunnat fundera över, inte minst förra året då inte en enda av Sveriges kommuner toppade avdelningen Kultur och fritid. Bäst placerade sig Älvdalen med rankning 10. Men inte för att man satsar på bibliotek eller teater. Nej, det var fritidsfisket som lyfte kommunen till kulturens höjder samt att man var bäst i landet på att miljöskydda mark. Framgångsfaktorn på kulturens område var alltså en satsning på turist- och friluftsnäringen. Tja.

I år är det andra bullar. Fast sjutton vet om det är till det bättre. Årets rankning, för femte året i rad, skiljer sig från de tidigare vilket gör att eventuella jämförelser med tidigare rankingar faller på eget grepp. Istället för tidigare 30 variabler finns det nu 42. Variabeln "nettoförmögenhet" finns inte längre med liksom "utgifter för kultur och fritid". En faktor som

uppenbarligen inte alls tycks vara intressant i sammanhanget "bäst att bo".

Därtill har undersökningen delats in i fyra underkategorier: Ung, Äldre, Familj och Jobb. De olika kategorier har var och en för sig en uppsättning specifika variabler. För kategori Ung finns tex variabler som mobbning och ungdomsarbetslöshet; Variablerna i kategori Familj kan tex vara sådant som att ha råd att köpa villa, pappaindex, andel skilda osv.

De kategorispecifika variablerna vägs sedan samman med ett antal fundamentala variabler som antas påverka alla invånare i en kommun (tex anmälda brott, självmord, ohälsotal etc) och det sammanvägda resultatet ger totalrankningen.

Utöver en totalrankning tillhandahåller Fokus nu också tio-i-topp-listor över var det är bäst att bo om man är gammal, ung, har familj och i avseendet arbete.

I årets totalrankning hamnar inte Danderyd i topp (1:a plats) utan på plats 14. Stockholm, som förra året låg på plats 10, hamnar i år på 118. Från förra årets tio-i-topp hamnar också Lidingö, Sollentuna, Täby och Vallentuna i år utanför topp 10-listan. Lomma, Lund och Vellinge däremot klättrar på topp 10-listan och Staffanstorps rankas, precis som förra året, till

Topp 10

Kommuner

Totalrankn.

- 1 Habo
- 2 Lomma
- 3 Vellinge
- 4 Lund
- 5 Kävlinge
- 6 Växjö
- 7 Staffanstorp
- 8 Vaggeryd
- 9 Värnamo
- 10 Ydre

Botten 10

Kommuner

Totalrankn.

- 281 Torsby
- 282 Surahammar
- 283 Hagfors
- 284 Botkyrka
- 285 Öxelösund
- 286 Älvkarleby
- 287 Ragunda
- 288 Ljusnarsberg
- 289 Mellerud
- 290 Haparanda

Bäst kommun att vara äldre i

Habo

Sämst

Torsby

Bäst kommun att vara ung i

Leksand

Sämst

Timrå

Bäst kommun att ha familj i

Ydre

Sämst

Ljusnarsberg

Bäst kommun att jobba i

Lomma

Sämst

Mellerud

Källa Fokus 28 maj–3 juni 2010

en sjunde plats. I topp i årets totalrankning hamnar istället Habo som också vinner rankingen i kategorin Äldre. Habo har ett gott (små)företagarklimat, äldrevården kännetecknas av hög kvalitet, medellivslängden är hög, skilsmässorna är få liksom ensamhushållen. På minussidan kan noteras att få tar ut pappaledighet och att jämställdheten mellan könen är svag. Vidare har Habo låg medelinkomst, svag skattekraft, ingen flyktingmottagning och bottennoteringar beträffande antal serveringstillstånd (få restauranger och barer i stadskärnan). Men trots dessa "plumpar" i protokollet är Habo totalt sett en trivsamt och välmående kommun där entreprenörsandan frodas och folk får den service de behöver", konstaterar Fokus. Visst låter det väldigt mycket som 2010... ■

HZ

P. V. Supa erbjuder kompletta lösningar till bibliotek

Självbettjäningsautomater

Sorteringsanläggningar

RFID-teknik

Hybridlösningar

Konverteringsutrustning

Stöldskydd

Etiketter och förvaring

Besök oss på
Bok & Biblioteksmässa
och se våra nyheter i monter E05:09

Huvudkontor

P. V. Supa Sweden AB

Jungmansgatan 16 A • 531 40 LIDKÖPING
Tel. 0510-608 00 • Fax. 0510-205 60

Försäljningsansvarig

Erling Magnusson

Mobil. 070-567 29 33

www.pv-sup.se • e-post: info@pv-sup.se

Alkohol & Narkotika

– populärvetenskaplig och drogpolitiskt oberoende tidskrift med nyheter, reportage, debatt och forskning

Prenumerationspris:
250 kr, 6 nr/år

Betala in på postgiro 30 59-3
(märk talongen "pren a&n")

Beställ via www.can.se,
e-post: can@can.se eller
telefon 08-412 46 00.

BIBBLAN, bibliotekssystemet för Svenska skolbibliotek!

Vi har ett fullständigt Internetbaserat biblioteksdatasystem med ISBN- och Libriskoppling.

BIBBLAN har speciella funktioner för massinläggning och läromedelsutlåning!

Nya förbättrade sökfunktioner, även statistik och ny layout.

Inga start- eller uppläggningsavgifter!
BIBBLANs grunddriftkostnad är endast 3540 kr/år.

Kostnadsfri konvertering av poster från andra system.

www.BIBBLAN.net

Secure Transmission AB,
Skövde, 0500-59 50 00

Tidskrifterna i Kulturrådets statistik

Tema tidskrifter

UTLÅNINGEN AV böcker, tidningar och tidskrifter på folkbiblioteken har ökat något sedan 2007. Det framgår av Kulturrådets statistik som för första gången presenterar siffror över de offentligt finansierade biblioteken samlat i en och samma rapport. Skolbiblioteken finns dock inte med eftersom dessa redovisades separat 2009.

Med hjälp av tre olika formulär tillfrågades folkbiblioteken, forskningsbiblioteken (där nationalbiblioteket, högskolebiblioteken och specialbiblioteken ingår) samt sjukhusbiblioteken och två inom gruppen övriga bibliotek. Närmare 450 bibliotek har lämnat statistiska uppgifter om sin verksamhet under 2009.

Vad säger då statistiken om tidningar och tidskrifter på biblioteken?

Först en definition: Som tidningar räknas de publikationer som utkommer minst två dagar i veckan och till tidskrifter räknas periodiska publikationer som utkommer med minst fyra nummer per år.

Antalet titlar i tidnings- och tidskriftsbeståndet har endast räknats vid varje kommuns huvudbibliotek. Statistiken gör alltså inte anspråk på att ge hela bilden.

Bestånd. Under 2009 hade folkbiblioteken 8542 tidningsprenumerationer (jmf 2008: 8475) och 77300 tidskriftsprenumerationer (2008: 79468). Prenumerationerna fördelade sig på 6100 tidningstitlar (2008: 6106) och 49212 tidskriftstitlar (2008: 50159). Såväl tidningarna som tidskrifterna utgörs främst av svenska prenumerationer – cirka 81 procent av tidningarna och 94 procent av tidskrifterna är svenska.

I statistiken kan man följa beståndet av tidningar och tidskrifter vid folkbiblioteken åren 1995–2009. Från 1997 har antalet årsprenumerationer på tidningar och tidskrifter stadigt sjunkit från 110 000 (1997) till drygt 80 000 2009. Beståndet räknat i antal titlar har också sjunkit stadigt under åren 1997–2009, från närmare 80 000 titlar till närmare 60 000.

Utlåning. Beträffande utlåningen klumpas tidningar och tidskrifter ihop med böcker i

statistiken. I antalet utlånade böcker räknas alltså även tidningar och tidskrifter samt det som personal på biblioteket kopierar ur en bok eller tidskrift.

Utlåningen av böcker, tidningar och tidskrifter har ökat något sedan 2007 och är idag i stort sett tillbaka på samma nivå som 2006.

Totalt gjordes drygt 58 miljoner bokutlån under 2009 av de närmare 40 miljoner böcker som fanns i beståndet. Knappt hälften (49 procent) av utlåningen bestod av barnböcker. Mer fack- än skönlitteratur lånades ut.

Sjukhusbiblioteken. Sjukhusbiblioteken rapporterar sammanlagt att de har 4198 fysiska prenumerationer eller årsabonnemang av tidskrifter och periodika och 1566 av tidningar.

99 procent av sjukhusbibliotekens utlåning sker i fysiskt format. Värdet är dock något av en skattning eftersom flera bibliotek meddelar att de inte räknar alla typer av lån eller att de har svårigheter att ta ut statistik om levererade papperskopior eller levererade elektroniska dokument.

Den rapportering som flest bibliotek fyllt i fullständigt, enligt Kulturrådet, är utlåning efter litteraturkategori. Där framgår att tidskrifter, periodika och seriella publikationer står för 24 procent av sjukhusbibliotekens utlån under 2009 (att jämföra med utlånen av fack- och referenslitteratur, 38 procent och skönlitteratur, vuxna 26 procent).

Den statistik som sjukhusbiblioteken har lämnat om utlån per medietyp är den mest ofullständiga av de inhämtade uppgifterna om utlåning. Drygt hälften av de medier som lånas ut är tryckta böcker. I andra hand lånas tidskrifter, periodika och seriella publikationer.

Beståndet av tidskrifter och periodika på sjukhusbiblioteken 2009 skattades till 15516 och lån och omlån av dessa beräknades till 225 065. Motsvarande siffror för tidningar var 1325 (bestånd) och 12 295 (lån, omlån). ■

HZ

AV TOTTIE LÖNN

Tema **tidskrifter** internationellt

Internationell utblick: Den pressade pressen

OECD-RAPPORTEN "The future of news and the Internet" kom i juli i år. Den visar att tidningsutgivarna i de flesta OECD-länder har fått minskade annonsintäkter, färre titlar och minskade upplagor. Omkring 20 av 30 OECD-länder uppvisar en vikande läsarkrets, inte minst när det gäller unga människor som fått andra medievanor. Det finns dock stora skillnader mellan både länder och titlar och rapportens slutsats är att pressen, trots tidigare farhågor, överlever och kan visa positiva effekter av den ekonomiska återhämtningen.

Hur går det då för tidningarna online? I en del länder läser mer än hälften av befolkningen nyheter på nätet (nästan 77 procent i Korea), men viljan att betala för detta är fortfarande låg. Internettrafiken till nyhetssidor online växer. Enligt en försiktig uppskattning handlar omkring fem procent av alla internetbesök om nyhetsläsning. Farhågorna när det gäller IT-generationens unga är markant, många läser överhuvudtaget inte traditionella nyheter.

Rapporten pekar på två motstridiga tendenser. En ytterlighet är att läsarna befrias från den alltmer koncentrerade och monopoliserade produktionen av nyheter genom att i stället få tillgång till andra nya former av decentraliserade nyheter. Den andra ytterligheten är att de traditionella nyhetsmedierna dör och med dem en viktig grund för demokratin. Frågan är om och hur högkvalitativ nyhetsförmedling helt kan lämnas till marknadskrafterna. En del länder ger presstödet för att hjälpa utgivarna. Debatten gäller hur regeringar ska kunna ge stöd utan att riskera pressens oberoende.

Pressens överlevnad. Enligt tidskriften The Economist har pressen i USA och Storbritannien klarat sig genom att bli tunnare och

mer fokuserad. Det har inneburit att många journalister har fått gå från sina jobb. De stora tidningsförlagen har stängt lokalredaktioner och använder samma material för publicering i många tidningar. Personalkostnaderna är efter papperskostnaderna den största utgiften. De har nu sjunkit med hela 40 procent på grund av lägre råvarupris och besparingar. Företagen använder mindre och tunnare papper. Speciellt på måndagar är tidningarna så lätta att tidningsutdelarna i USA har bekymmer med att få dem att hamna rätt på trappstegen då de kastar dem från sina cyklar och bilar, rapporterar The Economist. Frågan är om läsarna inte på sikt kommer att ledsna på att få betala mer för allt mindre.

I USA har många tidningar och nyhetstidskrifter koncentrerat sig på lokala nyheter och sport och i övrigt använt sig av nyhetsbyråer som Associated Press. Åtskilliga vägrar dessutom att leverera sina tidningar till läsare som bor avlägset. Det är för dyrt att nå dem, och de är dessutom inte intressanta för annonsörerna. Lands- och regiontäckande tidningar har på det sättet förändrats till att bli stadstidningar. Tidningsutgivare hoppas att specialinriktade tidningar och tidskrifter ska underlätta en förändring från tryckt till digital distribution. Financial Times och Wall Street Journal har ledande positioner inom affärs- och finansnyheter och har därför lyckats med att få betalt från sina läsare. Andra som är ledande inom ett nischat område försöker följa exemplet. Mediemogulen Rupert Murdoch tänker stoppa gratismaterialet på nätet för sina tidningar. The Times och Sunday Times har redan börjat ta betalt. Många betvivlar att det kan lyckas. Det är svårt att få betalt för det som så länge varit gratis på nätet. Utanför den engelskspråkiga världen ser det delvis annorlunda ut. I Tyskland försäkras det stora Axel

Springer-förlagets chef, Mathias Döpfner, att "det tryckta ordet kommer att leva längre än folk tror". Det gör han mot bakgrund av att hans förlag (med bl.a. Bild och Die Welt) nyligen hade sitt mest vinstgivande kvartal någonsin. De tyska rikstidningarnas vinstmarginal ligger på 27 procent! I Japan minskar visserligen antalet läsare successivt, men det från en nivå av världens högsta upplagor. I Brasilien har tidningarnas upplagor sammanlagt vuxit under tio år, från en miljon till 8,2 miljoner. Den växande medelklassen i landet köper de billiga tidningarna.

Det är en global trend att geläsarna vad man tror att de vill ha istället för kvalitet. Många anser att färre och mer tidspressade journalister, brist på källkritik och faktakontroll, propagandamaterial från dem som egentligen ska granskas, giriga ägare med egna politiska motiv också hotar den seriösa journalistiken. I sin bok *Flat Earth News* avslöjar journalisten Nick Davies den globala medieindustrin från insidan, och han är inte nådig i sin kritik. Lögner, halvsanningar, propaganda, vrågbilder och manipulationer dominerar. Nyheter och pressmeddelanden sväljs utan kontroll av fakta, och man är i händerna på informationsavdelningar, PR-byråer, lobbyorganisationer och tankesmedjor. I efterskriften till sin bok citerar han Joseph Pulitzer (1847–1911): "En cynisk, vinningslysten, demagogisk, korrupt press kommer att med tiden frambringa ett folk lika lumpet som den själv är."

Tidningar och tidskrifter kan också ses som nationella klenoder. Både Frankrikes dagstidning Le Monde och USA:s nyhetstidskrift Newsweek räddades i sommar med den motiveringen.

Kvalitetsjournalistiken och det tryckta ordet fortsätter leva, trots alla dystopier.

Nominerade till Årets tidskrift

FEM TIDSKRIFTER tävlar om att bli utsedd till Årets tidskrift: Expo, Ful, Filter, Nutida musik och Paletten. Priset, som är inrättat av Föreningen för Sveriges kulturtidskrifter, delas ut under Bok- & Biblioteksmässan i Göteborg. Prisutdelare är författaren Niklas Rådström. Prissumman om 40 000 kr doneras av Samfundet De Nio. Utöver pengar får den vinnande tidskriften även ett konstverk av Fredrik Norén.

Årets jury består av Peo Rask, Ida Folkesson, Ingrid Fredriksson, Erik Jonsson och Mats Alkberg.

ÅE

Bis gör tema på Afrika

KOLLEGAN BIS har påpassligt nog inför årets Bok & Bibliotek, som ju har tema Afrika, gjort ett temanummer kring läs- och biblioteksprojekt som pågår eller redan har ägt rum i flera av Afrikas länder. En del texter anknyter till aktuella programpunkter på mässan, så vill man läsa på erbjuder Bis en bra möjlighet. Flera av skribenterna skriver personligt om och ur egen erfarenhet av arbete i Afrika. Läsaren får följa med till Uganda, Tanzania, Zimbabwe, Zambia, Sydafrika, Ghana och Västsahara, man får inblickar, utblickar, prov på optimism och tillförsikt men också ta del av sådant som känns mindre hoppfullt som Marockos ockupation av Västsahara och EU:s hållning i frågan. Men framför allt ta del av möten, människor och engagemang som visar att biblioteksområdet kan bidra mycket i regioner och länder som har lite...

HZ

Allt annat än hemlös

DET VAR 1 augusti för 15 år sedan som Situation Stockholm började säljas på gatorna. Av hemlösa. Situation Sthlm – de marginaliserade, de utsatta och kantstötta egen månadstidning, inte bara för att det är de som säljer och synliggör tidskriften, de har också bidragit (och gör fortfarande) med sina egna berättelser som under årens lopp kommit att få en allt mer framträdande plats i tidningen. Detta vid sidan av den kvalificerade journalistiken som mer än någon annan lika anspråkslöst som konsekvent har riktat sökar- och strålkastarljuset mot såväl stadens mörka prång som maktens korridorer; mot dem som tagit sig ur hemlöshet men också mot dem som har ett privat eller professionellt engagemang för "samhällets olycksbarn". I jubileumsnumret, som rymmer återpublicerat material från tidskriftens 15 år, blir man påmind om Situation Sthlm:s hela och varierande bredd i t ex Peter Fröberg Idlings uppmärksammade intervju med kungen från 2007, Rasmus Malms intervju med den sk OS-bombaren från 2002 eller Jan Lindströms artikel från 2005: "Obekvämt hemlöshet om staden själv får välja" – om parkbänkarna som konstrueras så att ingen ska kunna sova på dem... Eller när Situation Sthlm som enda tidning fick intervjun med Thåström i samband med släppet av "Det är ni som är konstiga det är jag som är normal"... Eller fotoreportaget om tidskriftsförsäljarnas händer... Ja, listan kan göras lång men det är faktiskt så: nästan alltid finns det flera läsvärda och intressanta texter i varje nummer av Situation Sthlm. Ambitionen har under årens lopp stavats kvaliteten.

Förebilden hämtades från Storbritannien där The Big Issue startades 1991 för Londons alla hemlösa. Syftet med gatutidningen var att ge socialt utsatta en möjlighet till inkomst genom att de fick behålla en viss summa av försäljningspriset. Malin Speace funderade våren 1994 om man inte kunde utveckla en svensk variant av The Big Issue. Så grundade

hon, blott 22 år gammal, Situation Sthlm och verkade också som dess första chefredaktör, under några år.

Första numret trycktes i några tusen exemplar. Idag har tidningen en upplaga på 33 200. Liksom för dess ambassadörer – gatuförsäljarna – har livet inte alltid varit lätt för tidskriften: "Det har varit konkurshot och betalningsanmärkningar, inbrott och utmättningshot. Människor har dött, blivit galna, tillfrisknat, hamnat i fängelse, åkt på behandling, rymt, fått lägenheter, försvunnit, kommit tillbaka, fått sparken, sagt upp sig, försörjningshot, ljugit /.../ allting som skulle kunna tänkas hända på ett företag har hänt på Situation Sthlm under de här femton åren. Plus lite till", skriver chefredaktören Ulf Stolt.

Jubileumsnumrets summering i text och bild från åren som gått är tveklöst ett stycke Stockholmiana, en Stockholmsskildring med både svarta och glimten i ögat om situationen – i Stockholm.

HZ

Bok & Bibliotek E03:18

WAGNER

www.wagnerform.se

Saknad kan inte beskrivas i ord.
Postgiro: 90 20 90-0

Paletten fick pris

TIDSKRIFTEN PALETEN har tilldelats 2010 års BUS-pris på 30 000 kronor. Bakom priset står Sveriges Tidskrifter. Det delas ut i syfte att premiera arbete för bildkonsten och ska ges till person eller organisation som utmärkt sig genom sina insatser på detta område det gångna året.

Paletten är Sveriges äldsta konsttidsskrift och utkommer med fyra nummer per år. Den vänder sig till museer, konsthallar och gallerier liksom till konstnärer, studenter, kritiker och samlare samt alla med ett specialintresse för konst. Paletten arbetar tematiskt och varje nummer undersöker ett specifikt ämne vilket kan vara allt från konstnärliga tendenser, teorier eller konstpolitisk problematik. Palettens redaktion finns i Göteborg.

Jurynsmotivering: "Sveriges Tidskrifters BUS-pris tilldelas tidskriften Paletten som nu under 70 år ofta ideellt, alltid med stort engagemang och kunniga medarbetare, hävdat konstnärernas och konstens värde.

Paletten startades 1940, mitt under brinnande krig, av en krets konstnärer och publicister i Göteborg. Målsättningen var att hävda konstens värde i okonstens tid och att 'bringa konstnärerna och allmänheten i närmare kontakt med varandra' – grundläggande idéer som fortfarande är giltiga.

Under tidskriftens sju decennier har tidningen förändrats, alltid speglat sin tid, och alltid fört konstens talan. Paletten följer sin egen väg genom att föra fram nya och okända konstnärskap från Sverige och utlandet, genom att hitta nya konstkritiska röster och utländska konstkritiker för den svenska publiken. Paletten ger ett vitalt bidrag till det svenska konstlivet idag och har gjort det under 70 år."

Juryn har bestått av ordförande Tomas Lidman, ordförande i styrelsen för Kungl. Konsthögskolan, Mats Lindberg, vd BUS, Kerstin Neld, vd Sveriges Tidskrifter, Christina Neiglick, redaktionschef Tara och Gun Lindblad,

konstnär. BUS-priset instiftades 1996 av Sveriges Tidskrifter (branschorganisation för den svenska periodiska pressen, vecko-, special-, fack-, yrkes- och organisations-tidskrifter) och BUS (Bildkonst Upphovsrätt i Sverige). Priset delades ut vid en ceremoni på Konstakademien i början av juni. Paletten är även nominerad till Föreningen Sveriges kulturtidskrifters pris, Årets tidskrift. **HZ**

film biblioteket.se

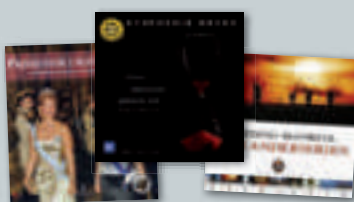
- En hemsida för Sveriges bibliotek!

Laddad med över 2000 titlar med utlånings/uthyrningsrätt.

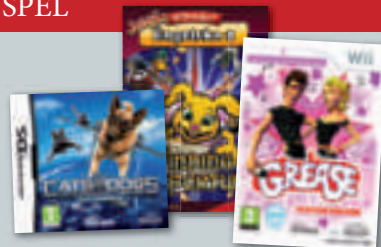
FILM

LJUDBÖCKER

SPEL

Besök oss på Bok & Biblioteksmässan 23-26/9 i Göteborg!

Där kan Ni köpa DVD-filmer med utlånings-/uthyrningsrätt!

BONVER ENTERTAINMENT 181 85 Lidingö
Tel: 033-22 52 30 • Fax: 08-766 79 80 • filmbiblioteket@bonver.com

Vi finns i monter
E01:26

Ekonomisk kris på KB

Böckerna och personalen får ta smällen i KB:s akuta budgetkris. Glappet mellan visioner och ekonomiska realiteter äventyrar på sikt kärnverksamheten – både den digitala och den traditionella.

AV **MARIELOUISE SAMUELSSON**

RIKSBIBLIOTEKARIE Gunnar Sahlin använder själv inte ordet "kris", men säger att det är ett allvarligt läge för KB, både i det korta och i det långa perspektivet.

– Vi har ett strukturellt underskott som på sikt försvårar Nationalbibliotekets möjlighet att bedriva en bra verksamhet.

Det ekonomiska läget blev akut under försommaren. Underskottet sades till en början vara mellan 10 och 23 miljoner, relaterat till KB:s totala anslag på drygt 320 miljoner.

– Det stämmer inte, vid försommarens prognos beräknades underskottet till drygt sex miljoner, men med pågående åtgärder siktar vi på en nollbudget, säger Gunnar Sahlin.

Men varför har KB alls ont om pengar? Dålig budgetkontroll? Glapp mellan visioner och ekonomi, mellan uppdrag och anslagsrealiteter?

Det finns inget enda eller enkelt svar på frågorna, inte ens inom KB. En förklaring till de akuta problemen är nya beräkningsmodeller för semesterersättningar, men KB:s prekära läge är inte årsfärskt. Redan 2009 inleddes sparåtgärder som bland annat inneburit att förvärv av utländska monografier i år minskar med ungefär 75 procent, jämfört med 2009.

Det totala förvärvsanslaget för utländska böcker, tidskrifter, databaser och Suecana (utländsk litteratur med svensk anknytning) låg 2008 på 6,95 miljoner, 2009 på 6,35 miljoner och år 2010 på 4,25 miljoner.

Johannes Rudberg, ansvarig för det utländska förvärvet, bekräftar att det är bokinköpen som har fått ta den stora smällen.

– Eftersom det är svårare att snabbt avbryta abonnemang på tidskrifter och databaser, säger han.

Värens sparlarm har bland annat inneburit

"panikstopp" för stående order av ett mycket stort antal bokserier och flerbandsverk. Sådant som handskriftskataloger, utländska författares och vetenskapsmäns dagböcker och brevväxlingar.

Inköp sker till en del efter önskemål från användare/forskare – av tradition, men också i enlighet med de senaste årens betoning av KB som "användarvänligt".

– Nationalbibliotekets utländska förvärv av exempelvis litteratur på franska, italienska och tyska handlar om att placera Sverige, svensk kultur och historia i en kontext, om kontakterna med i första hand Norden och Europa, säger Johannes Rudberg som påpekar att osäker ekonomi självfallet också påverkar personal och arbetsmiljö.

– Jag har hållit oerhört hårt i den slant som blev kvar för bokinköp under 2010, vi har i första hand velat fortsätta att tillmötesgå våra regelbundna användare. Vi planerar en workshop inför 2011 års budgetarbete gällande hela det utländska förvärvet. Där måste vi ställa frågorna om hur radikala vi måste vara om årets låga budgetnivå blir bestående. Ska vi i fortsättningen alls köpa in tidskrifter? Eller helt inrikta oss på monografier? Eller ska vi satsa på enstaka ämnen, på historia, men inte alls på filosofi?

– Det är oerhört viktigt att vi kan vara tydliga utåt med vilken typ av utländskt förvärv som KB bedriver.

Jonas Nordin är historiker vid KB:s avdelning för forskning och bedriver forskning som förutsätter tillgång till bland annat fransk historisk och konstvetenskaplig litteratur.

Han beskriver KB:s bestånd av sådan litteratur som nära nog komplett fram till 1980 och 1990-talet, därefter börjar luckor uppträda och de har de senaste åren blivit flera och större. Gapet mellan anskaffning och samlad utgivning har ökat och nu råder alltså det som Jonas Nordin beskriver som "stor återhåll-

samhet" gällande de utländska förvärven.

– Litteraturen är ett av de viktigaste arbetsverktygen för en forskare inom humaniora och KB är ju ett forskningsbibliotek, påpekar Jonas Nordin.

KB har alltid varit bra på det och jag är imponerad av hur bibliotekarier följer med aktuell utländsk utgivning – som forskare är jag beroende av dessa bibliotekariers arbete.

"Återhållsamheten" innebär att Jonas Nordin nu måste göra relativt kostsamma bokinköp för egna pengar, men det är inte de privata utgifterna som gör honom mest bekymrad.

– Det ställs nya krav på internationalisering av humanioraforskningen och Sveriges trovärdighet som forskningsnation kräver att KB kan tillhandahålla den relevanta utländska forskningen.

Han påpekar att det naturligtvis är svårt för enskilda forskare att överblicka hela beståndet. Därför finns ingen "proteströrelse från forskarna", vilket Jonas Nordin tror skulle behövas, för forskningens skull och för KB:s.

– Förfallet behöver gå ganska långt innan denna typ av strukturproblem blir synliga för omvärlden.

Magdalena Gram, biträdande riksbibliotekarie, som leder den "besparingsgrupp" som fått i uppdrag att åtgärda budgetunderskottet, hoppas slippa tvingas skära mer i förvärvsbudgeten:

– Så att den verksamhet som byggts upp i den analoga värld som fortfarande existerar kan balanseras mot den digitala verklighet KB samtidigt har att hantera.

Det akuta ekonomiska läget uppdagades, enligt Magdalena Gram, i ett sent skede av budgetprocessen.

– Ledningsgruppen började genast bearbeta budgeten och vi har introducerat en rad bromsmekanismer, men det går rimligen inte att detta är komma ner till nollbudget, det viktiga är att vi har en plan för hur vi ska komma till rätta med underskottet. Vi har bestämt oss för att inte undvika ordet personalnedskärningar eftersom sådana kan bli aktuella. Allmänna besparingar och effektiviseringar räddar oss inte den här gången.

Magdalena Gram talar vidare om proble-

– Vi har ett strukturellt underskott som på sikt försvårar nationalbibliotekets möjlighet att bedriva en bra verksamhet, säger Gunnar Sahlin men anser inte att man har haft dålig kontroll på vare sig budget eller ekonomi.

met med att behöva vänta på viktiga beslut om e-plikt och en nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande.

– Även upphovsrätten och de föreslagna kollektiva avtalslicenserna spelar en avgörande roll för KB:s planering och därmed ekonomin. Audiovisuella mediers plikt att samla in exempelvis radio- och tv-material har kommit igång utan lagstöd, nu måste vi komma igång med insamling av digitala dokument som har stöd i lagen.

– KB:s traditionella uppdrag att samla in, bevara, beskriva och tillhandahålla måste kunna fullföljas utan komplikationer som uteblivet lagstöd och en budget som inte är anpassad till den faktiska verkligheten, säger Magdalena Gram.

Har retoriken och förväntningarna kring KB:s uppdrag sprungit före och tappat kontakten med de ekonomiska realiteterna?

– Vi har talat så länge om förändringar men när instruktionen och budgeten inte speglar verksamheten kan visionerna ligga oss till last, säger Magdalena Gram.

Som BBL tidigare berättat har KB satsat flera miljoner på varumärkesbyggande och kommunikationsarbete med hjälp av externa konsulter.

Jag frågar Gunnar Sahlin om varumärkesoffensiven har varit värd pengarna.

– Ja, jag tycker att varumärkesarbetet är en viktig prioritering. Vi måste stärka vår identi-

tet, vi måste jobba för att omvärlden ska förstå att vi har förändrats.

Uppdraget att hantera det svenska trycket av böcker, tidningar och tidskrifter har dock inte förändrats. Förutom den analoga hanteringen ska alltså resurserna räcka till digitalisering, en verksamhet som till en del bärs upp av vikarier och projektanställda.

Peter Honeth, statssekreterare vid utbildningsdepartementet, betonar att ”KB har en viktig roll i digitaliseringen”.

Men det finns inga beslut om att departementet ska göra någon översyn av KB:s uppdrag, inte heller finns konkreta utfästelser om mer pengar med anledning av KB:s ekonomiska situation.

– KB har väldigt höga ambitioner, men de måste balanseras mot de resurser som finns. Vi är väl informerade om läget och har förtroende för att KB:s ledning nu ser till att få sin budget i balans, säger Peter Honeth.

Snart ska KB också klara av ännu ett stort uppdrag. Från årsskiftet blir KB samordningsmyndighet för samtliga svenska bibliotek. Finansiering ska komma från kulturdepartementet, mellan 8–10 miljoner är utlovade. Samtidigt måste KB redan innan pengarna kommit bygga upp en ny samordningsenhet. Det är redan klart att Christina Jönsson Adrial, från LärandeResursCentrum vid högskolan i Kristianstad och med ett förflutet på KB, blir chef för den enheten.

Riksbibliotekarien säger, som han gjort flera gånger tidigare, att KB inte åtar sig nya uppdrag utan finansiering.

– Det är mitt ansvar att KB rättar munnen efter matsäcken.

Han vill gärna framhålla politikernas ansvar och att ”Sverige satsar alldeles för lite på digitalisering”.

– Det måste till politiska beslut, här krävs stora strukturella förändringar, jag vill kunna ta stora grepp!

Om den rådande ekonomiska situationen säger riksbibliotekarien att det är ”ett allvarligt läge som på sikt äventyrar nationalbibliotekets digitala utveckling”.

Har KB haft dålig kontroll på budgetar och ekonomi?

– Nej, det tycker jag absolut inte. Men visst kan man säga att de senaste åren har inneburit ekonomiska problem som har ackumulerats.

– Grundorsaken är den digitala utvecklingen och dess krav vilket skall balanseras med att ha bra kvalitet i den traditionella verksamheten. För att hantera båda dessa delar måste vi få in mer pengar, senast 2012.

I väntan på det inflödet får KB försöka dra in pengar på annat sätt. Enligt interninformation från riksbibliotekarien handlar det om att ”öka intäkterna vid sidan av anslaget”. Som exempel nämns ”digitaliseringsuppdrag, projektdeltagande, extra ersättningar från departementen, kopiering m m.”

Parallellt ska KB alltså spara, man ska fatta beslut om en konkret plan den 25 september.

De principiella och ekonomiska beslut som formar framtidens Bibliotekssverige i fråga om e-böcker riskerar att vila på falsk grund, menar Per Swedberg, som är kritisk till hur man mäter och jämför användning och lån i biblioteksstatistiken.

AV PER SWEDBERG

DEN DIGITALA utvecklingen fortskrider. Allt digitaliseras. Nya vanor. Nya marknader. Läsplatator. Bokens död. Unga människor föredrar ny teknik. Bara bakåtskrivare vill ha kvar tryckta böcker i biblioteket.

Vi har alla hört sanningarna hamras in så ofta att vi aldrig skulle drömma om att ifrågasätta dem för då skulle vi ju bli en av de där andra, bakåtskrivarna, gnällmänsarna, de icke förändringsbenägna, stoppklossarna...

Människans uppfinningsrikedom och kreativitet vad beträffar digitala tjänster är förvisso fantastisk men det betyder ju inte att allt som är digitalt faktiskt tränger ut det som är analogt, särskilt inte om upplevelserna är olika. Att upplevelsen – men framförallt användningen – av digitala och fysiska medier skiljer sig åt bekräftas av tex den brittiska "Jisc national e-books observatory project".

Som alla bibliotekarier på forskningsbibliotek har jag sett hur anslagen till digitala resurser ständigt ökat de senaste tio åren. Kost-

Kulturrådets statistik om biblioteken 2009:

E-boksexplosionen – en luftbubbla?

nadsökningen har i en del fall gått parallellt med den användning jag i det dagliga arbetet kunnat observera: E-tidskrifter och e-artiklar föredras självklart framför tryckta som inte får lånas ut. Uppslagsverk, ordböcker och encyklopedier blir naturligtvis mer användarvänliga med hjälp av en sökmotor. De flesta människor ser inget egenvärde i att slå i alfabetiska register för att hitta fakta. Att man också kan använda dem hemifrån i motsats till de tryckta motsvarigheterna gör det hela ännu bättre.

Men "vanliga" e-böcker, monografier? Varför märker jag inget av det enligt statistiken exploderande intresset för e-böcker?

"Användningen" år 2009 av e-böcker är enligt KB och Kulturrådet uppe i 5,6 miljoner. KB/KUR gör en jämförelse rakt av med utlånen av tryckta böcker: "Samtidigt som användningen av de elektroniska samlingarna ökar, minskar den initiala fysiska utlåningen". Utlåningen uppvisar blygsamma siffror i jämförelse. Genom sådana jämförelser understryks alltså "sanningen" om e-boken som den nya läsformen – biblioteket på fickan.

Men hur är det egentligen? Har kejsaren verkligen kläder på sig, eller vågar bara ingen säga emot?

Siffror och statistik är ju svåra saker, så vi måste väl lita på att experterna vet vad de gör? Eller?

Statistikens tumregler. Även om man inte vet så hemskt mycket om statistik finns det några tumregler som inte är så svåra.

Första: Vad är det man vill mäta? Vilket mått använder man för att mäta detta? Funkar det? (Man kan ju tex inte mäta övervikt i kg, därför används BMI). Begreppet validitet är bekant för de som ägnar sig åt denna frågeställning.

Andra: Alla plötsliga stora ökningar eller minskningar i statistiken måste undersökas för att avgöra att det inte rör sig om mätfel. Alltså: Mäter man verkligen samma sak i år som förra året? Är ökningen reell, eller är den en produkt av andra mätmetoder? Eller kanske till och med andra mått?

Tredje: Finns det möjligen enskilda uppmätta objekt som på ett drastiskt sätt drar upp siffrorna? Ungefär som att en enda 1000-meters-människa skulle dra upp medellängden i hela stan fast vi egentligen har en enda monstruös individ och alla andra är som vanligt.

Användning inte likvärdigt med utlån. Enligt KB/KUR mäts "användningen". Siffrorna som sådana kommer från leverantörerna av e-böcker som tidigare levererat lite vad som helst som det var lätt att mäta. Men på senare tid har en standard vuxit fram. Låt oss titta på en av de största e-boksleverantörerna: Ebrary och ett av de större universitetsbiblioteken, SUB. Från och med 2009 väljer Ebrary att redovisa användningen med måttet BR2, som står för "Book Report 2: Number of successful section requests" (antalet efterfrågade sektioner). Det innebär att varje gång någon får upp ett nytt kapitel, eller en del av ett kapitel på skärmen, plingar det till i räknemaskinen. Men också varje gång någon slår upp något i ett referensverk (entry), vilket vi får anledning att återkomma till. Typiskt skulle då en bok med tio kapitel ge tio pling vid en genomläsning.

Men bara under förutsättning att boken blir sträckläst, eller att läsaren bryter läsningen efter ett avslutat kapitel och sedan fortsätter med nästa utan att titta på slutet av föregående kapitel.

Som ni förstår kommer en vanlig student som verkligen tentapluggar med hjälp av en e-bok förmodligen att producera hundratals pling om han läser den som en tryckt bok, med bläddring, memorering, kontroll av hänvisningar etc. Tänk er motsvarande mätning av en tryckt bok, alltså att ett lån utgörs av var gång man slår upp boken.

Och denna slags räkning är också den enda tänkbara förklaringen till att två av Ebrarys titlar, de två mest använda, har en summering av **ca 125 000 pling**. Och det är denna summa pling som KB/KUR jämför med boklån. (Just vad gäller dessa två titlar kan vi faktiskt jämföra med det fysiska utlånet: 31 lån på 5 ex. under 2009. Men det kunde nog ha varit mer. Det var kö på dem nästan hela tiden, trots ett tillgång.)

Måtten ändras över tid. Men, kanske någon invänder, siffran visar ju ändå på en ökning eller minskning av användandet!

Det är riktigt. Men bara under förutsättning att man håller sig till samma mått hela tiden. Men eftersom BR2 införts ganska nyligen kan siffrorna inte på något sätt jämföras med de äldre uppgifterna. Skutten i biblioteksstatistiken står framför allt för att man bytt måttstock.

År 2007, till exempel, fick vi de första siffrorna från KB. Man kan nog misstänka att biblioteken mätt lite olika innan dess, för nu skuttar SUB, Mithögskolan, Umeå, Malmö Högskola och Luleå iväg med en 1660 % ökning, eller 17,6 ggr så många pling som 2006. Helt utan kommentar i statistiken.

2009 stod SUB ensamt för ett rejält pling: en ökning med 958 028, eller 65 % av den totala nationella ökningen. 2009 är nämligen första gången Ebrary redovisar användningen på SUB med räkning av sektioner, BR2.

De nya mått som införs vid olika tillfällen på olika bibliotek, omöjliggör alla slutsatser utifrån siffrorna. Vet vi egentligen någonting alls om användningen?

NE står för alla e-böcker. Den typiska e-boken är inte alls en Mankell-deckare. Inte heller en kursbok eller en avhandling. Den typiska e-boken är faktiskt bara en: Nationalencyklopedin Online.

Ja, så är det. NE och övriga uppslagsverk, Encyclopedia Britannica, Oxford English Dictionary, Oxford Reference Online etc, alltså sådana webbplatser vi nog snarare tänker på som faktadatabaser, de redovisas faktiskt som e-böcker i statistiken. Och varje uppslaget ord (entry) ger således ett pling i e-boksanvändningen.

Reglerna för statistikredovisningen är glasklara: NE skall redovisas som en e-bok.

Nu är det inget fel i att TYCKA att NE är en e-bok. Man får så klart tycka vad man vill. Felet med att redovisa NE som e-bok i statistiken är inte NE:s karaktär, utan att man mäter användningen av en enda bok men låter siffrorna vara giltiga för samtliga e-böcker. Med den höga användning NE har skulle vi statis-

tiskt se en blomstrande marknad för e-böcker även om de andra e-böckerna inte användes överhuvudtaget.

E-boksmantrat – en luftbubbla? Om man skulle ta och försöka rätta till siffrorna? Hur kan man göra det och vad får man då för siffror?

1. Man behöver rätta till siffran för Ebrary så att den motsvarar 2008 års siffra.
2. Man behöver ta bort siffrorna för NE och övriga faktadatabaser.

Med hjälp av tillgång till dessa siffror för Stockholms universitetsbiblioteks del blir resultatet följande:

Användningen av e-böcker på SUB under 2009 hamnar på 49 000 i stället för 1209 000 (fortfarande "pling", inte lån). Alltså ca 1/25 av det som redovisas i den nationella statistiken. Om samma kvot gäller nationellt är den korrekta e-boksanvändningen inte 5 667 905 utan snarare i närheten av 230 000 ("pling") eller 7 % av fysiska lån 2009. (Om man gör samma jämförelse mellan lån och användning som Kulturrådet, vilket man faktiskt kan ifrågasätta.)

Om vi med utgångspunkt från statistiken tror att folk/användare/kunder/låntagare vill ha e-böcker, kommer vi att lägga mer resurser på dessa och mindre på tryckt litteratur. Med färre nya titlar i den tryckta samlingen är det inte konstigt om utlånet sjunker. Med en e-boksstatistik som är gjord för att missförstås kommer både bibliotek och företag att satsa resurser från allmänna medel på något som har en ganska liten efterfrågan. Det verkar föreligga en risk att det ständigt upprepade e-boksmantrat blir en självuppfyllande profetia. ■

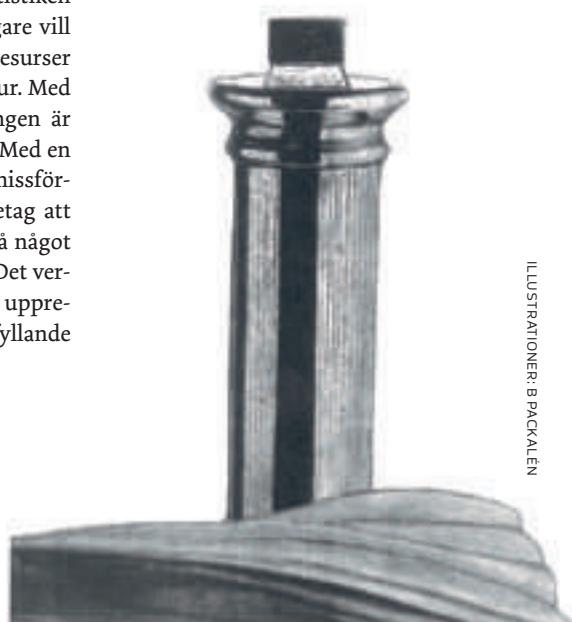
Artikelförfattaren är bibliotekarie på Biblioteket för Socialt arbete, filialbibliotek till Stockholms UB.

REFERENSER:

Kulturrådets statistikrapport "Bibliotek 2009" med bilagor tillgänglig på: http://www.kulturradet.se/sv/publikationer_/Bibliotek-2009/

Den brittiska rapporten: "JISC national e-books observatory project: Key findings and recommendations. Final report 2009" Redovisar den hittills största empiriska undersökningen av e-boksanvändning. <http://www.jiscebooksproject.org/reports/finalreport>

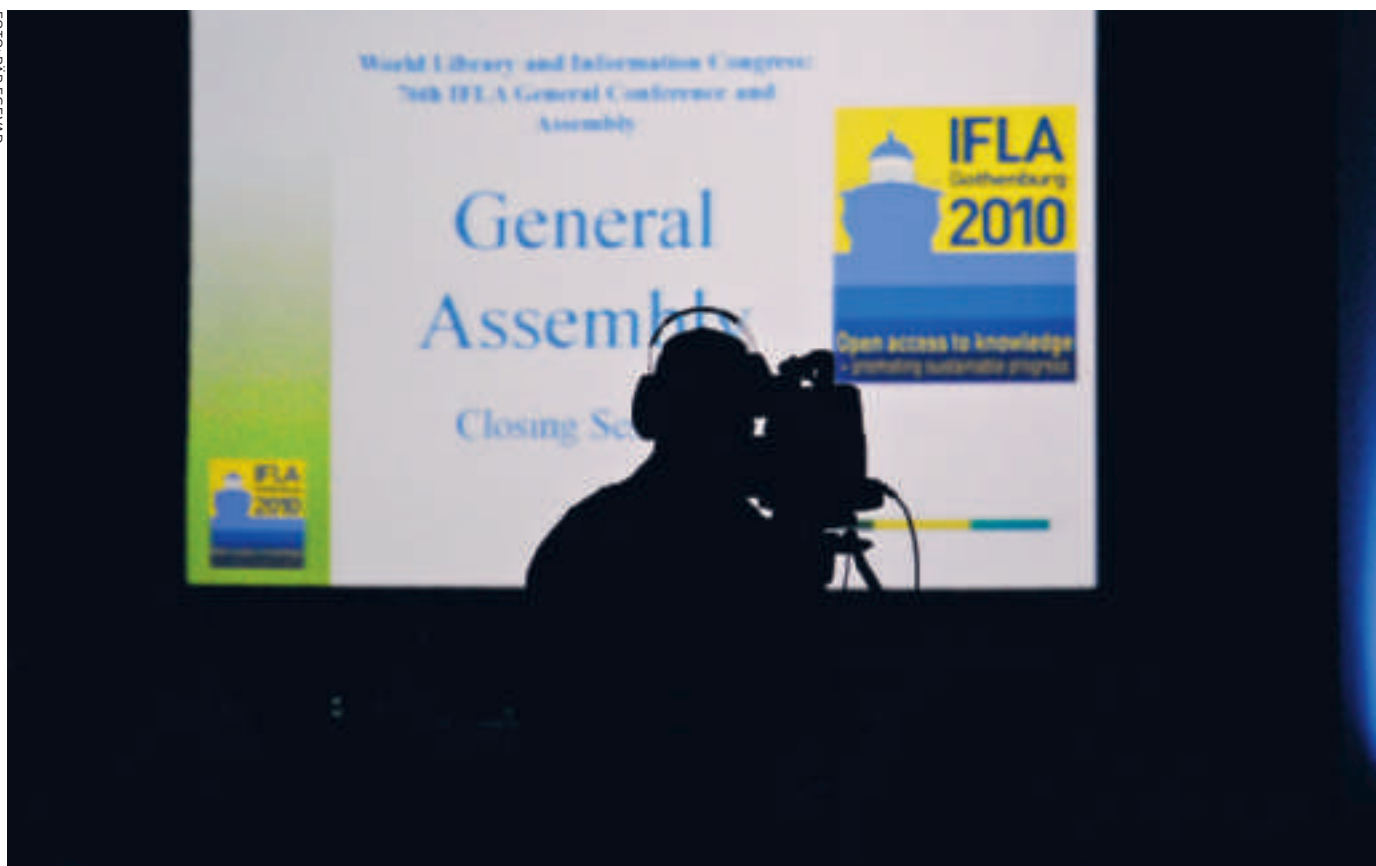
Vilka slutsatser som kan dras utifrån den missvisande statistiken framgår av t ex "E-boken – en pigg och snabbväxande 10-åring" Biblioteksbladet 2009 no.3 http://www.biblioteksforeningen.org/bbl/bbl2009/Biblioteksbladet_nr3_2009.pdf

ILLUSTRATIONER: B PACGALEN

Möten med perspektiv

FOTO: PÄR EGENVAD

Visst stämmer det att IFLA-konferenser framför allt består av en oändlig rad möten – både på dansgolv och i föreläsningssalar. Men det är viktiga möten mellan bibliotekarier från olika kulturer och förutsättningar, som ger perspektiv.

AV: ÅSA EKSTRÖM

AV Knappt 3400 bibliotekarier från över 120 olika länder som hade samlats till IFLA-konferensen i Göteborg, kom de flesta från de stora nationella universitetsbiblioteken. Cirka 500 av deltagarna var svenskar, av dem var en minoritet sjukhusbibliotekarier, läns- och regionbibliotekarier, folk- och barnbibliotekarier.

Vid öppningsceremonin hälsade Agneta Olsson, Göteborgs Universitetsbibliotek, alla välkomna till Göteborg. Hon uppmuntrade delegaterna att ta del av kulturutbudet genom det med konferensen parallellt pågående gratisevenemanget Göteborgskalaset och de arrangerade besöken till bibliotek och kulturhus. IFLA:s ordförande Ellen Tise underströk i sitt inledningstal att läsning handlar om så mycket mer än att förstå texter. Idag är det vik-

tigare än någonsin att kunna vaska fram trovärdig information digitalt. Dessvärre är den tillförlitliga informationen inte alltid fritt tillgänglig för alla, konstaterade hon. På det sättet kom hon skickligt in på en av de stora utmaningarna för biblioteken, tillika årets tema på konferensen: "Open access to knowledge – promoting sustainable progress".

Huvudtalare var förra FN-diplomaten och socialdemokratiska utrikesministern Jan Eliasson. De församlade bibliotekarierna sträckte extra mycket på sig när han påpekade att det kändes som att tala inför FN-församlingen. Han berättade om sin arbetarklassbakgrund i hemstaden Göteborg, med en mamma som bara gått fyra år i skola och en pappa som hade en sjuårig skolbakgrund. Det var ett tal som underströk vikten av ett folkets bibliotek och ordets värde för att utveckla demokratin. Jan Eliasson lyfte fram sin egen far, som i vuxen ålder började studera vid Brunnsviks folkhögskola, och därmed bröt med en mångårig tradition i sin familj och klass. Fadern var så stolt över kunskapen och de två böckerna som han hade med sig därifrån, Nationalencyklopedin och Platons filosofibok. Därmed fick Jan Eliasson och hans bror motivation och respekt för ordet och kunskapen. Den respekten behövs även globalt för att samhällen ska utvecklas, påpekade han vidare. Tillgång till fri information och ordens betydelse för fredliga lösningar är A och O. Direkt efter talet drog en härlig spontandans igång när ett coverband som både såg ut och lät som ABBA spelade upp. En minst sagt ovanlig konferensstart.

De följande dagarna inledningstalade talade bl.a. författaren Henning Mankell som menade att ABC-boken är den viktigaste boken i världen och professor Hans Rosling, även känd för sitt arbete med Gapminder (statistik och fakta om tillståndet i världen och sambandet mellan ekonomi, hälsa, sjukdomar, barnadödlighet etc som bearbetas till interaktiv och begriplig grafik, se även www.gapminder.org).

Henning Mankell har levt nästan trettio år i Moçambique. Att kunna läsa och skriva kan vara skillnaden mellan liv och död, menar han, och drog i sitt tal en parallell till Aids-

FOTO: PÅR EGEVAD

Att mötas både sinsemellan och med andra bibliotekarier från olika delar av världen är orsaken till att många vill åka på ifl:s årliga konferens.

FOTO: PÅR EGEVAD

Henning Mankell, en av konferensveckans huvudtalare, uppskattades mycket av både de inhemska och internationella deltagarna.

epidemin på en del håll i Afrika. Han lyfte även fram det faktum att bibliotek inte bara är böcker. Bibliotekarierna betyder massor när det gäller att inspirera och visa hur information kan sökas och hittas. Han vågade påstå att många nog har lärt sig mer på biblioteket än i skolan.

Många av delegaterna i Göteborg är riktiga IFLA-veteraner. Wijitra Watcharaporn, National Assembly Library of Thailand i Bangkok, berättar att hon har besökt fem IFLA-konferenser tidigare. Denna gång landade hon i Sveriges huvudstad och deltog i förkonferensen, där även ett besök i Riksdagsbiblioteket ingick.

– Jag tycker att IFLA-möten är en möjlighet att få ta del av intressanta ämnen och kulturer. Man får en chans att kollegor emellan dela bra

ideér. En bonus är att jag genom konferenserna fått verkligt goda vänner för livet.

Wijitra Watcharaporn berättar att det är självklart för parlamentet att finansiera IFLA-vistelsen för henne och sex kollegor. Hon menar att en förklaring till den finansiella frikostigheten kan vara att det finns fem parlamentsledamöter som är utbildade bibliotekarier. De förstår vikten av informationsutbytet som sker genom IFLA, menar hon.

Många kineser fanns på plats i Göteborg. Bibliotekarien Jing Wang från National Library i Peking deltog i år för första gången på en IFLA-konferens.

– Varje år skickar biblioteket delegater till konferensen men det blir naturligtvis inte samma personer som får åka. Så det här blir antagligen min första och sista IFLA-kon-

Många deltagare kom från Kina.

ferens, säger Jing Wang med lite dämpad stämma.

Hon arbetar som översättare vilket innebär att hon för egen del inte kan ta del av andra föreläsningar än dem hon just översätter. När vi träffas sitter hon och översätter Henning Mankells tal. Det minst angenäma under konferensen i Göteborg, är annars maten anser hon.

– Western food is so strange.

Gina Younis från Alexandria i Egypten hade inte det problemet som praktiserande muslim. Ramadanfasta under dagen och mat först vid 21-tiden på kvällen innebar inga problem – inte med vare sig maten eller ätandet.

– Det ger energi att konferensen erbjuder så mycket intressant. Det är en förmån att få ta del av nya erfarenheter och dela med oss av vår erfarenhet. Framförallt är det IT-relaterade frågor och bibliotek i förändring som lockar mig. Digitaliseringen är ett spännande och viktigt område. Det har även varit roligt att träffa nya vänner från Holland och andra länder, menade Gina Younis.

Också Chiku M Mchombu, som arbetar som bibliotekarie vid Human Rights Centre på universitetet i Namibia, hade ett särskilt ämne som hon bevakade under IFLA: copyrightfrågor. Hon betonade vikten av att få till en rimlig och rättvis upphovsrätt för utveckling av demokratin i de fattigare delarna av världen. Som exempel nämnde hon betydelsen av Open Access och fri tillgång till studielitteratur för de fattigaste – de som ofta tvingas avsluta studierna för att de inte har råd att köpa böcker. Sina tankar kring ämnet fick hon chansen att dela med sig av under seminariet Copyright and Other Legal Matters – ett seminarium där åhörarna delades in i åtta grupper (Europa, Afrika, Asien, Mellanöstern etc) för att kunna sammanfatta och utbyta sina erfarenheter med varandra. Nyttigt eftersom det gav perspektiv, menade Chiku M Mchombu. Hon besökte IFLA i Milano förra året och tyckte att i jämförelse höll arrang-

emanget i Göteborg genomgående en mycket högre kvalitet.

– Det är så mycket mer avslappnat och en trevligare atmosfär här i Göteborg. Jag uppskattar verkligen att det är mindre av det formella och högrivande. Dessutom var ju ABBA-dansen en fantastiskt spontan och rolig inledning!

En snackis under konferensen var ett läsförfrämjande projekt i Singapore där bibliotekschefen N Varaprasad från National Library berättade hur man tror på berättelsernas kraft för att locka barn och unga till biblioteket. Där har man skapat en berättelse för de barn som är mer bekväma framför en dator än en bok. Projektet kallas Quest och där har man paketerat om läsningen till en mer visuell upplevelse. Historien om en drakjagande hjälte är en kombination av grafisk roman, serie och fantasy. Man har inspirerats av den kommersiella världens populära samlarkort. Barnen får helt enkelt manga-inspirerade samlarkort om de lånar en bok – en kreativ idé som lockar barnen att låna böcker. Målsättningen var 800 000 lån men facit blev 2 miljoner lån. Sedan kan man hoppas att böckerna också blir lästa – den biten har biblioteket ännu inte följt upp.

Konferensen i Göteborg sträckte sig över fem dagar men det pågick även för- och eftermöten – IFLA:s årliga stormöte torde höra till ett av världens längsta.

150 bibliotekarier samlades tex till satelitkonferens i Malmö som arrangerades av Destination Öresund med stöd av Kulturrådet, Kultur Skåne och Malmö stadsbibliotek. Bland huvudtalarna fanns Sari Feldman, Cuyahoga County Library, som delade med sig av sina erfarenheter av att presentera det moderna biblioteket för politikerna. Något som hon även gjort som f d ordförande för Public Libraries i ALA. Tuula Haavisto, bib-

liotekschef i Tammerfors, berättade om hur man matchar bibliotekens mål mot kommunens mål. Tammerfors har som mål att skapa ett informationssamhälle för alla och där har biblioteket en framträdande roll. Bibliotekskonsulenten Birgitta Hellman Magnusson som var med på Malmö-mötet nämner tre speciella favoriter:

- Det nya lärcentret på Malmö stadsbibliotek med 26 datorer utrustade med massor av programvaror, tre scanners och sex anställda som jobbar i skift. Öppet för alla, inga krav på registrering eller utbildning. Välbesökt trots att man ännu inte har gått ut med någon marknadsföring utanför biblioteket.
- Roskilde bibliotek som startat ett socialt nätverk för 50 plussare, www.ageforce.dk. Fungerar som Facebook men utan reklam och är en mötesplats för äldre som bloggar och bildar grupper. Biblioteket bistår med möteslokaler för fysiska träffar och datorundervisning i hur man använder forumet. Ett växande nätverk som stöds av Biblioteksstyrelsen i Danmark.
- Regional wikipedia för lokalhistoria i Finland. Ett jättespännande forum som är användardrivet och som blivit alltmer populärt. Människor i alla åldrar lägger in material och bilder för att berätta en historia från förr eller idag. Projektet ingår i ett stort EU-projekt där man också testat vägar att utveckla digitala mötesplatser på bibliotek.

Slutligen ska de svenska värdarna ha en eloge för att ha dragit denna gigantiska konferens i hamn på så kort tid och med ett så lyckat resultat. Som tur var märktes ingenting utåt, vilket är huvudsaken, men man får hoppas att den rätt tungfotade och byråkratiska konferensanordnaren Congrex tar lärdom och inser fördelen med smidighet, fantasi och lite lekfullhet mitt i allt kunskapsutbyte. ■

ABBA-coverbandet Waterloo avslutade öppningsceremonin och fick deltagarna att släppa loss i dans...

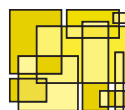
Vi valde Mikromarc 3 eftersom vi ville ha ett modernt system med stor utvecklingspotential. Det visade sig dessutom halvera våra kostnader.

/Lena Kellerman, Bibliotekschef

Grattis alla i Vårgårda – snart får ni ett ännu bättre bibliotek!

Vårgårda kommun är nästa kommun i raden som väljer Mikromarc 3. Bibliotekscentrum tackar för förtroendet och önskar alla nya användare välkomna. Vi ska jobba hårt för att motsvara och överträffa era förväntningar.

Välkommen att träffa oss på Bok & Biblioteksmässan i Göteborg! Du hittar oss i monter E01:12.

Bibliotekscentrum

Reveljgränd 7 ■ 352 36 Växjö ■ Tel 0470-532 530 ■ www.bibliotekscentrum.se

IFLA-konferensen – inblickar och utblickar

FOTO: B. GÖSTERBERG

ALP – ett av många ansett som det bäst fungerande av IFLA:s kärnprogram nyorienterar med ett nytt program som ska bygga och stödja starka biblioteksföreningar i utvecklingsländer.

AV **HENRIETTE ZORN**

DR HASSAN Abdul Shafi från Palestina kunde inte komma till Göteborg och hålla sitt föredrag – han nekades visum i sista stund. Nu fick någon annan – i hans ställe – berätta om ett från ALP finansierat projekt som syftar till att ge skollärare bibliotekskunskap och därmed bättre och fler skolbibliotek.

Yulia Ivanova från den ryska biblioteksföreningen, kunde berätta att internet i Ryssland

är en företeelse som firade 15 år förra året. "Why do russians need internet in libraries?", är en fråga som man från den ryska föreningens sida jobbar hårt med. Gott hopp finns om utveckling på området eftersom den nuvarande presidenten Medvedev "är så teknikutvecklad". På Haiti är hela biblioteksinfrastrukturen raserad och allt måste mödosamt byggas upp på nytt – mycket stöd kommer att behövas. I Nigeria har ett från bibliotek initierat projekt genomförts med stöd från ALP och FAIFE som syftar till att öka kunskapen om HIV/AIDS. Projektet omfattade 150 personer

från 22 byar och resultatet har enligt de inblandade varit "beneficial", dvs tillfredsställande. I Sverige hade kanske inte siffrorna imponerat i någon större omfattning men vi behöver inte heller kämpa med låg kunskapsnivå och de bekymmer som det innebär att ta sig fram i väglöst land – bara några av de utmaningar som man tampades med i projektet.

Det är mitt livs första IFLA-konferens. Nedslaget är kort och förlagt till konferensens andra hälft men ganska omgående blir jag uppmärksam på två saker: dels de politiska dimensioner som en sådan här global konferens

rymmer, dels på mina etnocentriska glasögon – jag har inte valt dem men de finns där, jag försöker gång på gång påminna mig själv om det och ta av dem. Det ligger nämligen nära till hands att lite reflexmässigt raljera om att frågor som ”Varför behöver ryssar internet på biblioteken?” överhuvudtaget ställs – herre gud, har denna supnation inte kommit längre, kan man tycka och glömma att den yttrandefrihet som kom i samband med Glasnost är av ett ganska ungt datum och fortfarande en skör historia, långt ifrån självklar.

Flera av de projekt som omnämnts här har genomförts inom ramen för ALP (Action for Development through Libraries Programme) och FAIFE (Committee on Free Access to Information and Freedom of Expression) med ekonomiskt bistånd från SIDA.

På IFLA:s stora konferens i Nairobi 1984 väcktes för första gången förslaget om ett basprogram inom ramen för organisationen med fokus på arbete i utvecklingsländer. Det ledde till att ALP-programmet sattes.

Sekretariatet placerades i Haag men där fanns varken pengar eller kapacitet för att verkligen genomföra de satsningar som var ambitionen. När sedan Uppsala universitet erbjöd sig att stå för pengar och lokaler blev det en naturlig placering för sekretariatet. Från 1991 kom ALP:s arbete att utgå från Uppsala. De nordiska länderna och dess biblioteksföreningar samt förstas Uppsala universitet har varit viktiga finansiärer till ALP:s verksamhet som genom åren framför allt har handlat om att arbeta för att stödja utvecklingen av biblioteks- och informationstjänster i tredje världen. Man har gett stöd till vidareutbildning, startat och stött biblioteksföreningar och främjat biblioteks- och informationstjänster på landsbygden och i städernas slumområden samt stött läsfrämjande åtgärder. ALP har haft rykte om sig att vara ett av de bäst fungerade av IFLA:s skärnprogram.

Åren 2005–2009 erhöLL ALP och FAIFE stöd från SIDA på totalt 13 miljoner kronor som möjliggjorde många biblioteksprojekt och aktiviteter runt om i världen – ofta på gräsrotsnivå och i form av utbildningspaket eller i form av workshops som syftade till att

översätta, utbilda i och skapa en djupare förståelse för IFLA:s policy-dokument som tex The IFLA Internet Manifesto.

2010 är ett förändringsår för ALP: i samband med att finansieringen från SIDA upphörde med utgången av 2009 har IFLA beslutat att i alla bemärkelser knyta ALP ”närmare” till sig. Det innebär bl a att sekretariatet sedan februari i år finns på IFLA:s huvudkontor i Haag. Det innebär också att de projekt som genomförs inom ramen för ALP i utvecklingsländer ska ha en närmare koppling till IFLA:s strategiska prioriteringar, policydokument och riktlinjer. En viktig del i den här nyorienteringen av ALP:s verksamhet kommer det sk Building Strong Library Associations

Programme (BSLA) att vara. Via programmet vill man bidra till att bygga och stödja starka och livskraftiga biblioteksföreningar som i sin tur kan vara till nytta för både biblioteken och det omgivande samhälle de verkar i.

Varje år väljer IFLA ut tre länder som omfattas av programmet i tre år. Vid årets konferens i Göteborg kungjorde Ellen Tise vilka de första tre länderna i BSLA-programmet kommer att vara: Kamerun, Libanon och Peru.

Deborah Jacobs, direktör för Bill & Melinda Gates Foundation's Global Library Programme – en stor och viktig sponsor för IFLA – tillkännagav att man vill sponsra ytterligare tre länder att delta i BSLA-programmet: Botswana, Litauen och Ukraina. ■

www.iochm.com

När du behöver
FAKTA MOT FÖRDOMAR
– som ger dig argument för att
övertyga, utmana, påverka

i&m

INVANDRARE & MINORITETER

POPULÄRVETENSKAPLIG TIDSKRIFT OM MIGRATION OCH KULTURMÖTEN

Odlas läsintresset
med boktoppar i
olika modeller och
storlekar. Gå in på
eurobib.com och ta
del av våra senaste
erbjudanden!

MARKNADSFÖR DITT BIBLIOTEK!

Hur odlar man
intresset för
bibliotek och
dess utbud?

Föredrag torsdag 23/9 och fredag 24/9

Eurobib Direct har i år bjudit in Zuzana Helinsky, ZH Consulting, som specialiserat sig på marknadsföring och service samt verksamhetsutveckling för bibliotek. Tider och mer information kan du hämta hos oss eller ladda ner från vår nätbutik. Vi ger dig råd!

Låt dig inspireras i vår monter E01:21. Ljudliga möbler, blommiga toppar och mycket mer!

Sitt kvar och gå på konsert.

Kan en fåtölj ta dig med till världens alla scener? Självklart, åtminstone om den heter Luna, har inbyggda högtalare och en design som stänger ute omvärlden. Det är bara att sjunka ner, välja låt och trycka på play. Perfekt för en stunds verklighetsflykt på närmaste bibliotek.

Luna och många andra möbler och tillbehör för bibliotekets alla behov hittar du hos Eurobib Direct. Med kunskap, känsla och sortiment förhöjer vi vardagen för både besökare och bibliotekarie. Eurobib Direct – Vi ger dig råd!

Allt du behöver, alltid öppet – eurobib.com

Lammhults Biblioteksdesign AB | Åkergränden 7, 221 00 Lund | Tel 046 31 18 00 | www.eurobib.com
PART OF LAMMHULTS DESIGN GROUP

Eurobib[®]
direct

Biblioteksvaruhuset

Litet bibliotek fick stort pris

Global Libraries

INOM RAMEN för initiativet Global Libraries stödjer Bill & Melinda Gates Foundation folkbibliotek i utvecklingsländer på flera sätt: genom ATLA-priset på 1 miljon dollar, genom bidrag till utvalda länder, genom stipendier eller stöd till särskilda projekt och program som tex stödet till IFLA:s arbete och genom att finansiera forskning. Grundbulten i Global Libraries är de bidrag som utgår till enskilda och utvalda länder för att ge och säkra fri tillgång till datorer och internet. Utslagsgivande för Gates-stiftelsens finansiella engagemang i ett land är att dess ledning kan visa att man avsätter resurser till biblioteken och också är beredd att göra det i framtiden.

För närvarande samarbetar man med tio länder: Chile, Mexico, Botswana, Litauen, Lettland, Rumänien, Ukraina, Polen, Bulgarien och Vietnam. I dessa länder finansierar man projekt som kan handla om inventering av tekniska behov, stöd till inköp av utrustning, kompetensutveckling av bibliotekspersonal och långsiktiga ekonomiska lösningar för biblioteken i det egna landet.

Bill & Melinda Gates Foundation har arbetat med bibliotek i tretton år och enligt Deborah Jacobs, chef för Global Libraries har man under åren identifierat framför allt sex områden som har betydelse i skapandet av starka bibliotek:

- man måste möta och identifiera behoven hos användarna
- kompetensutveckla personal så att de i sin tur kan förmedla kunskap till användarna
- man måste erbjuda attraktiva mötesplatser
- bibliotekskramare måste engageras i påverkansarbetet
- biblioteket måste skaffa sig inflytande (i det omgivande samhället)
- biblioteken behöver starka partners och organisationer som biblioteksföreningar som kan tala för bibliotekens sak

HZ

FOTO: GAMB

Ung användare i ett lettiskt folkbibliotek. Lettland är ett av de tio länder som Gates-stiftelsen stödjer.

HZ

FOTO: HENRIETTE ZORN

Ioannis Trohopoulos, driftig chef för biblioteket i Veria i Grekland – ett litet bibliotek som drar ett stort lass och ger mycket till många.

DE VAR först med att lägga ut bibliotekets katalog på internet (1992). De var först med att erbjuda datorer och fri tillgång till dessa och till nätet (1996) och de var först med egen hemsida (1997). De var också först med ett mobilt bibliotek, modernt utrustat med både böcker, datorer och service till alla dem som av olika skäl inte kan ta sig till biblioteket. Biblioteket har blivit något av en modell för hela landets biblioteksväsende.

När ett litet bibliotek använder sig av ny teknik gör det stor skillnad. Därför belönades Veria Central Public Library med biblioteksvärldens nobelpris, 2010 års Access to Learning Award (ATLA), vid årets IFLA-konferens. I juryn för detta eminenta pris sitter bl a Inga Lundén, stadsbibliotekarie i Stockholm och ordförande i Svensk Biblioteksförning. Prissumman är hela 1 miljon dollar och bakom ATLA står förstas Microsoftfilantroperna Bill & Melinda Gates som med priset vill uppmärksamma kreativa och innovativa folkbibliotek utanför USA som bidrar till att människor kan få ta del av information genom fri tillgång till datorer och internet. Och det gör det lilla biblioteket i den grekiska staden Veria

– ett kommersiellt centrum för det grekiska Makedonien. Biblioteket ger service inte bara till stadens cirka 50 000 invånare utan även till de 130 000 som bor i regionen. Eller som det bla står i prismotiveringen: Veria offers a range of programs that meet the economic, educational, and cultural needs of more than 180,000 people.

Ioannis Trohopoulos, chef för biblioteket, fanns på plats i Göteborg för att ta emot priset. I sanning en eldsjäl som drivs av ambitionen att verkligen få biblioteket att betyda något i människors vardag.

– Mer än att tillhandahålla böcker vill vi ge service som gör livet lättare och mer angelämt. Det är viktigt att vara lyhörd för de behov som finns hos dem som vi ska ge service.

Denna ambition har kanske varit viktigare än någonsin med tanke på den ekonomiska kris som så djuplodande har drabbat Grekland.

Aktivt har man sökt samarbete med bibliotek och andra institutioner, både nationellt och internationellt (Maija Berndtson, chef för Helsingfors stadsbibliotek, och Rolf Hapel, chef vid Århus bibliotek, omnämndes särskilt som inspiratörer m m i Ioannis Trohopoulos tacktal) vilket har gjort att biblioteket har kunnat utvecklas och dess verksamheter blomstra.

– Hemligheten är att man måste bli och fortsätta vara relevant i alla stadier av människors liv. Lyckas man med det, kan biblioteken överleva i framtiden, menar Ioannis Trohopoulos och fortsatte med att lista ambitionerna för framtiden.

– Jag vill fortsätta att verka för att Veria ska vara en modell, inte bara lokalt utan också regionalt, nationellt och globalt. Jag vill se mer av kulturell kompetens i vår sektor och jag vill att Greklands bibliotek blir en nationell angelägenhet.

Bibliotek är ett fokusområde i Bill och Melinda Gates filantropiska verksamheter som bygger på en personlig övertygelse om att alla har rätt till information och att alla lika värde. Och möjligen en värld full av produkter från Microsoft. ■

Intelligenta bibliotekslösningar

Lyngsoe Library Systems

Lyngsoe Library Systems, ett dotterbolag till Lyngsoe Systems, bildades sommaren 2009 efter förvärvet av FKI Logistex biblioteksdivision. Codeco övertogs av Lyngsoe Library Systems hösten 2009.

Lyngsoe Library Systems levererar nu marknadens mest omfattande sortiment av automatiseringslösningar till bibliotek med integration till alla olika bibliotekssystem. Vi har ett väl beprövat sortiment av självbetjäningsautomater, sorteringssystem, RFID utrustning, software integration, service och support.

Vi vilar inte på lagrarna utan utvecklar ständigt nya produkter anpassade till nya krav och önskemål från kunder så att vi alltid kan leverera de bästa lösningarna till biblioteken!

Besök oss i **monter E03:11 på Bok & Bibliotek mässan** och hör vad vi kan göra för ditt bibliotek, eller kontakta Madeleine Öfwerström per telefon (+46) 703 830 980 / E-post mom@lyngsoesystems.se

Lyngsoe Library Systems • www.lyngsoesystems.com • Library@lyngsoesystems.com

Haiti efter jordbävningen

IFLA:S HJÄRTA klappar just nu lite extra för Haiti. Jordbävningskatastrofen i januari 2010 kostade hundratusentals människoliv och orsakade stora skador på både byggnader och infrastruktur. Också biblioteken, dess medarbetare och huvudmän drabbades hårt. En av de tre viktigaste kulturarvsinstitutionerna förstördes helt, ett annat fick omfattande skador och måste repareras. Nationalbiblioteket drabbades också men mindre i jämförelse med andra bibliotek på Haiti. Bibliothèque des Pères du Saint-Esprit, en av Haitis viktigaste kulturarvsinstitutioner, skadades svårt. Över 15 000 historiska dokument och bibliotekets samling, som bland annat omfattar unikt material från franska kolonialtiden, slavhandeln och revolutionen, hotades av förstörelse i rasmassorna.

Två representanter från den Haitiska biblioteksvärlden fanns på plats i Göteborg (med stöd av IFLA) för att ge en bild av dels förstörelsen, dels hur man försöker arbeta i katastrofens kölvatten. Françoise Thybulle, chef för nationalbiblioteket i Haiti visade bla en videofilm med bilder inifrån biblioteket under själva jordbävningen – tagna av bibliotekets säkerhetskameror.

Det berättades om hur ett team om 37 bibliotekarier med bara händerna till hjälp och hjälmar på huvudet lyckades gräva fram och rädda – bok för bok – i Bibliothèque des Pères du Saint-Esprits unika samling. Allt material packades sedan i säkert förvar i pappkartonger för vidare förvaring på nationalbiblioteket eller i containers. På ett liknande sätt och med gemensamma krafter räddades också specialbibliotekens och flera privata biblioteks samlingar. Ett UNESCO-stött program arbetade på samma sätt för att rädda fyra större och betydande samlingar från universitetsbiblioteken.

Före jordbävningen arbetade de olika bibliotekstyperna på Haiti inom sina respektive nätverk. Idag arbetar kulturarvsbibliotek, privata bibliotek, universitetsbibliotek, föreningsanknutna bibliotek etc sida vid sida och försöker samarbeta och hjälpa varandra.

Först på plats för att undsätta biblioteken efter jordbävningen var den ideella bistånds-

organisationen Bibliotek utan gränser som bla bistod med kartonger, handskar, masker och hjälmar. Därefter kom UNESCO.

– Vi har arbetat hårt med att rädda det som räddas kan. Biblioteken fick genom katastrofen nya uppgifter: att trösta och hjälpa människor. Biblioteksmedarbetarna tog tex med sig böcker till flyktinglägren framför allt för att göra något för barnen: underhålla dem genom att berätta historier, läsa för dem, erbjuda pennor och papper..., berättade Françoise Thybulle.

Hon tackade för det stöd som kollegor runt om i världen har visat. När internet började fungera kom cirka sextio mejl dagligen från vänner och kollegor och det hade stor betydelse.

– Det gjorde att vi inte kände oss så ensamma.

I slutet av juni var IFLA:s president Ellen Tise och blivande president, Ingrid Parent på Haiti för att besegla organisationens stöd

i projektet Ark – byggnationen av ett "räddnings"- och bevarandecenter för förstörda samlingar där tex konserveringsåtgärder som rengöring och torkning av skadade dokument kan genomföras. Här ska det nedpackade beståndet tas om hand och sättas i skick för kommande generationer. Projektet genomförs i samarbete med Haitis kulturdepartement, Internationella Blåsköldkommittén och den nyligen bildade nationella Blåsköldskommittén i Haiti.

Ett av målen med projektet är att överföra kunskap, learning by doing, om hur man tar hand om skadat material, ett annat mål är att göra bestånden tillgängliga igen.

Byggnaden är ritad av Arkitekter utan gränser och kommer att vara i trä.

HZ

Folkvandring mellan de olika seminarierna.

FOTO. PÅR EGEVAD

Rafflande om Muhammedkarikatyterna

HEMLIGA FÖRHANDLINGAR kallade av en sårig debatt och dödshot – historien om hur originalteckningarna av Muhammed-karikatyterna hamnade i det danska nationalbibliotekets ägo är spännande. Den berättelsen ingick i FAIFE:s stora seminarium om censur.

Muhammed-karikatyterna, som Jyllands-Posten publicerade 2005, skapade i Danmark – och inte bara där – en enorm debatt kring press- och åsiktsfrihet. I centrum för debatten stod framför allt Kurt Westergaards teckning av Muhammed – den där profeten har en bomb i turbanen.

Erland Kolding Nielsen, chef för Danmarks nationalbibliotek, visade de aktuella teckningarna under seminariet och redogjorde för nationalbibliotekets roll i sammanhanget. Detta mot bakgrund av den lag som trädde i kraft i Danmark den 1 juli 2005 och som ger nationalbiblioteket möjlighet att samla in (skörda) och bevara material från internet

inom ramen för netarchiv.dk. Enligt Kolding Nielsen skördar man också selektivt material från radio och tv samt i viss mån också nya webbsajter. Arkivet är enormt – det rymmer hittills mer än 4 biljoner objekt – men är inte tillgängligt för allmänheten och kan endast användas i forskningssyfte och då bara om den danska datainspektionen ger sitt godkännande.

Nationalbiblioteket har, enligt Kolding Nielsen, samlat in allt material om Muhammed-krisen som publicerats i Danmark. Sedan februari 2008 finns också, efter en donation av upphovsmännen, de berömda teckningarna i original i nationalbibliotekets ägo. Teckningarna förvaras på hemlig plats – som inte ens Kolding Nielsen har kunskap om – och kringgärdas av speciella instruktioner. Inom över-skäddlig framtid kommer teckningarna inte att visas publikt.

Hemliga förhandlingar med upphovsmännen inleddes från nationalbibliotekets sida

FOTO: KARSTEN BUNDGAARD

Erland Kolding Nielsen, Danmarks nationalbibliotek.

2007. Man ville för bibliotekets räkning förvärva originalteckningarna. Dessa förhandlingar gick med jämna mellanrum i stå på grund av yttre omständigheter som att flera av tecknarna hotades till livet och av rädsla drog sig ur förhandlingarna. Slutligen, och efter många om och men, nådde man fram till lösningen: donation. Naturligtvis debatterades nationalbibliotekets aktiva roll i att få ta hand om teckningarna: borde man göra det eller inte?

När förhandlingarna om originalteckningarna väl var i hamn förde Kolding Nielsen samtal med närmare 60 representanter ur det muslimska samfundet i Danmark där han förklarade varför biblioteket vill bevara originalen till eftervärlden, var de kommer att förvaras och hur man kommer att hantera dem.

Enligt Kolding Nielsen hade de danska muslimerna inga problem alls med att förstå var, hur och varför när de fick det förklarat för sig. Problemen har legat utanför Danmarks gränser, bland muslimerna i andra länder som upprörts över hur frågorna har hanterats i Danmark.

Utöver originalen av Muhammed-karikatyterna har det danska nationalbiblioteket 200 000 originalteckningar.

FOTO: PÅR EGEVAD

Trångt i de smala tarmar där Poster Session ägde rum...

FOTO: PÅR EGEVAD

Vandring genom datorhallen. Goda möjligheter fanns till uppkoppling. Gratis förstås.

FOTO: B GÖSTERBERG

Ibland tar bara krafterna slut, särskilt mot dagens slut...

Mindre spretigt när Afrika får ta plats

Årets Bok & Biblioteksmässa, den 26:e i raden, presenterar sitt bredaste tema hittills: Afrika och afrikansk litteratur. Ett 70-tal gäster från 25 av kontinentens länder ingår i temasatsningen som speglas i bl a 58 seminarier och miniseminarier.

AV **HENRIETTE ZORN**

TOTALT INNEHÅLLER årets seminarieprogram 446 seminarier (jmf 2009: 448), med drygt 800 medverkande (jmf 2009: 813) från 36 länder (jmf 2009: 27).

Bok & Bibliotek äger rum den 23–26 september och förutom alla de som deltar i anknytning till det afrikanska temat gästas mässan av en rad nordiska författare som tex Jo Nesbø, Norge samt Miika Nousiainen och Märta Fikkanen från Finland.

Annars är det många svenska författare och färre anglosaxiska och kontinentaleuropeiska namn i år – möjligen en avspeglning av att översättningslitteraturen i ökande grad hamnar på undantag. Svenskar vill bara läsa böcker skrivna av svenskar... Till de stora namnen utanför temasatsningen hör Erica Jong – beroende på vem man frågar, för egen del blir jag föga upphetsad. Mera då över Sofi Oksanen och ALMA-pristagaren Kitty Crowther. Men det är kanske bra att det afrikanska temat får ta ordentlig plats och breda ut sig utan konkurrens från några stora elefanter som tar allt syre.

Det afrikanska programmet ser mycket intressant ut. Till mässan är inte bara författare inbjudna utan även forskare, debattörer, journalister och kulturmänniskor.

Afrika består av 53 länder och kontinenten rymmer närmare tusen språk. Ambitionen är att täcka in alla delar av Afrika, inte varje land, men i form av representation från norr, söder, öst och väst.

Förutom i seminarier kommer Afrika att speglas i en monter på mässan som fylls med afrikansk litteratur, afrikanska förlag, tidsskrifter, författarpresentationer, författar-

samtal, informationsmaterial om Afrika och annan kultur som dans, musik och konst.

En bläddring i seminarieprogrammet ger också vid handen att mässan i år kommer att bjuda på ovanligt många musikaliska inslag. Musikartisterna sjunger ju numera också ut i bokform och då gäller det ju för mässan att passa på. Håkan Hellström, som ger ut både bok och skiva för att fira sina tio år som artist, intervjuas i ett seminarium av Filip & Fredrik, kantänka. Andra artister på gästlistan är Mikael Wiehe, aktuell med en "sångbiografi" och Siw Malmkvist har skrivit en *Schlagerdrottningens memoarer*. Alla dessa framträder av någon anledning på söndag eftermiddag, i princip kant i kant. Möjligen ett försök att få skjuts på denna i regel avslagna sista dag.

Glädjande nog har en uppräckning gjorts när det gäller de biblioteksrelaterade seminarier som i år är något fler i jämförelse med förra året. Svensk Biblioteksforening har i år inga stora seminarier utan samlar all kraft och kunskap till biblioteksscenen där det blir aktiviteter hela torsdagen och fredagen.

Sedan 2007 har antalet mässbesök minskat stadigt. 2009 var antalet besök på mässan 97 211 (jmf med 2007: 108 468). Majoriteten av besökarna är allmänhet (72 procent 2009). Branschbesökarna stod för en andel om 28 procent (2009). Lärarna är alltjämt den största yrkeskategorin (33 procent) på mässan följt av bibliotekarier (15 procent). Den övervägande majoriteten av branschbesökarna kommer från Västra Götalandsregionen och Skåne.

Flera seminarier på mässan vänder sig i vanlig ordning till den största gruppen branschbesökare: lärare, pedagoger och utbildningsanordnare. BBL har listat ett urval av dessa under rubriken "Missa inte..." flera kan säkert intressera även bibliotekarier.

Noteras kan också att Nätverket för inter-

FOTO: BATHSHEBA OKWENIE

*Petina Gappah deltar på Bok & Bibliotek inom ramen för temasatsningen Afrika. Hon är författare från Zimbabwe med juristexamen från bl a Cambridge. Sin litterära debut fick hon med novellsamlingen *Sorgesång för Easterly*. Den finns översatt till svenska och är utgiven på Albert Bonniers Förlag.*

kulturell pedagogik (ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen, HDK, Världskulturmuseet, Kvinnofolkshögskolan, Göteborgs folkhögskola och Centrum för urbana studier) arrangerar fyra seminarier med några av världens främsta auktoriteter inom det högaktuella forskningsfältet interkulturell pedagogik. Man kommer att penetrera frågor kring förhållandet mellan makt, kunskapsbildning och pedagogik. Utgångspunkten är dagens kunskapssamhälle där tillgång till kunskap är avgörande för individen och för demokratin. Hur kan pedagogiken erbjuda individen de kunskaper som är nödvändiga för delaktighet i demokratiska beslutsprocesser? Hur kan pedagoger hantera frågor som religiös fundamentalism i klassrumssammanhang? Hur hanterar vi kulturer där demokratiska värden inte är respekterade?

I anslutning till detta minitema kommer det även att hållas fyra workshops på Världskulturmuseet.

På pappret känns årets mäsas mindre spretig än föregående års med sina många mindre temasatsningar vid sidan av ett stort. I år är det Afrika som håller ihop det hela, som får dominera och ganska ostört tala – och sjunga, med "tusen röster, tusen sånger..."

Biblioteksrelaterade seminarier

Tors 23 sept

Seminarier

11.00–11.45: **Sociala medier och bibliotek.** Är bibliotekarier dödgrävare eller guldgrävare i IT- och informationssamhället? (Inst. för Biblioteks- och Informationsvetenskap Borås).

12.00–12.45: **Uppleva, lära, göra.** Det samtida barnbiblioteket. (Inst. för Biblioteks- och Informationsvetenskap Borås och Regionbibliotek Stockholm).

13.00–13.45: **Strategier och möjligheter för en digitaliserad värld.** Digitaliseringen skapar nya förutsättningar för bl a bibliotekarier. Men rädslan för att göra upphovsrättsliga fel står idag i vägen för beslut om publicering (DIK).

14.00–14.45: **Få skönlitteraturen att lyfta – få lånen att öka på biblioteken.** Bibliotekens utlåning av skönlitteratur minskar. Hur får vi trenden att vända och skönlitteraturen att lyfta? (Inst. för Biblioteks- och Informationsvetenskap Borås och Kultur i Väst Regionbiblioteket, i samarbete med NÄFS).

15.00–15.45: **Skolbiblioteken och den nya skollagen.** 2011 införs en ny skollag som ska ge alla elever tillgång till skolbibliotek. Vad innebär detta i praktiken? (Nationella Skolbiblioteksgruppen och DIK).

16.00–16.45: **Bibliotheca Alexandrina – en sensation.** Bibliotekets chef, Ismail Serageldin, berättar bl a hur man för arvet av öppenhet och intellektuellt skapande vidare (Afrika 2010).

17.00–17.45: **Hur skapar man unga läsare?** Två projekt som präglas av nya idéer kring läsfrämjande (Kulturrådet).

Miniseminarier

10.00–10.20: **Nu kommer biblioteksposerna.** AdLibris om sitt samarbete med Libris, Kungliga bibliotekets nationella biblioteks-system (AdLibris).

10.30–10.50: **Är biblioteken den nya curatören?** Om konsten på biblioteken (Konstnärernas Riksorganisation, KRO och Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare KIF).

13.00–13.20: **Låt fler röster höras.** om bibliotekens möjligheter att bli en interkulturell mötesplats (Det mångspråkiga biblioteket, ett ESF-projekt (EU), Kultur i Väst Regionbiblioteket).

16.00–16.20: **Böcker på jobbet – succé.** Om

väggkrogsbibliotek, läsfrämjande och en pin-färsk undersökning om arbetsplatsbibliotek (Sveriges Författarförbund, Regionbibliotek Stockholm).

16.00–16.20: **En adopterad författare.**

Rinkeby bibliotek har adopterat författaren Eva Susso i syftet att främja läsandet och skrivandet hos barn och ungdomar (Rabén & Sjögren och Rinkeby bibliotek).

17.00–17.20: **Är folkbibliotek femininum.**

Vilka är de dolda värderingarna i biblioteks-världen? (Det mångspråkiga biblioteket, ett ESF-projekt (EU), Kultur i Väst Regionbiblioteket, Kvinnofolkshögskolan).

Fre 24 sept

Seminarier

10.00–10.45: **Barnbibliotekarien och professionen.** Vad krävs av den samtida och framtida barnbibliotekarien? Hur ser barnbibliotekarien själv på sitt yrke? (BBC – Barnbibliotekscentrum, Kultur i Väst Regionbiblioteket, Borås stadsbibliotek och Inst. för Biblioteks- och Informationsvetenskap Borås).

11.00–11.45: **The Daring Library.** Varför är det så tyst på biblioteken? Är det kärlek som biblioteken behöver eller är det mod? (BiS – Bibliotek i Samhälle).

14.00–14.45: **Möjligheternas mötesplats.**

Det mångspråkiga biblioteket. Folkbiblioteken erbjuder unika möjligheter genom sitt utbud av böcker, läromedel, e-media, tidningar på många språk och som studiemiljö, mötesplats och offentligt vardagsrum (Ett ESF-projekt (EU), Kultur i Väst Regionbiblioteket, Västra Götalandsregionen).

Miniseminarier

09.30–09.50: **Den sagoberättande bibliotekarien.** Geraldine Whiskey Monama från Sydafrika berättar sagor och talar om sitt projekt för att utrota analfabetismen i Sydafrika. (Vombat förlag)

13.00–13.20: **WebbIT – lär nytt med små resurser.** Många bibliotek har brist på pengar. Självstudiematerial på nätet öppnar för eget lärande (Informations- och lånecentralerna i Malmö, Stockholm och Umeå).

16.30–16.50: **Mäta och väga.** Biblioteksstatistik kan bl a användas för planering och utvärdering av verksamhet (ILS, Informations- och Lånecentraler i Samverkan och Regionbibliotek Stockholm).

Lör 25 sept

Miniseminarium

10.30–10.50: **Från bibliotekarie till författare.** Suzanne Mortensen talar om sin deckarserie för barn, Dickens Detektivbyrå, sin kärlek till böcker och steget från bibliotekarie till författare (B. Wahlströms Bokförlag).

Sön 26 sept

Seminarier

14.00–14.45: **Från vindslåda till världsminne.** Om Astrid Lindgrens arkiv – ett av de största arkiv som en enskild svensk lämnat efter sig (Astrid Lindgren-sällskapet och Kungliga biblioteket).

MISSA INTE HELLER...

Vad händer efter valet. Diskussion om svensk kulturpolitik, (Göteborgs-Posten), tors 23 sept kl 9.45–10.45.

Läsningens psykologi och pedagogik. (Natur & Kultur), tors 23 sept kl 10.00–10.45.

Möjligheter med läsplatlor. Vilka möjligheter kan läsplatlor ge för elever med funktionsnedsättning? (Specialpedagogiska skolmyndigheten), tors 23 sept kl 10.00–10.20.

Nya värderingar, skolan och framtiden. Skolans uppgift är att förbereda unga människor för framtiden, men också att förmedla ett kunskapsarv, (Gleerups Utbildning/Epago), tors 23 sept kl 11.00–11.20.

Sverige lär av den finländska skolan. En av den finländska skolans framgångsfaktorer anses vara detaljerade läroplaner. (Hana-holmen – kulturcentrum för Sverige och Finland och Kulturfonden för Sverige och Finland), tors 23 sept kl 12.00–12.20.

En inkluderande pedagogik. En mer inkluderande pedagogik kräver ett inkluderande vetenskapsbegrepp eftersom vetenskap utgör grunden för dagens utbildning, (Västra Götalandsregionen, Nätverket för interkulturell pedagogik), tors 23 sept kl 13.00–13.45.

Forskare bland folk. Hur vetenskap förmedlas och används. Medv gör bl a Pelle Snickars, KB, (Norstedts och Riksbankens Jubileumsfond), tors 23 sept kl 14.00–14.45.

Elever online. Var är lärarna? (Lärarnas Riksförbund och Natur & Kultur), tors 23 sept kl 15.00–15.45.

Läget på den svenska e-boksmarknaden. (Elib), tors 23 sept kl 15.30–15.50.

Hur blir skolan tillgänglig för alla elever? Hur

planerar man för att en skola ska fungera så bra som möjligt för alla? (Specialpedagogiska skolmyndigheten), fre 24 sept kl 12.30–12.50.

Högläsningens och berättandets magi. Ett seminarium som inleder Läsrörelsens stora projekt om högläsning och berättande, (Läsrörelsen i samarbete med Sveriges Författarförbund och Stiftelsen SAF), fre 24 sept kl 13.00–13.45.

Nätmobbing – hur hanterar vi den? För att kunna stödja barn och unga krävs att vuxna lär sig mer om nätmobbing och hur den kan förebyggas, (Barnens Rätt i Samhället – BRIS), fre 24 sept kl 14.00–14.45.

Av hjärnans lust. Vad är det som gör oss motiverade och som ger oss lust att lära? (Centrum för Kultur och Hälsa vid Göteborgs universitet i samarbete med Folkuniversitetet och Vetenskapsfestivalen), fre 24 sept kl 15.00–15.45.

Lusten att förstå. Peter Gärdenfors om hur undervisning kan bedrivas för att gynna och utveckla elevernas motivation och förståelse, (Natur & Kultur), fre 24 sept kl 16.00–16.45

WebbIT

Din guide på nätet

WebbIT.se

Facebook, bloggar, twitter, wikis, ämnesresurser, källkritik

Lär dig mer om Internet - på egen hand eller tillsammans med andra

Besök oss i monter E05:05 på Bok & Bibliotek

www.ils.se

Informations- och
läsecentraler i
samarbete

Bokmässan smått och gott – ett personligt urval

FOTO: CAMERA PRESS/REMO CASALI

Nuruddin Farah.

Tema Afrika:

• **Gränslös. Gränser som symbol och verklighet.** Ett samtal mellan Arne Ruth och den somaliske författaren Nuruddin Farah (tors 11.00–11.45).

• **Var är Afrikas barnböcker?** Fyra författare från Syd- och Västafrika i ett samtal om barn- och ungdomslitteraturens ställning och framtid (tors 13.00–13.45).

• **Varje författare är en kontinent.** Mia Couto, det portugisiskspråkiga Afrikas främste författare samtalar med Henning Mankell om skillnader mellan europeisk och afrikansk berättarkonst (fre 12.00–12.45).

• **På G från Afrika.** Afrikanska röster i en kavalkad av uttryck. 45 minuter av presentationer och läsningar (lör 10.00–10.45)

FOTO: SAN COOL

Nawal El Saadawi.

• **En evig kamp för kvinnors rätt.** Den egyptiska författaren och läkaren Nawal El Saadawi samtalar med Svenska Dagbladets kulturchef Stefan Eklund om sitt författarskap och sin okuvliga kamp mot förtrycket (lör 12.00–12.45).

• **Afrikanska kärlekshistorier.** African Love Stories är namnet på den antologi författaren Ama Ata Aidoo har sammanställt. Fyra av antologins författare medverkar (sön 11.00–11.45).

Journalistik: Nätkyheter och journalistisk kvalitet (tors 12.00–12.20).

FOTO: ELISABETH OHLSSON WALLIN

Louise Boije af Gennäs.

FOTO: PETRA HALLBERG

Per Hagman.

Återkomster 1: Efter några års tystnad är Per Hagman och Louise Boije af Gennäs tillbaka på den litterära scenen. Samtalar med Gunnar Bolin (tors 13.00–13.45).

Återkomster 2: Radd att flyga-författaren har samlat sig till sina memoarer. Erica Jong i ett samtal med Cecilia Hagen (lör 13.00–13.45).

Feminism: Ebba Witt-Brattström aktuell med boken *Å alla kära systrar* – hennes kvinno- och jämställdhetshistoria och kärleksförklaring till 1970-talet – i panel med den finlandssvenska författaren och litteraturredaktören Pia Ingeström, aktuell med självbiografin *Inte utan min mamma*. Moderator: Gunilla Kindstrand, kulturjournalist (tors 13.00–13.45).

Svåra frågor 1: Vad är moral?
(tors 14.00–14.20).

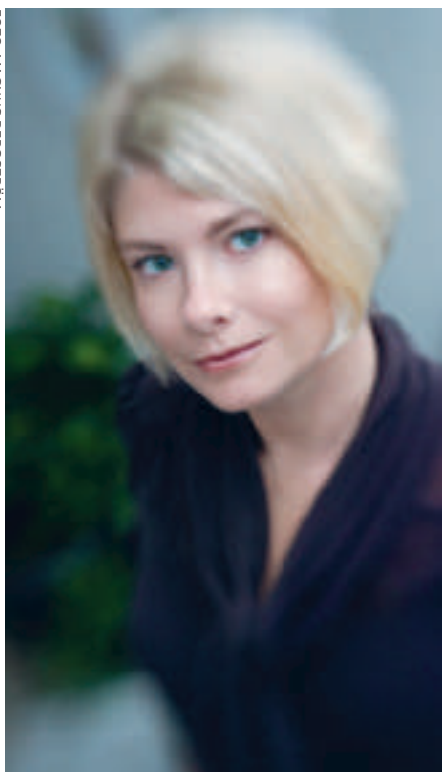
Svåra frågor 2: Vad är etik? (tors 14.30–14.50).

Svåra frågor 3: Livet, universum och allting
(sön 13.00–13.45).

Estland: Sofi Oksanen, som i år tilldelades Nordiska rådets litteraturpris för sin bok *Utronsning* samtalar med Marja Talgre (tors 15.00–15.45).

Kärlek 1: Kompisarna Birgitta (Stenberg) och Märta (Tikkanen), båda aktuella med böcker som kan ringas in under rubriken "Hundra år av kärlek" (tors 17.00–17.45).

FOTO: MAGNUS BERGSTRÖM

Ulrika Kärnborg.

Kärlek 2: Journalisten och författaren Ulrika Kärnborg har i sin roman *Som om* iscensatt ett triangeldrama som får förödande konsekvenser för alla inblandade (lör 11.30–11.50).

Sociala medier 1: PR-konsulten Paul Ronge pratar blogg och vem som vinner eller förlorar när allt är offentligt (fre 11.30–11.50).

Sociala medier 2: Otrohet på Facebook. Om vår tids största sociala mötesplats (fre 12.00–12.20).

Sociala medier 3: Psykologi och sociala medier. Jonas Mosskin studerar psykologi och bloggar också om ämnet (fre 12.30–12.50).

Inifrån: Beate Grimsrud aktuell med romanen *En dåre fri* – en skildring inifrån den svenska psykiatrien samtalar med författaren och litteraturkritikern Eva Ström. Moderator: Elisabeth Åsbrink, journalist (fre 15.00–15.45).

Älskad figur: Mumintrollet fyller 65 år och firar med bl a Mark Levengood (lör 11.00–11.45).

Vittert: Akademiledamoten Lotta Lotass och Akademiens ständige sekreterare Peter Englund pratar om greven, skalden och biblioteksmannen Carl Snoilsky som levde 1841–1903 (lör 16.00–16.20).

Hybrid: Det började som en skakning på nedre däck och slutade med en bok... Mikael Wiehe sjunger ut i en "sångbiografi"! (sön 14.00–14.45).

Årets bibliotek 2010

Sandvikens bibliotek, Uppsala stadsbibliotek och Linnéuniversitetets universitetsbibliotek är nominerade till fackförbundet DIKs utmärkelse Årets bibliotek.

Enligt juryn har samtliga bibliotek utmärkt sig genom att de "... på olika sätt vuxit i sin roll, i sitt sammanhang och i sin verksamhet. Med nya idéer, ny teknik, nya arbetssätt och fokus på besökare och användare har alla tre biblioteken under året kommit att växa i betydelse."

Priset är ett stipendium på 20 000 kr samt ett konstverk, och delas ut under Bok & Bibliotek i september.

Sedan 1986 utser DIK Årets bibliotek. Ifjol gick utmärkelsen till BUS, Barn- och ungdomsbiblioteket vid drottning Silvias barnsjukhus i Göteborg.

ÅE

Barnporr på bibblan?

ILLUSTRATION: DETALJ UR DRAGONBALL AV AKIRA TORIYAMA

Sveriges mest erfarna manga-kännare, Simon Lundström, har av Uppsala tingsrätt dömts till 80 dagsböter för innehav av barnpornografi. Simon Lundström har redan överklagat domen. Biblioteken avvaktar nu hovrättens dom.

AV **ÅSA EKSTRÖM**

– Barnporrlagen är olycklig. I domen om innehav av manga-serier ser vi exempel på att den leder till ren censur, säger Agneta Lindblom Hulthén, ordförande i Journalistförbundet.

För första gången prövas nu regeringens nya utvidgade barnpornografilag (från 1 juli) på teckningar. Sverige har en hård lagstiftning kring barnpornografi jämfört med många andraländermen justitieminister Beatrice Ask (M) har jobbat hårt för en skärpning av barnporrlagen. Vid en husrannsakan som gjordes under sommaren hos manga-kännaren och översättaren Simon Lundström beslagtogs en hårddisk. Där fanns drygt 50 bilder av erotisk natur som de ansåg föreställde tonåriga manga-figurer. En tecknad figur räknas alltså som ett barn om den ser tillräckligt barnslig ut. Enligt svensk lag är alla bildframställningar av minderåriga, under 18 år, i erotiska situationer att betrakta som barnpornografi. Men om bilden har ett konstnärligt värde omfattas den inte av barnporrlagen. Förbudet gäller dock inte texter. Man får framställa tecknad barnporr, men bara för eget bruk – spridandet däremot är kriminellt. Översättaren döms alltså för att ha tittat på någon annans teckningar. Simon Lundström är en av Sveriges främsta manga-kännare och menar att han sparat ner bilderna från internet för att använda som exempelbilder för sin forskning. Hade han känt

till att bilderna klassas som olagliga hade han aldrig laddat ner dem. Översättaren menar också att det inte rört sig om någon hårdporr eller att det finns något offer i sammanhanget. Att lagen nu prövats på tecknade bilder kan innebära långtgående konsekvenser för seriemediet, dess utövare och läsare. Bilder som exempelvis rymmer skildringar av övergrepp, sexualdebuten eller visar nakna barn kan klassas som barnporr. Undantag gäller om det kan anses ha ett visst konstnärligt värde men den bedömningen görs subjektivt av polis och åklagare. I farozonen ligger därmed serier av Debbie Drechsler, Robert Crumb och Mike Diana samt diverse vuxenserier, mangas och fanzin som getts ut i Sverige.

Förlagen som säljer serierna anses inte vara kriminella, däremot distributörerna och läsarna som tar del av bilderna.

En av dem som reagerat på domen är Daniel Gustavsson. Han är manga-nörd och bibliotekarie vid Gävle stadsbibliotek.

– Jag stöder en barnpornografilag när det gäller fotografier men den här skärpningen är absurd och luddig. Tusentals serieläsare kan alltså helt ovetande vara brottslingar när de läser serier. Helt plötsligt är även bibliotek och bokhandlar brottslingar – också jag själv som i likhet med tusentals andra tex har den kända japanska barnserien Dragonball i bokhyllan, konstaterar Daniel Gustavsson.

Han kontaktade kommunens jurist för att få hjälp med hur biblioteket ska agera i och

med domen mot Simon Lundström. Både bibliotekschefen och kommunjuristen är eniga om att man ska avvakta och invänta hovrättens dom.

På Facebook har det nu startats en protestgrupp, "Stop comics censorship in Sweden", som i skrivande stund (mitten av augusti) har över 1 000 medlemmar. Att domen är problematisk, inte minst för kulturutövare, har inte undgått medier och bloggare. Marie Ene-man är forskare vid institutionen för tillämpad informationsteknologi på Göteborgs universitet och forskar kring barnporr och IT. Hon vill se ett starkare skydd för barn på nätet – men tycker att domen mot Simon Lundström är en olycklig tolkning av den svenska lagen.

– Det handlar mer om sexualmoral än om att skydda barn, säger hon till Rapport.

Regeringen inför också en ytterligare skärpning av lagen från och med nästa år. Det finns kritiker som menar att det snart bara är en tidsfråga innan censuren även kommer att omfatta böcker, som exempelvis Thomas Manns *Döden i Venedig*.

Piratpartiet är det enda politiska parti som krävt att lagen bör brytas upp. I deras valmanifest kritiserar det så kallade tittförbudet, att det är olagligt att inneha eller betrakta en barnpornografisk bild som man har "berett tillgång" till. Piratpartiet hävdar att det nya tillägget i lagen är ett allvarligt övergrepp mot informationsfriheten. ■

Vi utbildar framtidens bibliotekarier.

Vårterminen 2011 kan du läsa biblioteks- och informationsvetenskap på Linnéuniversitetet. Ett nytt, modernt och internationellt universitet i Småland.

Program

Biblioteks- och informationsvetenskap 180 hp, halvfart/distans.

För mer information: Lnu.se/KGBOA eller kontakta programansvarig Angela Zetterlund angela.zetterlund@lnu.se

Sök via Studera.nu senast den 15 oktober.

Lnu.se

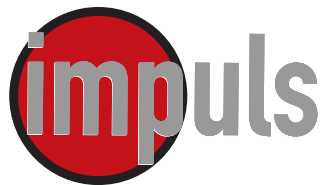
Impuls ger insikt!

I **Impuls** möter du aktuella och viktiga samhällsfrågor. Om kultur och folkbildning. Om hållbar utveckling. Om föreningsliv och civilsamhälle.

Impuls ges ut av Studieförbundet Vuxenskolan och utkommer åtta gånger om året.

En årsprenumeration på **Impuls** kostar bara 200 kr. Gå in på **www.impuls.nu** och beställ din prenumeration.

Impuls upplaga är cirka 30.000 ex.

www.impuls.nu

I Gretas fotspår... som IT-folkbildare

Bibliotekskonsulenten Birgitta Hellman Magnusson tilldelas Greta Renborgs pris 2010. Under tio års tid har hon arbetat intensivt med att marknadsföra det "nya" biblioteket. Pristagaren har också haft en av biblioteksvärldens stora stjärnor som lärare.

AV ÅSA EKSTRÖM

DET ÄR NATURLIGTVIS en smickrad men även en smula skärrad Birgitta Hellman Magnusson som tilldelas Greta Renborgs pris. Ära och 25 000 kronor. Något som ges till det bibliotek som lyckats med en god marknadsföring eller till enskild eller enskilda biblioteksanställda som utmärkt sig speciellt på marknadsföringsområdet.

– Det är ju ett lagarbete som vi på min arbetsplats utför – jag tycker att det inte bara ska vara jag som får priset, menar Birgitta Hellman Magnusson, Länsbibliotek Östergötland.

Hon nämner två personer som betytt mycket för henne: Lena Johansson som tidigt och framgångsrikt har arbetat med IT-utveckling på det lilla biblioteket i Boxholm – ett arbete framsprunget ur ett reellt behov, och Gullvor Elf, tidigare avdelningschef i Linköping som direkt efter biblioteksbranden myntade begreppet "Biblioteken som IT-folkbildare". Tidigt satsade man på datorer och lade ut bibliotekskatalogen.

Birgitta Hellman Magnusson berättar att det var under en resa till USA, i Valfrid Palmgrens fotspår, som hennes ögon öppnades för nätets möjligheter.

– Där såg vi hur datorerna förändrat biblioteken. Plötsligt kunde man ta del av vad barnen gjorde på nätet och hur äldre blev mindre isolerade genom att gå kurser på webben, säger hon och fortsätter:

– Jag anser att biblioteken har en otroligt viktig roll som IT-folkbildare för att demokratisera IKT (informations- och kommunikationsteknologin) och göra människor mer digitalt delaktiga. Det teknikutvecklade biblioteket fungerar som en brygga i IT-samhället för att ge alla människor tillgång till information och kunskap så att de kan vara delaktiga i samhället.

Som före detta journalist har Birgitta Hellman Magnusson känt sig trygg med att använda media för att marknadsföra biblioteken.

– Vi måste bli bättre på att berätta om det "nya" biblioteket för politikerna. De är ju en del av allmänheten men också uppdragsgivare som sitter på pengarna. Det är väldigt viktigt att allmänhetens ombud vet hur ett modernt bibliotek fungerar idag. Allt för många har barndomens bibliotek som ett slags kompass till vad ett bibliotek är.

Birgitta Hellman Magnusson har sedan i början av 2000-talet arbetat med IT-utveckling av hemsidorna, IKT-stöd på biblioteken, 24-timmarsbiblioteket och e-kampanjen "Internet för alla". Hon har inte dragit sig för att debattera med politiker och skapa opinion för

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

– Folkbildning är ett häftigt ord i en demokrati, säger Birgitta Hellman Magnusson. Länsbibliotek Östergötland.

exempelvis digital delaktighet. Hon är övertygad om att biblioteket måste satsa på marknadsföring både på lokal och regional nivå. Det bör ske på ett proffsigt sätt och med en medveten kommunikationsplan i botten.

– Så att vi vet att vi gör rätt prioriteringar och kan utvärdera olika insatser. Jag tror att biblioteket ska göra användarna mer delaktiga, dels genom enkäter och utvärderingar om eventuella åtgärder, dels genom olika brukarråd etc.

Biblioteken ska inte vara så blygsamma och tro att alla vet vad som sker där, menar Birgitta Hellman Magnusson. Det gäller att inte ta något för givet.

– Det är nyttigt att genomföra och formulera det gamla för att lansera det som nytt. Det är oerhört viktigt att bjuda in allmänhet och politiker. Det gäller att inse att nätanvändare är nya och flitiga biblioteksbesökare.

I den digitala tidsåldern är det viktigt att biblioteken har fokus på prioriterade grupper som barn, äldre och funktionshindrade. Birgitta Hellman Magnusson understryker vikten av att skaffa en delfinansiering på regional och kommunal nivå för olika kampanjer och projekt. På det viset blir projekt mer synliga för alla parter. Förankring är A och O. För bib-

”

Det är ju ett lagarbete som vi på min arbetsplats utför – jag tycker att det inte bara ska vara jag som får priset.

”

Erik Lindfelt

Valet avgörs inte på nätet

liotekens del borde man inse fördelarna med regional samverkan.

– Lokala samarbeten med exempelvis regionala aktörer och studieförbund resulterar ofta i större resurser. Dessutom borde biblioteken bli bättre på att inse fördelarna med att tillhöra en kommun.

Östgötabibliotekens gemensamma portal är exempelvis fokuserad på att serva kommuninvånarna vilket då även innebär traditionellt läsfrämjande på hemsidan där man tex länkar till östgötaförfattarnas skönlitteratur och läscirklar. Däremot borde biblioteken bli bättre på att använda det digitala i det fysiska biblioteksrummet, menar Birgitta Hellman Magnusson. E-böcker och ljudböcker borde visualiseras mer genom exempelvis ljudduschar.

– Man skulle kunna ha ett poesirum där Göran Sonnevi läser sina dikter samtidigt som textutdrag syns på väggskrmar och digitala whiteboards. En exponering som skulle kunna inspirera.

Birgitta Hellman Magnusson anser också att mobila e-kit borde tilldelas bibliotekarierna för den uppsökande verksamheten. I väskan skulle det bland annat finnas mobilt bredband, en miniprojektor och duk.

Innan vi skiljs åt berättar Birgitta Hellman Magnusson att Greta Renborg var hennes lärare på Bibliotekshögskolan 1986. Redan då intresserade sig Birgitta Hellman Magnusson och ett tiotal studiekamrater för folkbildning vilket gjorde Greta Renborg glad.

– Jag tycker folkbildning är ett häftigt ord i en demokrati. Rent utav en förutsättning kanske, skulle man kunna säga, säger hon. ■

Fakta:

Greta Renborgs pris delas ut av Svensk Biblioteks-förening. I juryn sitter Gunnar Södow (ordf.), Gunilla Berglund, Anders Johansson, Conny Persson samt Henriette Zorn (BBL).

Juryns motivering:

Greta Renborgs pris 2010 tilldelas Birgitta Hellman Magnusson på Länsbibliotek Östergötland. Passionerat och nydanande arbetar hon aktivt för att motverka digitala klyftor och digital analfabetism. Med hjälp av ny teknik verkar hon för tillgänglighet i demokratisk, folkbildande och läsfrämjande anda och visar vilken viktig roll biblioteken spelar också i vårt uppkopplade samhälle.

HAR I skrivande stund 545 vänner på Facebook. Min gamla arbetsplats – Jönköpings stadsbibliotek – samlar 117 namn på sin sida ser jag.

Slutsats? En – för mig trevlig – vore att Erik Lindfelt är fem gånger populärare än bibblan. Men knappast troligt. En lätt koll över vilka vänner vi har avslöjar obarmhärtigt sanningen. Mina utgörs av en synnerligen vid krets. Några av dem förvisso riktigt nära kamrater. Men alla de nära finns inte på Facebook. Till exempel inte släkten. Sonen (20) ignorerar konsekvent mina vänförfrågningar, ”Man skall inte ha sina föräldrar som kompisar på fejan”, deklarerades det sturskt. Kanske det. Modern (83) däremot skulle aldrig drömma om att tacka nej till en vänförfrågan från mig. Ett litet problem dock: hon har ingen aning om vad Facebook är. Äger ingen dator. Kommer heller aldrig att skaffa någon. Istället utgörs lejonparten av min FB-krets av gamla jobbarkompisar, folk jag pluggat med, (fältbiolog)vänner från förr och människor jag är litet allmänt bekant med. Samt några jag knappt vet vilka de är. För stadsbiblioteket tycks det förhålla sig på omvänt sätt: vänkretsen består av anställda, tidigare anställda, barn till dessa två kategorier samt kolleger i biblioteks- och kulturvärlden. De ”vanliga” biblioteksbesökarna är få. På Facebook alltså. IRL (hu så gammalmodigt!) besöks bibblan varje dag av runt 1000 personer. Men de tycks alltså strunta i den virtuella vänskapen.

Min förrförra arbetsplats – Sveriges Radio Jönköping – har lyckats litet bättre: 3973 Facebookvänner. Ganska många, men få givet det faktum att P4-stationen (trist gammalmedium) varje dag har över 100 000 lyssnare. Och att stationen inte försuttit chansen att göra reklam för sin FB-sida via etern.

Inte heller andra bibliotekssidor tycks ha gjort jättesuccé: Malmöbiblioteket 1772 vänner, Stockholms stadsbibliotek 1127, Växjö 539 och Norrköping 331 stycken.

Innebär då dessa siffror att det skulle vara fel att visa upp biblioteket på Facebook? Definitivt inte. Det är ett enkelt och billigt sätt till marknadsföring. Om än alltså till en begränsad krets. Men också ännu en påminnelse till biblioteksvärldens alla virtuella freaks som tror att framtiden står och faller med de så kallade sociala medierna.

Den senaste SOM-undersökningen från Göteborgs universitet (*Nordiskt ljus* – tack till högskolebiblioteket i Jönköping som mycket snabbt ordnade fram ett ex till mig!) ger ytterligare upplysningar. I ett av de högtintresanta kapitlen påpekar medieforskaren Annika Bergström det ganska självklara faktum att sociala medier är just sociala. Påpekandet riktar sig framförallt till alla IT-käta politiker som tror att Obama vann enbart med datorhjälp och som nu inför höstens val bloggar och facebookar och twittrar så det står härliga till. Och inget fel i det. Men valet lär inte avgöras på nätet. Än så länge har tv, tidningar och radio ett gigantiskt övertag. För att inte tala om det gamla hederliga mötet människa mot människa. Typ snacket runt fikabordet. ”Den politiska potentialen hos sociala medier ligger sannolikt i människors nätverkande snarare än i det faktum att maktthavare börjar twittra eller starta Facebook-grupper”, konkluderar Annika Bergström sitt kapitel. Det är därför jag får fler FB-vänner än Jönköpingsbiblioteket.

Välkommen till Bok&Bibliotek och prata biblioteksinredning med oss!
Vi finns i monter E03:12.

innorent.se
Arkitekter Design Inredningar
Tel. 046-524 41

INTERVJU: ÅSA EKSTRÖM

Vem är du?

– Jag växte upp i Härnösand. Efter studier i Stockholm och Uppsala kom jag som nyutbildad lärare 1973 till Visby. Jag trivdes direkt. Efter en tid träffade jag också min man, Lars. Några år senare började jag pendla till Borås och bibliotekarieutbildningen. Blev klar 1980. Lars och jag har två vuxna barn, Tove och Nisse.

Hur skulle du och dina vänner beskriva dig?

– Jag tror man uppfattar mig som en glad och positiv person, inte direkt livlig och spontan, men en som har nära till både skratt och allvar. Jag är nog rätt snäll, men inte mesig! Blir sällan arg men kan säga ifrån. Jag tror jag ger ett ganska tryggt och stabilt intryck. Har en öppen och intresserad inställning till människor, olika frågor och idéer, är nyfiken på nya trender och riktningar. Jag tror att jag är lätt att samarbeta med för jag tycker själv att det är väldigt roligt att samarbeta med andra!

Intressen?

– Förutom böcker gillar jag film. Jag tycker också om att se på konst och att gå – långt och ofta. Vi har haft flera hundar så de djuren fascinerar. Annars tycker jag mycket om nära samtal med nära och kära och goda vänner!

Varför blev du bibliotekarie?

– Efter att ha jobbat några år som lärare, träffade jag i ett sammanhang en sjukgymnast som gick bibliotekarieutbildningen i Borås.

Jag hade tidigare i livet funderat över detta yrke men av olika anledningar lagt det "på hyllan". Denna blivande bibliotekarie fick mig att söka in till bibliotekarieutbildningen och det har jag aldrig ångrat!

Vad betyder skönlitteraturen för dig?

– Främst livsglädje, inspiration, insikter, medkänsla och förståelse. Alla dessa författare som delar med sig av sina erfarenheter, erfarenheter som jag kan införliva i mitt eget liv utifrån egna erfarenheter. På detta sätt kan

ett skapande möte uppstå mellan författare och läsare. Så kan t ex Gunnar Björlings poesi ge mig en djupt inspirerande känsla, en glädje över att finnas till med allt vad det innebär av lycka, sorg och längtan.

– Kafkas bok *Förvandlingen* drabbade mig med förståelse och insikt av något jag varit med om tidigare i livet. Sara Stridsbergs *Drömfakulteten* väckte en stor ömhet och djup medkänsla inför människors utsatthet. Calixthe Beyala levandegjorde i *Vår förlorade heder* invandrarers situation så att jag själv "var där".

Erlend Loe fick mig att med både humor och allvar ställa mig själv frågorna: "Vad längtar du egentligen efter? Vad vill du med ditt liv" i boken *Naiv. Super.* Och så alla översättare som gör det möjligt för oss att ta del av all världens litteratur!

Facklitteraturen har väl även den en betydelse?
– Facklitteraturen har förstås också stor betydelse, för studier naturligtvis, men också för intressen, personlig utveckling och kunskapslängtan. Tänk att få läsa om "mannen i isen" och alla vetenskapliga rön kring honom och hans liv eller om hur en engelskfödd budhistnunna mediterar tolv år ensam i en grotta flera tusen meter över havet i Himalaya för att nå Upplysning eller om hur Skagenmålarna levde sina liv och målade sina tavlor eller om hur bilder, tecken och symboler i olika kulturer kan vara så lika och ha en så liknande betydelse... Spännande!

Är det svårt att locka människor att läsa?
– Det kan vara lätt och roligt att locka människor att läsa – allra lättast om intresset redan finns och om man får en chans att talas vid närmare om böcker eller har möjlighet att presentera böcker i större sammanhang, exempelvis i lokalradion/lokalpressen. Det är bra att ta alla tillfällen i akt och då är det ju en fördel att var inläst på och känna till många olika genrer och författare. Boktips via egna hemsidan kan förhoppningsvis också locka till läsning och har man väl kommit till biblioteket kanske man hittar något i en skylthylla.
– Att på så sätt visa fram böckerna tror jag betyder mycket för den som letar efter något

att läsa, men som har svårt att hitta något bra. Intressanta författarbesök brukar också vara ett utmärkt sätt att locka till läsning. Det kan vara svårt också, svårt att hitta "rätt" bok, svårt att nå nya läsare. Massmedia har ett stort genomslag och det är bara att tacka och ta emot om medierna genom sina bokpresentationer ger biblioteket nya besökare som kanske får lust att läsa något. Därför är det ju väldigt bra att följa med i medier och på bloggar och se och höra vad som presenteras där. Då kan vi ligga i "framkant" och vara beredda om nya besökare hittar till biblioteket med sina bokfrågor!

Hur ser du på det faktum att de flesta människor trots allt tycks föredra en deckare?

– Ja, det är en otrolig deckarboom just nu. Det som är roligt med det är att människor läser och att många kanske genom just deckare hittar en väg in i bokläsandet. Många möts säkert också i boksamtal då man ligger på stranden eller sitter bredvid någon på tåget som läser samma bok. Deckarna som sätter geografiska platser "på kartan" ger också upphov till olika samtal, kanske ökar intresset för den egna bygden och vad som skrivits om den.

– Om jag skulle försöka mig på en mycket personlig analys av varför många föredrar att läsa en deckare: De marknadsförs oerhört hårt. Man känner igen boken när man ser den och dras till den. I vår komplicerade tillvaro med ett ständigt informationsflöde och brutala och svåra skeenden som berör oss djupare än vi kanske är medvetna om, kan det ändå vara "avkopplande" att läsa en deckare. Igenkänningsfaktorn är oftast hög och lätt att ta till

sig. Det skapar ett slags trygghet trots att det händer förfärliga saker. Spänningsmomentet är också viktigt och att vi vet att det så småningom i regel kommer att bringas reda i vad som hänt och att det kommer att återskapas någon slags ordning...

Finns det någon bok som du anser är viktigare eller mer betydelsefull än andra?

– Den viktigaste och mest betydelsefulla boken måste vara den bok som väckte din lust till läsning.

Vad läser du för tidskrifter?

– Jag är ingen gedigen tidskriftsläsare med någon speciell favorit, men jag ögnar i alla fall då och då igenom Biblioteksbladet, Karavan, Ord & Bild, Ordfront Magasin, Parnass och ViLäser.

Vad ska du göra med prispengarna?

– Jag har redan gjort "lite roliga saker". Det blir också ett bidrag till någon organisation som har med böcker och/eller författande att göra. Dessutom vill jag bjuda min man på en resa!

FAKTA:

Priset inrättades 2005 och skall tilldelas bibliotekarer vid svenska folkbibliotek som gjort värdefulla insatser för att främja intresset för klassisk och samtida skönlitteratur. Tidigare pristagare har varit Madeleine Bergmark, Maria Ehrenberg, Anna Gustafsson Chen, Bert Linné och Suzanne Mortensen. Priset kommer att överlämnas vid en ceremoni den 24 september i Svenska Akademiens monter under Bok & Bibliotek i Göteborg.

Den 23 september kan du ta Boktåget från Stockholm eller Malmö/Lund.

Njut av en bra start på dagen med frukost serverad på tåget. Förbered dagen i lugn och ro tillsammans med kollegorna. Tåget stannar i Liseberg ett stenkast från Svenska Mässan. Efter en lång och givande dag står tåget framkört och en god middag väntar. Efteråt finns det tid över att sammanfatta dagens intryck över något gott ifrån baren.

Stockholm – Göteborg (1 495 kr) resa, frukost, middag och mässprogram ingår.

Malmö/Lund – Göteborg (950 kr) resa, frukost, middag och mässprogram ingår.

Köp dina biljetter på sjevent.se eller ring 08-522 504 50.

Hybridbiblioteket behöver strategier

E-böckerna har blivit en självklar del av bibliotekens bestånd. Men e-böcker måste marknadsföras. Utan aktiva strategier riskerar omvärld och användare att missa det traditionella bibliotekets förvandling till hybridbibliotek.

AV **MARIELOUISE SAMUELSSON**

HANNA WESTÖO Olsson har i sin uppsats undersökt hur sex universitets- och högskolebibliotek integrerat och synliggjort e-böckerna i samlingarna till en verksamhet som alltså går under benämningen hybridbibliotek. Hybridbiblioteket definieras som ett mellanting mellan det fysiska och det virtuella biblioteket. Att använda begreppet hybridbibliotek är också ett uttryck för en ny image, för ambitionen att omdefiniera inte bara verksamheten utan också bibliotekens identitet.

Det är inte oproblematiskt att integrera e-böckerna i det traditionella biblioteksbeståndet. I sin undersökning citerar Westöö Olsson bland annat Jan Hagerlids "E-dokument i katalogen – inte en principfråga" från 1999.

Hagerlid ifrågasatte då om de elektroniska resurserna verkligen är till hjälp för bibliotekets användare: "jag tror att de får allt svårare att få en överblick över relevant information i den nya semi-digitala biblioteksmiljön".

2001 skrev Katarina Jandér en magisteruppsats om implementeringen av e-böcker på bibliotek och samma år kom en rapport sammanställd på uppdrag av avdelningen för Nationell samverkan vid KB. I rapporten beskrevs bibliotekens förändrade huvudinriktning: Det gällde inte längre att bygga upp egna samlingar utan att istället ge access till information och detta oavsett var informationen finns.

Hanna Westöö Olssons uppsats visar alltså att de många diskussionerna, konferenserna och en hel del forskning om bibliotekens hybrididentitet har pågått länge. Så pass länge att själva diskussionen om behovet av förändringar rentav kan framstå som oföränderlig.

Att frågorna om hur biblioteken ska förhålla sig till nya uppdrag och ny identitet är många och återkommande kan förstås bero på att frågorna inte har några givna svar.

Hanna Westöö Olsson förnyar frågeställningarna genom att belysa hur biblioteken arbetar med marknadsföring av det inte längre så nya elektroniska beståndet. Hennes undersökning gäller alltså specifikt akademiska bibliotek.

Universitetens och högskolornas bibliotek skiljer sig från andra bibliotek genom att användargruppen är avgränsad och i huvudsak bestående av studenter, lärare och forskare. Den avgränsade gruppen är dock knappast homogen, användarnas informationsbehov är i hög grad varierande.

De akademiska biblioteken är också öppna för allmänheten men i första hand är uppdraget att fungera stödande för utbildningen. När det gäller e-böcker konstaterar Hanna Westöö Olsson att universitetsbiblioteken är mycket användarvänliga för studenter och lärare, det räcker med en dator och internetanslutning. Men för den allmänhet som också har rätt att utnyttja lärosätesbiblioteken blir e-boksbeståndet föga användarvänligt. Den som inte är knuten till universitetet eller högskolan kan endast komma åt e-böckerna via datorer som finns i bibliotekslokalerna.

E-boken fick sitt genomslag på de akademiska biblioteken omkring år 2001. Användningen av e-böcker har därefter ökat stadigt. Mellan 2005 och 2006 skedde en fördubbling av e-boksanvändningen, från 647 000 till 1,3 miljoner framtagningar av fulltextdokument i e-boksformat (se även s. 28. REDS ANM.).

Ett av skälen för satsningen på e-böcker har varit potentiella besparingar men samtidigt har det inneburit extrakostnader. Att integrera ett elektroniskt bestånd kostar pengar,

bland annat för att personalen måste utbildas och användarna informeras.

De akademiska bibliotekens användargrupper är hemtama när det gäller användning av elektronisk information. Samtidigt innebär det förändrade informationslandskapet att biblioteken måste anstränga sig för att framhäva sin betydelse för att inte reduceras till en osynlig förmedlare mellan användare och information som finns någon annanstans. Ett problem för bibliotek som vill betona en ny roll är att användarna fortfarande tenderar att förknippa bibliotek med traditionella böcker och i betydligt mindre utsträckning med elektronisk information.

Enligt en studie som Online Computer Library Center (OCLC) gjort bland drygt 3 000 studenter i fem länder är det bara två procent som börjar sin sökning efter elektronisk information via bibliotekets hemsida, istället börjar man sökningen via sökmotorer. För att påminna om sin existens måste alltså biblioteken anstränga sig med hjälp av olika marknadsföringsstrategier.

När det gäller bibliotekens behov av marknadsföring refererar Hanna Westöö Olsson bland annat till Philip Kotlers *Marketing for non-profit organizations* och Greta Renborgs *Biblioteket som serviceföretag. Kunden i Centrum*, som fastslår att bibliotek är en affärsmässig verksamhet genom att man mäter sitt värde i antal lån och besök.

I uppsatsen jämförs synliggörandet och integrationen av e-böcker vid universitetsbiblioteken i Lund, Uppsala, Göteborg, Umeå, Växjö samt Södertörns högskola. Undersökningen är avgränsad till förlagsutgivna e-böcker, det vill säga böcker där biblioteken betalar för tillgången. E-boksutbudet är likartat mellan lärosätena, vid fyra av de sex är det Ebrary som står för huvuddelen. Det förenklar användningen

genom att man slipper lära sig söka i flera gränssnitt. Å andra sidan är det otypiskt för bibliotek att presentera och sortera efter leverantör, man sorterar knappast tryckta böcker efter det utgivande förlaget.

En annan likhet mellan de undersökta biblioteken är att kontaktbibliotekarierna har stor betydelse som marknadsförare av e-boksbeståndet. Det är bibliotekarier som har kontakt med de olika institutionernas lärare och som därmed kan påverka kurslistornas utformning.

När Hanna Westöö Olsson gjorde sin undersökning kunde hon konstatera att biblioteken skilde sig åt när det gäller hur man synliggör e-boksbeståndet i bibliotekslokalerna. Exempelvis använde universitetsbiblioteken i Uppsala (UUB) och Lund (LUB) sig av affischer med information om vissa samlingar. UUB skyltade också med enskilda e-bokstitlar i sina hyllor och använde bokmärken som reklamplats för e-böcker.

Vid Göteborgs universitetsbibliotek innehöll webbsidan en rullande funktion med tips om e-bokstitlar.

Universitetsbiblioteket i Umeå använde också webben där en väl synlig länk leder till information om e-boksbeståndet.

Växjö universitetsbibliotek presenterade nya e-bokspaket på webbsidan och använde vid enstaka tillfällen också ett nyhetsbrev som går till alla anställda.

Biblioteket vid Södertörns högskola framhöll inte e-böckerna på sin webb, inte heller skyltning i lokalerna förekom. Däremot använde man sig av riktad marknadsföring, via mejl till den som kunde tänkas vara intresserad av vissa e-böcker.

Hur marknadsföring och synliggörande utformas förefaller dock mindre betydelsefullt jämfört med att det finns genomtänkta strategier för att det som biblioteken köpt in verkligen når användarna. Ur bibliotekens perspektiv gäller det också att marknadsföra själva biblioteket så att det uppfattas som relevant också för dem som aldrig fysiskt besöker biblioteket. ■

Hanna Westöö Olsson: *Det hybrida biblioteket. Synliggörande och integration av e-böcker vid akademiska bibliotek.*

Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Institutionen för ABM, Biblioteks- och informationsvetenskap vid Uppsala universitet, 2008.

MEDUSA

Vill du veta mer om medelhavsländernas arkeologi och historia? Läs Medusa! Här kan du läsa allt som rör de antika kulturerna. Varje nummer innehåller ett antal artiklar bl.a. inom ämnena konst, arkitektur, religion, filosofi, arkeologi, historia och ekonomi samt recensioner av antikrelaterad litteratur och antikhistoriska och arkeologiska nyheter.

Betala 250 kr/år för 4 nummer (Bibliotekspris).

POSTGIRO 17 60 16 - 4
WWW.TIDSKRIFTENMEDUSA.SE

DIN CHEF VILL INTE ATT DU LÄSER OSS

ARBETAREN

Teckna en prenumeration på www.arbetaren.se/prenumerera

GRANSKANDE REPORT- AGE **FEMINISM** GLOBALA ORÄTTVISOR **AKTUELL** DEBATT FÖRDJUPANDE NYHETER **KLASSKAMP** KULTUR **RADAR**

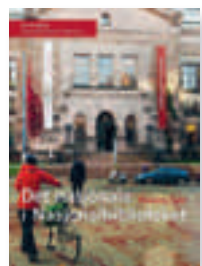
ARBETAREN Zenit

www.arbetaren.se/prenumerera/zenit

Marianne Takle

Det nasjonale i Nasjonalbiblioteket

NOVUS, 2009

Att avgränsa och definiera det specifikt nationella har aldrig varit enkelt. Den tyske turist som kommer till Stockholm tror ofta, att vårt Nationalmuseum härbergerar kulturhistoriska samlingar av svenskt ursprung. I

själva verket är det ett konstmuseum, som gärna benämner sig Internationalmuseum. Hur nordiskt är egentligen Nordiska museet, vårt nationalmuseum för kulturhistoria? Vilka perioder i svensk historia täcker Historiska museets samlingar? Hur nationellt är vårt nationalbibliotek vars utländska samlingar ända in på 1950-talet var mera omfattande än de svenska?

I Norge, som fick ett nationalbibliotek först 2005, har en fråga besläktad med de här ovan ställda nyligen ställts av statsvetaren Marianne Takle i *Det nasjonale i Nasjonalbiblioteket* (2009). Hennes undersökning tar sin utgångspunkt i teorin om nationen som ett system av institutioner och den följer därefter nationalbibliotekstanken från 1800-talets början till 1900-talets slut, vidare etableringen av nationalbiblioteksavdelningen i Mo i Rana 1980–1989 respektive den i Oslo 1990–2004 till dagens norska nationalbibliotek. Takle delar in processen i tre faser: underordning 1811–1980, etablering 1980–2005 och därefter positionering.

Att boktryckarkonsten kom relativt sent till Norge (1643) kan förklaras med landets roll som en provins i den dansk-norska statens periferi. Utgångspunkt för pliktleveranserna var ett beslut 1667 att alla böcker tryckta i Danmark-Norge skulle censureras i Köpenhamn. Under 1700-talet genomgick censuren stora förändringar. 1799 års förordning om tryckfrihetens gränser gällde fram till 1814, då Danmark avträdde Norge till Sverige och

en ny grundlag fastslog tryckfrihetens princip. Enligt en kunglig resolution påföljande år skulle norska boktryckare leverera tre exemplar av varje tryck: ett till den norska legationen i Stockholm, ett till departementet för rätts- och polisväsen i Christiania samt ett till Universitetsbiblioteket. Leveranserna till Stockholm var en följd av att Norge blivit en relativt självständig stat i personalunion med Sverige.

Den nya grundlagen var en förutsättning för utvecklingen av en norsk politisk offentlighet. I nationsbyggandets första skede var inrättandet av en särskild institution för insamling och tillhandahållande av landets egen skriftkultur en viktig milstolpe. Redan 1811 hade beslut fattats om inrättandet av ett universitet och ett universitetsbibliotek i Kristiania. Genom 1816 års pliktleveranslag fick biblioteket rätt att ta emot allt tryck som producerats i landet samt skyldighet att tillhandahålla det till medborgarna.

Idén om ett norskt nationalbibliotek, skilt från universitetsbiblioteket, aktualiserades vid flera tillfällen. Den låg också bakom beslutet att från och med 1882 skilja ut det norska materialet och skapa en särskild norsk avdelning vid universitetsbiblioteket. Argument för ett separat nationalbibliotek framfördes såväl 1895 som 1907 av universitetsbibliotekets dåvarande överbibliotekarie, men trots nationsbyggandets kulmen i samband med unionsupplösningen 1905, inträffade inte någon förändring. 1925 upprepades idén om ett nationalbibliotek. Inte heller denna gång vann universitetsbibliotekets synpunkter gehör på politisk nivå. I stället lyssnade man på universitetet, som önskade behålla kontrollen över sitt bibliotek.

Att nationalbiblioteksfrågan fick ny aktualitet först på 1980-talet kan förklaras med att universitetsbiblioteket då förlorade sitt monopol som enda universitetsbibliotek och att medielandskapet förändrades. I tre olika utredningar hävdades att Norge behövde ett självständigt nationalbibliotek. Vändpunkten inträffade i slutet av decenniet i samband med nedläggningen av A/S Norsk Jernverk i Mo i Rana, vid den tiden en av Norges största arbetsplatser, belägen drygt 100 mil från huvudstaden. Genom ett omfattande

regionalpolitiskt stöd för omstruktureringar blev det möjligt att finansiera en nationalbiblioteksavdelning i Mo i Rana. Samtidigt utvidgades pliktleveranslagen till att förutom tryckt material även omfatta elektroniska dokument, ljud och bild. Ansvarsfördelningen mellan centrum och periferi fördelades så, att universitetsbiblioteket fick rollen som en kultur- och kunskapsinstitution, medan nationalbiblioteksavdelningen skulle hantera pliktleveranserna.

Den nationella tanken var avgörande för händelseutvecklingen. Medan målet för industripolitiken var att skapa en grundval för nationell omfördelning, syftade den nya pliktleveranslagen till att skapa en reservoar för norskproducerade tankar och idéer, oavsett medium. Industrinationalismen hade därmed omskapats till symbolnationalism. Samtidigt kan det hävdas att utgångspunkten för en nationalbiblioteksavdelning i Mo i Rana byggde på en teknokratiskt och administrativt inriktad efterkrigspolitik snarare än på en analys av norskt kulturarv.

Under 1990-talet förändrades den politiska retoriken och frågor om kultur och värderingar började diskuteras i den offentliga debatten. Stortingsmeldingen *Kultur i tiden* (1991–1992) konstaterade att globalisering och kulturell mångfald utmanade traditionella föreställningar om en gemensam norsk kultur och kulturell identitet. I stortingsmeldingen *Kjelder til kunnskap og oppleving* (1999–2000), som ledde till etableringen av ABM-utvikling, betonades att kulturarvssektorn skulle inkludera olika kulturer. Trots sådana slutsatser resterade ett glapp mellan å ena sidan instrumentell politik och etableringen av nationalbiblioteksavdelningen, å den andra sidan diskussionen om det nationella och universitetsbibliotekets speciella roll.

1999 beslutades att Nasjonalbiblioteket skulle skiljas från Universitetsbiblioteket. En nationalbiblioteksavdelning inrättades i Oslo och till den överfördes universitetsbibliotekets nationella uppdrag medan merparten av de utländska samlingarna överfördes till universitetsbiblioteket. 2005 flyttade nationalbiblioteket in i nyrenoverade och anpassade lokaler. En politisk diskussion om nationalbibliotekets kulturella och vär-

demässiga grund som samhällsinstitution lyste dock med sin frånvaro. Med andra ord hade Nasjonalbiblioteket blivit ett nationellt paradnummer utan tydligt innehåll. Fördelen med denna situation var att biblioteket på egen hand måste definiera sin roll. Sedan starten 2005 har Nasjonalbiblioteket också gjort det, framför allt genom att balansera teknisk utveckling mot kulturellt innehåll och genom att i diskussionen om det nationella betona kulturell mångfald.

Genom sina teoretiska utgångspunkter lyckas Takle förtydliga de rationella och irrationella faktorer som haft betydelse för utvecklingen och därmed ger hon Nasjonalbiblioteket underlag till fördjupad självreflektion. Frågor av den art Takle formulerar, kan givetvis också ställas när det gäller andra nationalbibliotek, till exempel det svenska. Vad inträffade här vid övergången från kungligt bibliotek till nationalbibliotek? Vilken roll spelar KB:s utländska förvärv i förhållande till det vid andra svenska forskningsbibliotek? Är KB:s uppdrag att bidra till utvecklingen av forskningens infrastruktur alltför snävt? Stämmer KB:s instruktion med bibliotekets egen strategiska plan? Varför har en anpassning av pliktleveranslagstiftningen till e-samhället fått dröja så länge? Vad kommer det utvidgade uppdraget som biblioteksmyndighet att betyda för nationalbiblioteksfunktionen?

Utifrån ett svenskt perspektiv har det norska nationalbiblioteket flera fördelar. Norsk ekonomi gynnar dess utveckling och tillhörigheten till Kulturdepartementet främjar sannolikt en mera nyanserad syn på kulturarvet. Den tidigt utvidgade pliktleveranslagen fångade upp medieutvecklingen. Att hålla samman verksamheten i Oslo med den i Mo i Rana innebär en utmaning, men uppdelningen har sannolikt också gynnat den rationalitet som numera gäller i hanteringen av såväl fysiskt och digitalt inflöde som digitalisering. I diskussionen om ABM-utviklings framtid och Nasjonalbibliotekets roll som central biblioteksmyndighet, är det också nationalbiblioteket som lyckats hävda sin förmåga att ta ansvar för landets biblioteksväsen.

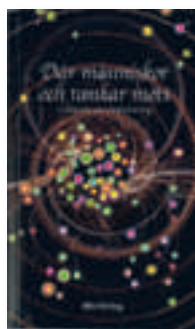
MAGDALENA GRAM

Biträdande riksbibliotekarie

Ingrid Atlestam, Ulla Forsén (red.)

*Där människor och tankar möts:
bibliotek som folkbildning*

BTJ, 2010

Begreppet bildning är lika tömt på innehåll som "demokrati". När det gäller det sistnämnda behöver man nog bara det apokryfiska Voltairecitatet: "Jag har tar det du skriver men jag är beredd att gå i döden för din rätt att fortsätta skriva." Jag tänker på detta när jag läser textsamlingen *Där tankar och människor möts*.

Johan Öberg skriver helt oblygt: "vi drev våra små vänsterrörelser [...] med hjälp av studiecirkelpengar till ledare och läromedel." Det är ungefär som om Sri Lankas regering skulle ge vapen till de tamilska tigrarna. Marxistisk konspiration = folkbildning? Men visst kan bildning (och väl även folkets bildning?) vara subversiv, ifrågasättande. Den kan kanske rentav leda till revolutionär aktivitet. Detta sätter Eva Maria Flöög fingret på i en text som tar avstamp hos en Michael Moore som insett den potentiella sprängkraften hos ett folkbibliotek.

Vid 1800-talets mitt var man från regerings- och näringslivshåll länge misstänksamma mot utvecklandet av folkbibliotek i Storbritannien; man föredrog att arbetarna söp och slogs på krogar framför att de läste och diskuterade. Av samma anledning förbjöds något hundratal år tidigare kaffestugor, bl a i Frankrike och i Sverige.

Medan jag läste textsamlingen tänkte jag att folkbildning och folkbibliotek inte förmår (och kanske aldrig har förmått) vara lika demokratiska som Wikipedia. Allt som de bakåtblickande bidragslämnarna saknar hos vår tids folkbildning och vår tids folkbibliotek finns faktiskt i Wikipediaprojektet. Massor av människor som engagerar sig, frivilligt, med passion, med kärlek till kunskap och kärlek

till medmänniskorna som drivkrafter. En dag senare ramlar jag över nästan identiska tankegångar i ett inlägg gjort av Malene Jensen i BBL.

Bloggsfärerna är jag inte lika insatt i, men jag vet att det även där, och på alla internetforum för olika intressen och ämnen, förekommer kunskapsförmedling och pedagogiska diskussioner som vidgar vetande, ökar livsglädje och reder ut massor av missförstånd.

I det omhuldade nostalgisk-utopiska folk-rörelsefolkhemmet tvingades ofta individer in i obehagliga konformistiska kollektiv i brist på alternativ.

Att vi idag har tillgång till internet gör att människor kan knyta kontakter med likasinnade på ett sätt som var omöjligt för bara något decennium sedan. Folk med udda åsikter, böjelser och intressen behöver inte känna sig ensamma och missförstådda längre. Staffan i Staffanstorp, Boel i Borås, Kate i Kapstaden och Milo i Milano får idag en chans att mötas, bli bekräftade och uppleva grupptillhörighet.

JAN HOFF

S:t Larsbiblioteket, Lund

KOMMA
– tidskriften med
nyskriven poesi
och prosa.

"Poesins kraft utan fluff"

Aftonbladet 6 maj '09

komma@bredband.net
www.tidskriftenkomma.se

Lennart Hellsing

Årets läsfrämjare

FÖRFATTAREN Lennart Hellsing och bibliotekarien Christina Garbergs Gunn har tilldelats En bok för allas vänners Läsfrämjarpris. Priset har delats ut varje år sedan 1992 och går till en författare och en läsfrämjare. I motiveringen skriver man bland annat att Lennart Hellsing som rimlekmästare, läslustväckare, barnboksförnyare, barnlitteraturstatushöjare varit en suverän läsfrämjare. Christina Garbergs Gunn, bibliotekarie vid Brunnsviks folkhögskola, får priset för att hon inte enbart förvaltar det litterära arvet utan även satsar på mötet mellan författare och läsare. Motiveringen lyder: "I projektet Boken på arbetsplatsen har hon varit värd för oräkneliga samtal mellan hundratals bokombud och författare. Hon är en inspiratör som bjuder generöst omkring sig, som både uppmuntrar och kritiserar med en hetta och intensitet som inte lämnar någon oberörd".

Priset består av en litografi av konstnären Ewert Karlsson, EWK, och en penningssumma.

ÅE

Bok & Bibliotek E03:18

WAGNER

www.wagnerform.se

Borås ansökte och fick forskarrättigheter

HÖGSKOLAN I BORÅS har under våren ansökt om forskarutbildningsrättigheter inom fyra områden, varav biblioteks- och informationsvetenskap är ett. Bakgrunden är att det från årsskiftet 2010 är möjligt för högskolor som idag saknar rätt att utfärda doktorsexamen att ansöka till Högskoleverket om rättigheter att utfärda examen på forskarnivå inom ett visst område. Högskoleverket har nu efter sin granskning beslutat att tilldela Högskolan i Borås forskarutbildningsrättigheter inom biblioteks- och informationsvetenskap med motiveringen att området genom sin långa erfarenhet av forskarutbildningen lyckats bygga upp en god och öppen forskarmiljö, en tillfredsställande infrastruktur och goda handledarresurser. Dessutom betonar man att det finns en tydlig strategi för att vidareutveckla forskningsområdet och att området har en aktiv dialog med biblioteksområdet och samhället.

Genom ett avtal med Göteborgs universitet har Bibliotekshögskolan i praktiken bedrivit en fullskalig forskarutbildning sedan 1998 där undervisning, handledning och doktorandernas arbetsplatser till största delen varit förlagda

till Borås. När nu Högskolan i Borås formellt beviljats forskarutbildningsrättigheter finns därför redan det mesta på plats. Under våren har bl.a. en arbetsgrupp på högskolan arbetat fram ett förslag till högskolegemensamma stödstrukturer för forskarutbildningen. Efter en övergångsperiod kommer forskarutbildningen att bedrivas helt i egen regi från och med juni 2011 när det nuvarande avtalet med Göteborgs universitet löper ut. Men institutionen kommer även i framtiden att ha ett nära samarbete med Göteborgs universitet.

– Det här är ett glädjande besked som visar på att vårt arbete med att kvalitetssäkra forskarutbildningen har uppmärksammats, menar prefekten Margareta Lundberg Rodin och ämnesföreträdaren och ställföreträdande prefekt, professor Lars Höglund, i ett pressmeddelande.

– Att högskolan dessutom fått forskarutbildningsrättigheter inom området resursåtervinning ger ännu bättre möjligheter till samarbete kring forskarutbildningen inom högskolan. Dessutom kan det tillkomma fler områden redan till hösten, då de konstnärliga områdena kommer att bedömas. **HZ**

Färre söker inköpsstöd

NEDSKÄRNINGARNA inom landets kommuner innebär att färre bibliotek får bidrag för att kunna köpa in barn- och ungdomslitteratur. Villkoret för att få ta del av Kulturrådets inköpsstöd är nämligen att kommunen inte sänker sitt anslag till folk- och skolbiblioteken – något som många kommuner med försämrad ekonomi tvingats till i år, menar man på Kulturrådet. Under de tretton år som stödet har funnits har antalet ansökningar aldrig varit så lågt som i år då drygt 24 miljoner kronor fördelats till 239 kommuner. Men det finns ljusglimtar, menar Cay Corneliussen, handläggare på Kulturrådet:

– Det är en tydlig förbättring som skett sedan 1997 när det gäller kommunernas läsfrämjandeplaner. Biblioteksplaner har bidragit till det eftersom läsfrämjandet ofta är inskrivet.

Från att ha varit folkbibliotekens interna dokument så har läsfrämjandeplanerna nu en bredare förankring i flera nämnder och landsting. Kulturrådet har valt att lyfta några exempel på inspirerande läsfrämjandeplaner. Dorotea kommun i Norrbotten har en bra webbservice för barn och unga tack vare god samverkan med andra kommuner. Hallstahammars plan är väl förankrad på ledningsnivå inom alla sektorer. Örnsköldsvik har kulturombud på alla skolor och riktad verksamhet till särskolan. Växjö folkbibliotek har läseklubbar för barn på fritiden samt ordnar Poetry Slam. I Stockholm har kulturnämnden och stadsdelsnämnderna tagit fram en gemensam handlingsplan.

ÅE

Biblioteket på botten igen

SOM EN VÄRDIG upptakt till Stockholms kulturfestival kunde Kulturhusets ombyggda bottenvåning invigas. Huset har fått en ny huvudentré från Plattan och för bibliotekets del är nu cirkeln sluten: man är tillbaka där man på 1970-talet en gång började. Nostalgikerna, dvs de som med ett skimmer i blick minns hur det en gång var, kommer inte att bli bekräftade. Förutom den lokalgeografiska belägenheten finns det föga i allt det nya som minner om den forna Läsesalongen – varken den i bottenplanet eller den som under senare decennier (sedan 1990) hållit till högre upp i huset på plan 2.

Det som möter besökarna strax innanför den nya huvudentrén är yta. Mycket yta. Luft och relativt mycket ljus. Till vänster en mat- och kaffeservering (även med servering ute på Plattan), rakt fram en stor informationsdisk, bakom infodisken finns bokhandeln Underlandet samt en gigantisk barnvagnsparkering (med plats för 80 barnvagnar). Till höger om entrén ligger det nya biblioteket med en särskild avdelning för konst, arkitektur och design. Längre in, där stadsteatern tidigare hade en av sina entréer, en scen för författarsamtal, uppläsningar m m samt en utställningsdel, Lilla galleriet, för samtidskonst. Inredningen går i färgerna vitt, svart och brandgula toner (lite 70-tal faktiskt). Det är sobert och sparsmakat, mysfaktorn är låg (undantaget den nya avdelningen för konst, hit kommer nog många att dra sig tillbaka...) och om besökarna uteblir kan det nog komma att kännas som lite ödsligt.

I hyllorna som är i manshöjd har det gallrats rejält, den gamla klassifikationen har skåpats ut och istället har litteraturen placerats under etiketter som "Roligt", "Stadsliv", "Kult" etc. Man kan livligt föreställa sig alla diskussioner, både internt och externt, som måste uppstå när det ska bestämmas om vad som lämpligen får stå på Roligt-hyllan. Eller vad som är kult eller queer?

Själva biblioteksdelen känns märkligt nog ganska liten, trots den glasade fonden ut mot detta i omgångar förtalade stadshjärta. I biblioteket finns sittplatser längs denna glasvägg mellan liv innan- och utanför – en inte alltför kvalificerad gissning är att dessa platser, särskilt de tre "svävande" stolarna kommer att vara upptagna jämt...

Ombyggnationen och nyrenoveringen har kostat 40 miljoner. Lika många besökare önskar jag tar det nya biblioteket i bruk, och precis som jag och många med mig när biblioteket fanns här i förra omgången, använder det som värmestuga, hang-out, genomfartsled eller varför inte också som bibliotek...

HZ

Besök Bibliotekshögskolan på Bok och Bibliotek

Seminarier (torsdag)

Kl. 11:00-11:45 To1100.3

Sociala medier och bibliotek

Kl. 14:00-14:45 To1400.2

Få skönlitteraturen att lyfta – få lånen att öka på biblioteken!

Seminarier (fredag)

Kl. 10:00-10:45 Fr1000.11

Barnbibliotekarien och professionen

Ur Svensk Biblioteks- förenings scenprogram:

Biblioteksscenen E-hallen

Torsdag kl. 12:30

Ett PLUS i kanten för Borås

Fredag kl. 10:15

Folkbiblioteken – förr, nu och i framtiden: Politik, profession och praxis

Vi ses i E00:08!

HÖGSKOLAN I BORÅS

INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN

En digital läsupplevelse
från

nBOOX

nBoox AB

- nBoox AB specialiserar sig på att marknadsföra läsplatser på den svenska marknaden.
- Boox 60 är den första läsplattan i Sverige med inbyggt trådlöst internet.
- Tag chansen att vinna en Boox 60, genom att besöka oss på Bok & Bibliotek i Göteborg, monter B06:74, där vi visar läsplattan och ett par andra nyheter.

Boox 60

- Trådlöst internet
- Skärm med e-bläck
- Svenska menyer
- ePub och PDF med DRM
- Mp3-spelare
- Talsyntes på engelska
- Förstora eller förminska texten med ett knapptryck
- Gör anteckningar i dokument/böcker

Läsplattan fungerar utmärkt att låna böcker på från ditt bibliotek.

Domarringen 22, 245 41 STAFFANSTORP
order@nboox.se

Telefon 046-5401840
www.nboox.com

Anmält för diskriminering

LÄNSBIBLIOTEKET i Östersund anmäls för att ha diskriminerat en anställd, som valt att jobba vidare till 67 års ålder. Den anställda kvinnan anser sig ha blivit trakasserad av en avdelningschef. Hon anser att hennes arbetsinsats blivit granskad på ett sätt som inte gällt övriga anställda. Enligt tillförordnad bibliotekschef, Maj Eriksson, arbetar biblioteket mycket med tillgänglighetsfrågor, både bland personal och låntagare.

– Vi har flera anställda som tidigare valt att arbeta upp till 67 års ålder och det har inte varit några problem. Man jag har svårt att kommentera ärendet eftersom jag saknar underlag.

Diskrimineringsombudsmannen ska nu granska ärendet.

ÅE

Europeisk e-juridik

IMITTEN AV juli lanserades en första version av en europeisk e-juridikportal på samtliga EU-språk om både EU-gemensamma och nationella rättsregler, förfaranden och system. Ambitionen är att underlätta för människor att få information om rättsliga förfaranden i EU. Det går redan nu att registrera sig som användare av EU-kommissionens informationssystem och logga in på portalen. På sikt ska man bygga in fler funktioner i portalen så att man även ska kunna utföra olika rättsliga procedurer via nätet.

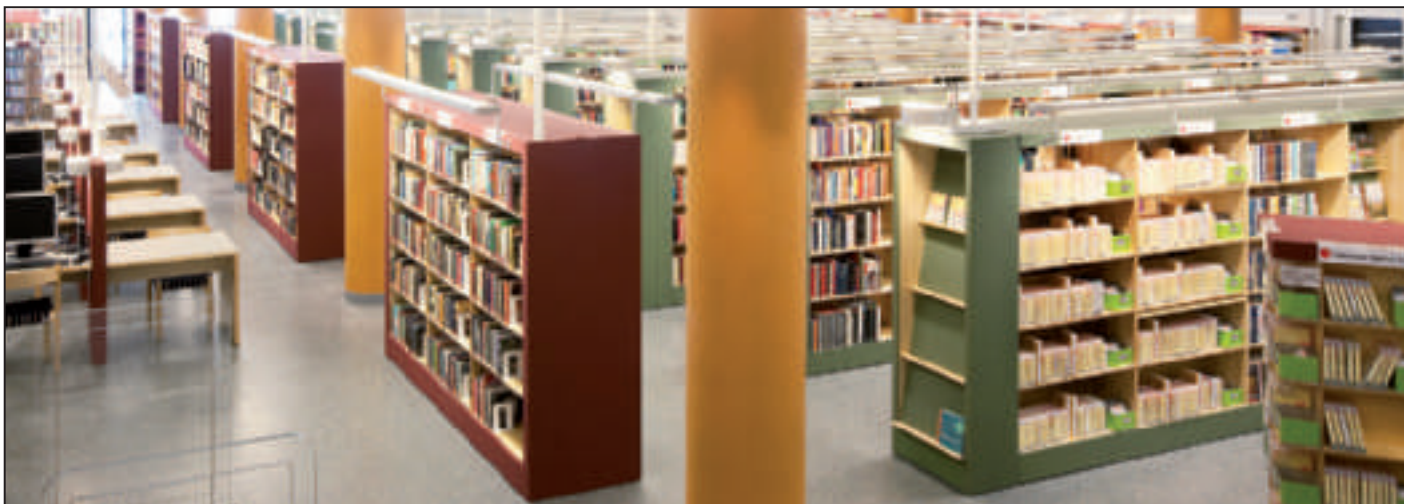
ÅE

Dansk musikportal

I SOMRAS ÖPPNADE de danska biblioteken en ny gemensam bibliotekstjänst specialiserad på i första hand musik, BibZoom.dk. De flesta danska biblioteken abonnerar på tjänsten och kan nu erbjuda sina användare tillgång till över tre miljoner musikspår, antingen som nedladdningslån under en vecka eller som strömmad musik till datorn och mobilen. BibZoom.dk täcker de flesta musikgenrer från opera till techno, gammalt och nytt, populärt och alternativt. Dessutom hjälps de danska musikbibliotekarierna åt med att fylla på med nyheter, listor, recensioner, artiklar och tips kring det mesta som rör musik.

ÅE

Nässjö bibliotek 2009/2010. Arkitekt Mats Eriksson

fo:ra Biblioteksmöbler för det moderna biblioteket

SSC Lindvalls 0910-72 59 39 www.sscgroup.se Energivägen 11, 952 31 Kalix. Ett medlemsföretag i SSC

Bibliotekarie är modellen

DET ÄR NÄSTAN som en dröm när man ser att det bland annat är en bibliotekarie som modeller i Gudrun Sjödéns höstkatalog.

Eva Hesselgren Mortensen är inte bara bibliotekschef på Anna Lindh-biblioteket utan även fotomodell i den senaste klädkatalogen från Gudrun Sjödén. Hon bor tillsammans med sin man på Mariaberget på Söder i Stockholm. På deras stamkrog i närheten träffade de en kväll en god vän vars fru är fotograf som berättade att det var svårt att hitta äldre modeller till Gudrun Sjödéns katalog. När 60-åriga Eva Hesselgren fick frågan om hon ville ställa upp för ett modelljobb så svarade hon ja utan att tveka.

– Jag blev oerhört smickrad. Dessutom tycker jag att Gudrun Sjödéns tyger är fantastiskt vackra, snygga och färgglada så det var bara att tacka ja, berättar hon.

Visserligen har hon viss erfarenhet eftersom hon i ung ålder gjorde en del modelljobb. Däremot är hon kanske inte urtypen för Gudrun Sjödén-tanten. Eva Hesselgren Mortensen är lång och smal och bär gärna kroppsnära kläder – vilket man knappast förknippar Sjödéns kreaturer med. Det är snarare lager på lager-varianten av de lite Mah Jong-inspirerade modellerna man ser framför sig. En vanlig fördom är att det är äldre, lite mulliga kulturtanter som framför allt attraheras av hennes kläder.

– Jag bär gärna Gudrun Sjödéns kläder men oftast enstaka plagg. Det är lite med hennes kläder som det är med Ikeas möbler: man kan inte bygga ett hem på enbart Ikea-möbler men enstaka godbitar fungerar utmärkt.

Eva Hesselgren Mortensen hade roligt under själva plåtningen och arbetade med enbart trevliga människor. Hon fick 4 000 kronor i arvode för modelljobbet.

– Jag plockade ut arvudet i tyger som förvandlats till dukar och kud-
dar. Jag gillar affären i Gamla Stan bäst eftersom de har lite fler tyger där.

ÅE

Hjälp över- svämningens offer i Pakistan

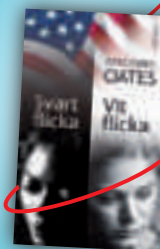
Ge 50 kr idag genom att SMS:a
AKUT till 72 900 eller sätt in pengar
på Bankgiro 900-8004 och märk
inbetalningen med "Katastrofhjälpen".

Tack för din hjälp.

www.redcross.se

www.lattlast.se/bibliotek

LL-förlaget

En ny bokhöst för alla bibliotek!

Nu är det dags att beställa abonnemang och få hela höstens breda utgivning skickad direkt till er. Besök vår Bibliotekswebb för att beställa lättläst till ditt bibliotek. Där hittar du också massor med råd och tips kring hur ni kan jobba med lättläst och göra läsningen mer tillgänglig för alla.

Ingen kameraövervakning på biblioteket

WebbIT
Din guide på nätet

WebbIT.se

Facebook, bloggar, twitter, wikis, ämnesresurser, källkritik

Lär dig mer om Internet - på egen hand eller tillsammans med andra

Besök oss i monter E05:05 på Bok & Bibliotek

ILS Informations- och läsecentraller i samverkan
www.ils.se

ARLÖVSBORNAS INTEGRITET är viktigare än sönderslagna fönsterrutor på biblioteket. Det anser länsstyrelsen som stoppar planerna på kameraövervakning av bibliotekshuset.

Fönsterkrossandet på Arlövs bibliotek har under tre års tid kostat kommunen drygt 300 000 kronor. För att få stopp på skadegörelsen har kommunen ansökt om tillstånd för kameraövervakning av biblioteket och en idrottshall som även den har drabbats av skadegörelse. Länsstyrelsen säger nej till biblioteket med hänvisning till att besökarnas integritet väger tyngre. Däremot ger man klartecken till kamerabevakning av sporthallens entré under skoltid.

Kommunen ville montera fast sex bevakningskameror för att bevaka bibliotekets fasad. Länsstyrelsen menade att eftersom biblioteket också är

ett bostadshus skulle övervakningskamerorna även registrera alla som passerar utanför huset.

Ordförande i kultur- och fritidsnämnden, Hans-Åke Mårtensson (S), har svårt att förstå Länsstyrelsens beslut. Han säger till Sydsvenskan att han har svårt att förstå hur myndigheten resonerar i en tid när det finns kameraövervakning i princip överallt – på vägarna, i affären etc.

– Jag har full respekt för att man vill värna om människors integritet, men man måste diskutera var gränserna går. Det här känns inte rimligt med tanke på att skadegörelsen belastar kommunens budget så hårt.

ÅE

FAQ för bibliotekarier

FÖRENINGEN Wikimedia har publicerat en FAQ för bibliotekarier som ger svar på frågor om Wikipedia. Wikipedia bjuder även in bibliotekarier att bidra med information på den fria encyklopedin. På så sätt hoppas man göra den ännu bättre. Idag finns det cirka 360 000 artiklar i den svenska versionen jämfört med den engelska versionens 3,3 miljoner. Föreningen Wikimedia Sverige kommer för tredje året i rad att ha en monter på Bok & Bibliotek i september. Senare i år arrangerar föreningen, tillsammans med KB, konferensen Wikipedia Academy. Länk: http://outreach.wikimedia.org/wiki/FAQ_For_Librarians

ÅE

Bok & Bibliotek E03:18

WAGNER

www.wagnerform.se

PARNASS lyfter fram våra älskade klassiker!

Jag bara njuter och tar för mig av det stora utbudet och är ytterst tacksam för en tidskrift som PARNASS, som lyfter fram de älskade klassikerna och hjälper mig att hitta gemensamma nämnare i landskap, riktningar, trender!

Margaretha Åberg, bibliotekarie

parnass@dels.nu www.dels.nu

BESÖK OSS PÅ BOKMÄSSAN I MONTER B10:82. VISA UPP DENNA ANNONS SÅ FÅR DU ETT EGET EXEMPLAR AV PARNASS.

Miljöpris till SSB

STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK tillsammans med Stockholms stad och SL har tilldelats Stockholms Handelskammarens miljöpris för de nya biblioteken i Stockholms tunnelbanestationer.

Juryn anser att idén att bjuda in kulturen till de naturliga samlingsplatserna är kreativ och banar väg för ett ännu trevligare och mer innehållsrikt Stockholm.

De tre tunnelbanebiblioteken i Högdalen, Bredäng och på Östermalmstorg kommer att få varsin plakett. För att understryka intentionen med priset har man också låtit tillverka en plakett för ytterligare ett tunnelbanebibliotek.

Ur juryns utlåtande:

"Vi ser framför oss en stad där inte bara kulturen får en plats närmare människors vardag, utan även där miljöer som tunnel- och pendeltågsstationerna förvandlas till värdiga platser. Vi tror att ökad mångsidighet och oväntade infallsvinklar är rätt väg och gratulerar Stockholms stad, Stockholms stadsbibliotek och SL till ett gott arbete"

Handelskammarens stadsmiljöpris belönar projekt som på bästa sätt bidragit till förskönande eller förbättring av Stockholms stadsmiljö. Projektet ska ha slutförts under det gångna året. Insatsen kan vara av återställande, bevarande, förnyande eller på annat sätt förändrande karaktär och gälla en miljö, inom- eller utomhus som är tillgänglig för allmänheten.

Priset, som tidigare kallades Stockholmspriset, har funnits sedan 1986. De första åren gick priset till idéer för Stockholms förskönande och förbättrande. Sedan 1995 delas priset ut till projekt som faktiskt blivit genomförda.

Juryn består av Sven Unger (ordförande), Mannheimer Swartling Advokatbyrå, Henrietta Palmer, Kungliga konsthögskolan, Hedvig Hedqvist, Skribent/designhistoria, Martin Rörby, Rådet till skydd för Stockholms skönhet, Rasmus Waern, The Nordic Architectural Magazine Project, Wingårdh arkitektkontor, Anders Wahlgren, Suecia-Film, Jan Åman, skribent och kulturentreprenör, Tord Tannen-

berg, Kungsträdgården Park & Evenemang AB, Marianne Andrée, Handelskammartidningen, Tomas Rittsel (sekreterare), Stockholm Handelskammare.

Bland tidigare pristagare återfinns t ex Dieselverkstaden i Nacka (2003) och Bonniers konsthall (2007).

HZ

Ständigt aktuella nummer

KRUT

Nr 1-2 2010 Klass-Delad skola

Kritisk Utbildningstidskrift

Beställningar: www.krut.a.se
Prenumerera!

CoMan
Våra byggnationer är
Tillgängliga anpassningsbara smidiga

Övertorneå/ Haparanda

Höganäs nya bokbil

Falkenberg

Jönköping

Lindås

Detta fordon har luftfjädringssystem med sänkning vilket ger en låg instegshöjd till plant golv, endast 25 cm.,
Bokbilen får köras med körkortsbehörighet xBxxx (vanligt personbilskörkort)

Coach Manufacturing Sweden AB
Industrivägen 12 666 31 Bengtsfors

www.coman.se

Tele SE 46 531-526 824
NO 47 693978 50

Veta mer om Palestina?

Tidskriften Palestina Nu är full av aktuella politiska analyser, krönikor och berättelser ur vardagen på ockuperad mark.

För 100 kronor får du fyra nummer per år
pg 55 57 17 - 8

www.palestinagrupperna.se

SUBALTERN

Tidskriften Subaltern verkar tvärkulturellt i ett gränsland mellan filosofi, politik, litteratur och andra kulturella uttrycksformer.

Siktet är inställt på kartans vita fläckar och uppdraget introducerande, ifrågasättande, folkbildande och inspirerande.

Ambitionen är att föra en idédiskussion med högt i tak, och strikt eklektiskt varva etablerat och oetablerat, högt och lågt, teoretiskt och tillämpat.

"Subaltern är ett äventyr"
– Dagens Nyheter

Prenumeration på Subaltern saluförs exempelvis via BTJ, men kan även ordnas direkt från subaltern@hstrom.nu

Gratis läsexemplar till inköpsansvarig på bibliotek kan rekommenderas från johan@hstrom.nu

notiser

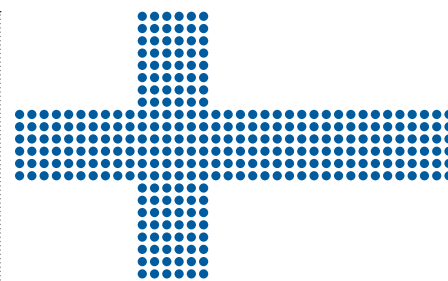
Ny fakta om bokutlån

KOMMUNER MED många biblioteksfilialer har mindre utlån. Det visar en analys som gjorts av bokutlåningsstatistiken på svenska folkbibliotek. En förklaring kan vara att det är lyckat att samla alla resurser på ett huvudbibliotek. En undersökning som gjorts i Storbritannien visar att när man kraftsamlar på detta sätt ökar produktiviteten på biblioteket mätt i utlån. Det är de bägge norska forskarna Knut Løyland och Vidar Ringstad som undersökt faktorer som påverkat utlåningen sedan 1996. De kommer också fram till att utlåningen av barnböcker på biblioteken minskar när priset på barnböcker i bokhandeln ökar. Kulturrådet menar att en förklaring kan ha med status att göra. Människor som har råd väljer att köpa och äga en dyr bok framför att låna den. Ett annat intressant resultat är att utlånen av barnböcker på biblioteken minskar i kommuner med många kvinnor. En liknande undersökning som gjorts i Norge visade det motsatta: utlån av barnböcker var större i kommuner med högre andel kvinnor.

En del resultat som presenterats i sammanhanget var väntade, som tex att lång resväg till biblioteket ger färre boklån och att generösa öppettider ökar utlåningen.

Klart står att här finns intressanta resultat och slutsatser att följa upp för hugade forskare.

ÅE

Centrumbiblioteket i Helsingfors

BIBLIOTEK VÄCKER KÄNSLOR, även för sådana som ännu inte är byggda. På försommaren presenterades konkreta planer på hur man tänker sig att Helsingfors nya stolthet, centrumbiblioteket i Tölövik, kan förverkligas. Det krävs bara 70 miljoner euro, en politisk majoritet och tålmod. Bygget är tänkt att stå klart 2017, lagom till Finlands hundraårsjubileum.

Mycket glas, flyttbara och sjungande vägar, en kulturell oas och en plats för företagare, bastubadare och analfabeter – en "tankarnas stormarknad", så ser visionen ut i korta drag.

Enligt den tidtabell som presenterats ska en internationell arkitekttävling utlysas 2011, byggstarten är beräknad till 2014.

Men enligt Hufvudstadsbladet (10.6.2010) tycks de tidigare så positiva politikerna nu vara betydligt mer skeptiska till satsningen – dels med tanke på stadens ekonomi, dels sedan förslaget om att stänga ett antal mindre bibliotek för att klara satsningen blev känt. Bättre att skjuta på investeringar än att skära i servicenätet, tycks stadens linje vara. I höst kommer planerna behandlas i fullmäktige och bedömare tror att det blir svårt att få en majoritet för förslaget. Förslag har också rests om att sälja tomten som reserverats för biblioteket. Starka krafter kommer att krävas för att inte planerna ska rinna ut i sanden utan hållas vid liv till bättre tider stundar.

HZ

Snabbt, tryggt, enkelt Handla fraktfritt på nätet!

www.axielldirekt.com

SM i bokberättande för bibliotekarier

DEN FÖRSTA officiella SM-tävlingen i bokberättande för bibliotekarier äger rum i kulturhuset Multureum i Strängnäs. Bibliotekarierna ska presentera en obligatorisk roman (Selma Lagerlöfs *Kejsaren av Portugallien*) och en eller två valfria romaner av svenska författare. De får max tre minuter på sig för varje bok. Därefter kommer juryn och publiken att utse en vinnare. Segrar gör den som lyckas bäst med att förmedla innehåll, engagemang, lust och subjektivt uttryck. Juryn består av Biblioteksbladets chefredak-

tör Henriette Zorn, Nina Solomin, chefredaktör, ViLäser, Nina Frid, bibliotekarie, Bokcirklar.se, René Vázquez Díaz, författare och Anders Johnsson, bibliotekarie, Strängnäs bibliotek. Syftet med SM i bokberättande för bibliotekarier är att uppmuntra yrkesgruppen till att bli ännu bättre på att förmedla litteratur muntligt till vuxna. Dessutom hoppas arrangörerna på att SM i bokberättande ska locka en stor publik och få dem intresserade av boken och bibliotekens litteraturförmedling. Arrangerar gör Strängnäs bibliotek i samarbete med Länsbibliotek Sörmland, Biblioteksbladet, Bokcirklar.se, Sveriges Författarförbund och ViLäser. Kulturrådet stöder arrangemanget med 70 000 kronor.

– Det innebär att vi tillsammans med våra medarrangörer kan genomföra ett riktigt professionellt SM som kan locka många intresserade till Strängnäs kom-

mun. Och äntligen får landets bibliotekarier tävla mot varandra i ett riktigt mästerskap, säger kulturchef Christer Hermansson.

Konferencier till årets tävling blir Svante Weyler, förlagschef för Weyler förlag.

Intresserade bibliotekarier kan anmäla sig från mitten av augusti fram till 1 oktober. Först till kvarn gäller och anmälan är bindande. Tävlingen går av stapeln i Multureum i Strängnäs den 12 november.

ÅE

www.demensbutiken.se

**Här hittar du
demensböcker,
demenshjälpmedel och
demenspresenter**

Kvalitet och Kunskap
inom demensområdet

Fortbildning

Vi ger ex. kurser inom: Dewey, blogg, ledarskap, digitalisering, lässtimulans & barn- och skolbiblioteksverksamhet.

Läs mer om våra kurser:

www.hb.se/bhs/utbildning

HÖGSKOLAN I BORÅS

INSTITUTIONEN BIBLIOTEK- OCH INFORMATIONSVETENSKAP

BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN

**MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
ÖVER HELA VÄRLDEN.
FEM GÅNGER OM ÅRET.**

Helårspren/5 nr 160 kr
Provex ap@amnesty.se

WWW.AMNESTY.SE/AP

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

”Sveriges bästa musiktidskrift”

□ Lira musikmagasin är tidningen för nyfikna.

Oberoende kvalitetsjournalistik som hellre vill upptäcka nytt än vårda traditionen.

För alla som gillar jazz, folk- och världsmusik, visor, americana – och allt som rör sig däremellan. Nyskapande musik vet inget om genre-gränser.

I 15 år har vi lockat till lyssning bortom den breda mittfåran.

Alltid med över 100 recensioner per nummer. Alltid med egen cd så att du kan lyssna på det vi skriver om.

Cd:n får lånas ut.

”Sveriges bästa musiktidskrift.”

Gunilla Brodrej, Expressen

”Jag kan läsa ett nytt nummer av Lira och baxna inför vitaliteten”

Kjell Alinge, Sveriges Radio

LIRA
Musikmagasin

Besök oss på bokmässan i monter B03:22

boktipset

MED STORT INTRESSE har jag följt Jenny Erpenbeck alltsedan den uppmärksammade debuten 1999 med *Historien om det gamla barnet* (svensk översättning 2001) – en poetisk och lätt bisarr roman i det mindre formatet om ett barn som väljer att stanna i växten och underordna sig som hackkryckling istället för att sträva efter självständighet. En otäck historia, omöjlig att glömma. Också i de två följande böckerna, novellsamlingen *Smäck* (2003) och romanen *Ordbok* (2006) har Erpenbeck utmärkt sig genom sina säregna berättelser, ofta krypande otäcka men lyriskt präglade och suggestivt vackra. Språklig ekonomi, det täta koncentrerade och med precision avvägda som fångar upp olika tillstånd av marginalisering och underläge, är genomgående drag hos denna originella författare.

Jenny Erpenbeck är född 1967 och utbildad bokbindare men även, vid sidan om författarskapet, verksam som dramatiker och operaregissör. Att hon är född och uppvuxen i det forna DDR tycks ha bidragit till hennes speciella känslighet för hur det politiska går in i eller överlappar det privata. I hennes böcker finns företeelser eller detaljer som erinrar om det Östtyskland bakom järnridån där författaren växte upp, glimtar av utanförskapet i det gamla DDR skildras inte specifikt men antyds.

Allt detta blir påtagligt också i hennes nya roman, den fjärde i raden, där skådeplatsen är en tomt med ett hus vid stranden av en sjö i delstaten Brandenburg, några mil sydost om Berlin och en gång en del av DDR. Erpenbeck

tillbringade själv några barndomssomrar på denna plats och i det hus vars historia hon nu skriver. Husets skiftande öden och dess olika ägare blir en spegling av en större historia, den tyska. Det senaste seklets dramatiska omvälvningar – krigen, nazismen, delningen – blir en del i husets egen historia. De som tidigare bebott huset passerar revy i kapitel efter kapitel, inalles ett tiotal personer. Där finns arkitekten som ritade huset i början av trettioalet och bl a byggde en garderob med en lönn dörr för att överraska sin unga hustru. Många år senare, i krigets slutskede när rysarna invaderar östra Tyskland, blir garderoben ett raffinerat gömställe för den ensamma dam som då bor i huset. Den judiska familjen som under en tid äger huset tvingas bort före kriget. Och efter kriget när den Östtyska staten exproprierar privata villor tvingas också de nya ägarna flytta.

Endast en gestalt återkommer boken igenom, trädgårdsmästaren, romanens tysta huvudperson, som oavlönad lagat det trasiga och ser till det som måste ses till, outhärdligheten och kontinuiteten personifierad. I årtionden gödslar, vattnar och beskär han. Trädgårdsmästaren liksom följer med huset genom alla ägarbyten. Han rensar, skördar, krattar, sågar, klyver, bränner och täcker med granris. I slutet av hösten tömmer han alla husets vattenledningar, skruvar åt huvudkranen och stänger fönsterluckorna. Trädgårdsmästaren blir allt äldre och orkar allt mindre. En dag är han spårlost försvunnen. Efter murens fall blir huset föremål för en äganderättsutredning som slutligen leder till dess förstörelse.

Titeln "Hemsökelse" är dubbetydig i den meningen att författaren bokstavligen söker sig tillbaka till platsen för sin barndoms somrar men också för att den antyder att andarna från husets tidigare invånare alltså jämt svävar under dess tak. Berättelserna i

likhet med husägarna skiftar starkt – snarare än en roman för "Hemsökelse" tankarna till en rad noveller. Trådar dem emellan finns men uppenbaras inte alltid, läsaren får själv fylla i. Minnen korsas, detaljer återkommer, blandas med sakliga beskrivningar av material och mer lyriska, förnimmande partier av ett hus och ett landskaps förändring och förfall.

Och en än en gång kan jag inte undgå att fascineras av Erpenbecks litterära landskap. Det är ett gåtfullt och udda landskap med sprickor, skrevor och förskjutningar. Det oroar, skrämmar och förför. Och under ytan lurar så oändligt mycket mer.

HENRIETTE ZORN

Jenny Erpenbeck

Hemsökelse

Översättning: Ulrika Wallenström
Albert Bonniers förlag/Panache

Starta och driva företag

Använd vår service och information

› Verksamt.se - nya företagarsajten

Samlad service och information från flera myndigheter på samma plats.

www.verksamt.se

› Starta företag - broschyren

Information och vägledning på svenska och engelska från sex myndigheter.

Finns hos myndigheterna

› Starta företag - checklistan

Gör din egen checklista på den nya företagarsajten verksamt.se.

www.verksamt.se/checklistan

› Starta företag-dagen

Föreläsare från sex myndigheter informerar om start av företag.

www.verksamt.se/starta-foretag-dagen

Träffa oss på Bok & Bibliotek 23-26 september 2010

Företagsinformation på bibliotek: Träffa bibliotekarier från Malmö, Lund, Göteborg, Tjörn, Stockholm och Gävle.

Väglädare från Göteborg: Göteborgs nystartskontor Mind Your Own Business hjälper till på vägen till ett eget företag.

Företagsinformation från myndigheter: Vi visar den nya företagarsajten verksamt.se och svarar på frågor om företagande. Hämta Starta företag-broschyren på svenska eller engelska. På enklareregler.se kan du skriva dina egna förslag.

Du hittar oss i monter C01:32

MATERIAL TILL FÖRENINGSNYTT MAILAS TILL:
pax@biblioteksforeningen.org

Styrelseledamöter fr v: Lars Björnshauge, Niclas Lindberg (generalsekreterare), Cajsa Broström, Anders Olsson, Anette Eliasson, Inger Edebro Sikström, Inga Lundén (ordförande), Ulrika Domellöf Mattsson, Christina Jönsson Adrial, Margareta Lundberg Rodin, Daniel Forsman och Jenny Poncin.

Ny styrelse för Svensk Biblioteksforening

Vid Svensk Biblioteksforenings årsmöte lördagen den 14 augusti omvaldes Inga Lundén, stadsbibliotekarie i Stockholm, till ordförande för föreningen. Drygt 80 medlemmar hade samlats på Göteborgs stadsbibliotek för årsmötesförhandlingarna. Vid årsmötet avgick Elisabeth Aldstedt, Stockholm och Kjell Jonsson, Umeå ur styrelsen och Cajsa Broström, Västerås och Daniel Forsman, Göteborg invaldes i styrelsen.

ÅRSMÖTET FASTSTÄLLDE FÖRENINGENS verksamhetsinriktning för 2011-2012 som finns att läsa i sin helhet på föreningens hemsida och medlemsavgiften är oförändrad även under 2011. Årsmötet beslutade även att anta reviderade stadgar för Svensk Biblioteksforening och för föreningens regionföreningar.

Är adressen rätt i medlemsregistret?

HAR DU FLYTTAT eller bytt adress den senaste tiden? Vänligen meddela din nya adress omgående till Eva Silverplats på kansliet es@biblioteksforeningen.org eller telefon 08-545 132 38. Det är också bra om du meddelar om du bytt arbetsgivare, blivit pensionär eller börjat arbeta efter studierna. På så sätt ökar möjligheterna att det blir rätt när vi skickar ut årsavgiftsavierna i slutet av november.

Sök utvecklingsstöd och forskningsinitierande stöd

Fram till den sista september har du på dig om du vill ansöka om något av föreningens nya stöd.

FÖR UTVECKLINGSSTÖDET LÄGGS särskild vikt vid framåtsyftande och nyskapande förslag och förslag som syftar till att åstadkomma ökat samarbete. Stöd ges inte till redan pågående projekt, löpande verksamhet, resor, publikationer, författande, kompetensutveckling eller anordnande och deltagande i konferenser och seminarier.

Svensk Biblioteksforenings styrelse har beslutat att till höstens ansökningstillfälle särskilt prioritera insatser som syftar till att göra biblioteken tillgängliga och angelägna för fler och nya användare.

Ansökan skall bl a innehålla en redogörelse för det planerade arbetet, förväntade resultat och motivering av arbetets betydelse för bibliotek och biblioteksverksamhet i Sverige.

Syftet med det forskningsinitierande stödet är att öka antalet ansökningar med biblioteksrelevanta frågeställningar till ordinarie forskningsfinansiärer samt förbättra utsikterna till att ansökningarna beviljas. Genom stödet vill föreningen medverka till att flera forskare får tid att skriva konkurrenskraftiga forskningsansökningar. Tänkbara sådana finansiärer är Vetenskapsrådet, Riksbankens Jubileumsfond, Statens kulturråd, KK-stiftelsen, universitet och högskolor.

På vår hemsida www.biblioteksforeningen.org finns mer information om de två stöden. Ansökningar skall ha inkommit till Svensk Biblioteksforenings kansli senast den 30 september.

Pax

Medlemsmingel!

**Välkomna på medlemsmingel under
Bok & Biblioteksmässan i Göteborg.**

Torsdagen den 23 september kl 18.00 i vår monter Eoo:01

Avsluta mässdagen eller påbörja kvällen tillsammans
med andra medlemmar i Svensk Biblioteksforening.

Vi bjuder på förfriskningar!

Varmt välkomna!

Bok och Biblioteksmässan 2010

VÄLKOMNA TILL SVENSK Biblioteksförerings arrangemang under Bok & Biblioteksmässan i Göteborg. Under torsdagen och fredagen arrangerar vi över 50 gratisseminarier på vår scen, Biblioteksscenen, i E-hallen. På fredagseftermiddagen genomförs scenprogrammet i samarbete med nätverket *Den hemliga trädgården*. Vi kommer även att ha flera prisutdelningar på scenen under de två dagarna. Scenprogrammet presenteras på nästa uppslag.

Svensk Biblioteksförerings monter (E00:01) finns under torsdagen och fredagen i anslutning till vår scen, Biblioteksscenen, i E-hallen. Där kan du som ännu inte är medlem gå med i föreningen till specialpris. Vi kommer även att ha försäljning av smycken, Library Lovers-prylar mm.

På torsdagskvällen kl 18.00 hälsar vi alla medlemmar välkomna på medlemsmingel. Avsluta mässdagen eller påbörja kvällen tillsammans med andra.

PAX

Några av IFLA-volontärerna samlade framför Svenska Mässan i Göteborg

Svenska bibliotek och bibliotekarier lyftes fram under IFLA

Årets IFLA-konferens som gick av stapeln i Göteborg 10–15 augusti blev mycket uppskattad av de ca 3500 deltagarna från fler än 125 länder. Biblioteken i och omkring Göteborg tog dels emot över 40 organiserade studiebesök på tisdagen, dels en rad spontanbesök under veckan. Göteborgs stadsbibliotek med IFLA Night Spot var dessutom den naturliga mötesplatsen varje kväll under konferensen. I Malmö, Borås, Stockholm m fl platser arrangerades det dessutom förkonferenser. Swedish Library Avenue möjliggjorde för en rad bibliotek att visa upp sig och på Swedish Library Arena presenterade Svensk Biblioteksförering, KB och Kulturrådet svenskt biblioteksväsen. Under konferensen arbetade 190 volontärer för att ge deltagarna en så bra konferensupplevelse som möjligt.

PAX

Bokverket om arter i Sverige

Nationalnyckeln dyker ner under ytan

Häpnadsväckande bytesjakt, fantastiska förvandlingskonster och giftiga stiletter – allt finns med i vår första volym om arter som lever i havet.

Världens längsta djur
slemmasken långsnöre
Lineus longissimus

Illustration: Helena Samuelsson

Besök oss i monter B05:70 på Bok & Bibliotek i Göteborg, klappa havet, se små insekter i mikroskop och hör mer om vårt introduktionserbjudande till bibliotek.

Läs mer på www.nationalnyckeln.se

NATIONALNYCKELN
TILL SVERIGES FLORA OCH FAUNA

Under Bok & Biblioteksmässans två första dagar arrangerar Svensk Biblioteksförning över 50-programpunkter på vår scen, Biblioteksscenen, i E-hallen. På fredagen från kl 13.30 ägnas programmet helt åt mässans tema Afrika. Välkommen!

FOTO: PETER AXELSSON

Inga Lundén.

FOTO: MYMMEL BLONBERG

Viktor Sarge.

Torsdag

10.00 Aktualiteter från Svensk Biblioteksförning

Svensk Biblioteksförnings ordförande Inga Lundén tar upp aktuella bibliotekspolitiska frågor.

10.15 Nya Fråga biblioteket

Virtuell dialog 3.0. Presentation av konceptet för Nya Fråga biblioteket. Informations- och lånecentraler i samverkan, ILS Malmö, Umeå och Stockholm samt Internationella biblioteket.

Medv: Åsa Berglund, Montserrat Arias, Lennart Kihlberg

10.30 30 miljoner böcker en knapptryckning bort! Ny Scanning on demand-tjänst där du styr urvalet.

30 miljoner icke copyrightskyddade böcker från 12 länder och 25 forsknings- och nationalbibliotek öppna för Scanning on demand och beställningar direkt via bibliotekens kataloger. Nätverket EoD, Ebooks on Demand, har spridit sig till Sverige där Umeå universitetsbibliotek som första svenska bibliotek erbjuder tjänsten.

Medv: Anna Swärd Bergström, Umeå universitetsbibliotek

10.45 Digital delaktighet

Hur involverar man den som inte ens vill delta i det digitala samhället? Om projektet "Digital delaktighet" i Halland.

Medv: Viktor Sarge, Regionbibliotek Halland

11.00 Prisutdelning: Svensk Biblioteksförnings priser Bengt Hjelmquist pris, Greta Renborgs pris och Collijn-priset.

Svensk Biblioteksförnings priser för framstående insatser på folkbiblioteksområdet, god marknadsföring av bibliotek och bästa masteruppsatsen i Biblioteks- och informationsvetenskap under 2009.

11.30 Botkyrkas Internationella bokmässan

Våren 2011 kommer vi att arrangera en internationell bokmässan för att främja och uppmärksamma Sveriges mångspråkiga samhälle genom att fokusera på den enskilda individens styrka i att äga flera språk och kulturer.

Medv: Henrik Bylund, Pethra Öster, Biblioteken i Botkyrka

11.45 En nationell katalog – vad innebär det

Hur kan LIBRIS fungera som nationell bibliotekskatalog? I förslaget till nationellt

samordningsuppdrag för Kungliga biblioteket är en gemensam katalog för folk- och forskningsbibliotek en central fråga. Anders Söderbäck berättar om visionen, möjligheterna och utmaningarna.

12.00 Aktualiteter från Svensk Biblioteksförning

Svensk Biblioteksförning tar upp aktuella bibliotekspolitiska frågor.

12.15 Referensbiblioteket – topp 1.000 på nätet!

På nätet finns allt, men hur hittar du innehåll, kvalitet och tillförlitliga avsändare? Ta en genväg till databaser och uppslagsverk inom alla ämnesområden.

Medv: Gunilla Fors, Gun-Mari Isaksson Legrell, Britt Löfdahl ILS – Informations- och lånecentraler i samverkan

12.30 Ett PLUS i kanten för Borås

Barnbibliotekshistoria i realtid genom ett metodutvecklingsprojekt för ökad professionalitet bland barn- och skolbibliotekarier. PLUS arbetar med Lässtimulans, Utveckling och Samverkan för att ge alla barn lika möjligheter att läsa.

Medv: Anna-Karin Albertsson, Catarina Eriksson, Borås stadsbibliotek och Högsolan i Borås

12.45 Bygga nytt i bibliotekssverige – KB:s nya uppdrag

Regeringen föreslår att KB får ett särskilt uppdrag att svara för nationell överblick, främja samverkan och driva på utvecklingen inom biblioteksväsendet.

Medv: Gunilla Herdenberg, KB, Avdelningen för nationell samverkan

13.00 Årets skolbibliotekarie koras!

Skolbiblioteksförningarna har tagit över BonnierCarlsens pris "Årets skolbibliotekarie". I år delas priset ut för sextonde året i rad. Festen fortsätter sedan i föreningarnas monter, kom och fira med oss!

Arr: Sveriges regionala skolbiblioteks-föreningar

13.15 WebbIT – lär nytt med små resurser!

Ont om tid, ont om pengar? Lär i vardagen med självstudiematerial på nätet.

Medv: *Gunilla Fors, Gun-Mari Isaksson Legrell, Britt Löfdahl* ILS – Informations- och lånecenter i samverkan

13.30 Club YLVA

Fredagkvällar på biblioteket – öppet BARA för ungdomar! Hur tänkte vi? Hur gjorde vi? Hur gick det? Och nu då...

Medv: *Viktoria Ejnarsson Zuñiga, Susanne Persson*, Folkbiblioteken i Lund

13.45 Språk-kedjan – succé genom samverkan

I projektet Språk-kedjan har vi genom samarbete med 4 olika professioner tagit fram metoder och material för de språkstörda barnen. Detta har resulterat i 6 innehållsrika språkväskor som finns att låna på de halländska biblioteken. Språkväskorna har blivit mycket uppskattade och det är långa köer på dem. Utvärdering har gjorts och kommer att presenteras.

Medv: *Marie Ehde Andersson och Gerd Almquist-Tangen*, Regionbibliotek Halland och Landstinget Halland

14.00 Aktualiteter från Svensk Biblioteksförning

Svensk Biblioteksförnings ordförande Inga Lundén tar upp aktuella bibliotekspolitiska frågor.

14.15 Om att nå ut till sin målgrupp- sjukhusbibliotekens informationskampanj

Sjukhusbiblioteken i Sörmland har under de senaste åren aktivt sökt upp och informerat delandstingsanställda om den service biblioteken erbjuder. En mycket lyckad satsning! Medv: *Helena Kettner Rudberg*, Sjukhusbiblioteken i Sörmland

14.30 "Från BIVIL till ABM, från Magister till Master"

Första kullen studenter har gått ut ABM-Mastern i Lund. Vad är det som hänt när vi skapade en Master istället för en Magister och en ABM-utbildning istället för enbart ett bibliotekarieprogram?

Medv: *Sara Kjellberg*, Biblioteks- och informationsvetenskap, Masterprogram i ABM, Lunds universitet

14.45 "Det älskade folkbiblioteket i Malmö: mellan tradition och innovation"

Malmö stadsbibliotek skapade rubriker 2009 då man som ett led i verksamhetens strategi "The Darling Library in the World" genomförde en gallring av bibliotekets bestånd. I en Masteruppsats i biblioteks- och infor-

mationsvetenskap från Lunds universitet utforskas vilka bilder av folkbiblioteket som framställdes i debatten, och vad som ligger bakom dessa bilder.

Medv: *Frida Carlgren och Charlotta Ekman*, Biblioteks- och informationsvetenskap, Masterprogram i ABM, Lunds universitet

15.00 Framtidens skolbibliotek är nu

Vad är det som händer omkring skolbibliotek i höst? Vilket sikte ska vi ha inför framtiden? Vad kan vi förvänta oss för konkreta insatser omkring skolbibliotek i Sverige framöver? Det är några av de frågor som söker svar. Och det är bråttom!

Medv: *Fredrik Enerot*, ordförande, Skolbibliotek Väst. *Cecilia Bengtsson*, ledamot, Skolbibliotek Öst.

15.15 Idébiblioteket – byt idéer, hämta inspiration!

Berätta vad ni gör på ditt bibliotek! Tillsammans kan vi bygga en kunskapsbank för biblioteksutveckling.

Medv: *Gunilla Fors, Gun-Mari Isaksson Legrell, Britt Löfdahl* ILS – Informations- och lånecenter i samverkan

15.30 Nya målgrupper behöver lättläst – hur når vi ut bredare?

Vem behöver tillgänglig litteratur, nyheter och information? En praktisk handledning till hur man kan arbeta på biblioteket för att nå målgrupperna. Vänder sig till dig som arbetar med barn och unga, invandrare, vuxna med funktionsnedsättning med flera.

Medv: *Camilla Batal*, Centrum för lättläst

15.45 Lilla deckarbiblioteket i Eskilstuna – en fängslande upplevelse

Margareta Söderlund och Karin Zetterberg från Eskilstuna stadsbibliotek berättar om satsningen på att bygga upp ett aktivt och interaktivt deckarbibliotek för barn och unga. Medv: *Margareta Söderlund*, samordnare Eskilstuna stadsbibliotek, Barn & unga och *Karin Zetterberg*, enhetschef på Eskilstuna stadsbibliotek.

16.00 Bada och läsa = Badbibliotek

Sol, sommar och bad är en del av Västerås stadsbibliotek. I ett lyckat sommarprojekt kan västeråsarna låna en bok eller tidskrift en skön dag vid Fredriksbergssbadet.

Medv: *Linda Henriksson*, Västerås stadsbibliotek

16.15 Synliggör biblioteken i Halland – Identitet, image, profil.

Resultat och erfarenheter från ett lärorikt projekt i Halland. Hur biblioteken har arbetat med att synliggöra sina medier och tjänster. Medv: *Anette Eliasson*, Regionbibliotek

Halland, samt Laholm, Hylte, Onsala och Vallås bibliotek.

16.30 Talboks- och punktskriftsbiblioteket delar ut Amy-priset

Ett nytt pris delas ut av Talboks- och punktskriftsbiblioteket, för att uppmärksamma och premiera arbetet med att öka tillgängligheten till olika medier.

FOTO: EVA LEWAU

Karin Johansson, Malmö stadsbibliotek.

16.45 Vill du och ditt bibliotek starta upp Godnattsagor inifrån?

Godnattsagor inifrån handlar om att ge föräldrar som sitter i fängelse kunskap om läsandets betydelse och en möjlighet att tala in godnattsagor på CD till sina barn. Syftet är att stärka relationen mellan barn och förälder och minska de negativa effekter som kan uppstå på grund av fängelsevistelsen.

Medv: *Karin Johansson*, Malmö Stadsbibliotek

Fredag

10.00 Biblioteken och de nationella minoriteterna

Joacim Hansson presenterar sitt forskningsprojekt.

Arr: Svensk Biblioteksförning

10.15 Folkbiblioteken – förr, nu och i framtiden: Politik, profession och praxis.

Presentation av ett forskningsprojekt på Bibliotekshögskolan i Borås som från olika vinklar och aspekter ska belysa den svenska bibliotekspolitikens historia och aktuella läge. 2012 är det hundra år sedan de första statliga bibliotekskonsulenterna tillträdde, därför är det dags att börja sammanfatta historien så här långt!

Medv: *Anders Frenander*, Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap/Centrum för kulturpolitisk forskning, Högskolan i Borås

10.30 Nya målgrupper behöver lättläst – hur når vi ut bredare?

Vem behöver tillgänglig litteratur, nyheter och information? En praktisk handledning till hur man kan arbeta på biblioteket för att nå målgrupperna. Vänder sig till dig som

arbetar med barn och unga, invandrare, vuxna med funktionsnedsättning med flera.
Medv: Camilla Batal, Centrum för lättläst

10.45 Prisutdelning: Aniara-priset

Aniara-priset delas årligen ut av Svensk Biblioteks-förening till en svenskspråkig författare av skönlitteratur för vuxna.

11.00 Prisutdelning: Svensk Biblioteks-förenings barnboksplaketter 2010

Elsa Beskow-plaketten, Nils Holgersson-plaketten och Carl von Linné-plaketten till 2009 års bästa bilderbok/bäst illustrerade barnbok, bästa barn- och ungdomsbok respektive bästa fackbok för barn och ungdomar.

11.30 "Lyckat samarbete mellan skola och bibliotek!"

I Falkenbergs kommun satsar barn- och utbildningsförvaltningen tillsammans med kultur- och fritidsförvaltningen på att stärka skolbiblioteksverksamheten. Tillsammans jobbar lärare och bibliotekarier för att väcka läslust och göra barnen intresserade och mer medvetna om litteratur, läsande och informationssökning.

Medv: Cinna Svensson, Lise-Lotte Olaisen, Biblioteken i Falkenberg

12.00 Minnesinstitutioner och digital kommunikation

Arkiv, bibliotek och museer måste kunna lägga ut material digitalt för att snabbare, bättre och enklare göra kultur till en angelägenhet för alla.

Medv: Karin Linder, ordförande DIK

Anna-Stina Takala, Regionbibliotek Stockholm.

12.15 Sociala medier – folkbildning och folkbibliotek tillsammans mot digitala klyftor

I projektet Sociala medier driver folkbiblioteken, Regionbibliotek Stockholm och folkbildningen i Stockholms län tillsammans en kurs. Syftet är att överbygga de digitala klyftor som har att göra med brist på kunskap och mod i att vara en aktiv deltagare på

Internet, dvs att kommunicera med andra och att bidra med eget innehåll.

Medv: Anna-Stina Takala, utvecklingsledare och projektledare, Regionbibliotek Stockholm

12.30 Det Meröppna biblioteket

Vi berättar om det Meröppna bibliotekets lysande framgångar, och fallgropar att tänka på.
Medv: Katarina Skoog och Annika Withycombe, Veberöds bibliotek, Lund

12.45 Bygga nytt i bibliotekssverige – KB:s nya uppdrag

Regeringen föreslår att KB får ett särskilt

uppdrag att svara för nationell överblick, främja samverkan och driva på utvecklingen inom biblioteksväsendet.

Medv: Gunilla Herdenberg, KB, Avdelningen för nationell samverkan

13.10 NaNoWriMo

– skriv en roman i november!

NaNoWriMo betyder National Novel Writing Month och är ett världsomspännande skriv-äventyr. Vi berättar om hur vi inspirerade några Stockholmsskolor att delta 2009.

Medv: Charlotte Goobar, Ingall Åkesson Hedqvist, Medieteket, Stockholms stads utbildningsförvaltning

Biblioteksscenen – Tema Afrika i samarbete med Den hemliga trädgården

13.30 Den Hemliga Trädgården/Afrika

Möt Piet Grobler, Sydafrika, illustratör och Peter Pan-pristagare och en av dem som porträtteras i den nya skriften i samtal med Britt Isaksson.

13.50 Bilderböcker om AIDS

Fatou Keïta, Elfenbenskusten (Un arbre pour Lollie) och Lesley Beake, Sydafrika (Home Now) samtalar med Gunilla Hallonsten, Svenska Kyrkan.

14.10 Från township i Kapstaden till FN i New York

Birgitta Fransson, kulturjournalist, samtalar med Sindiwe Magona, Sydafrika, författare till bl a Mödrar emellan.

14.30 Barnlitteraturens trädgård i Angola

Möt Maria Celestine Fernandes, poet och barnboksförfattare från Angola, som nyligen fått priset "Jardim do Livro Infantil".

14.50 Bibliotekarie, storyteller, författare

Ousmane Diarra, Mali, berättar om sitt liv och sin verksamhet och hur allt en gång startade med Röda Korsets boklådor.

15.10 Guldkorn från Afrika i tidskrifternas värld

Opsis Barnkultur och Karavan presenteras av Birgitta Fransson och Birgitta Wallin.

15.30 Barn, böcker och bibliotek i Bamako

En presentation och ett bildspel med förläggaren och kulturarrangören Igo Diarra, Mali.

15.50 Illusafrica

Dominique Mwankumi, Kongo-Kinshasa, berättar om det framgångsrika illustratörsprojekt han varit med om att starta.

16.10 Den Hemliga Trädgården/Afrika

Möt John Kilaka, bilderbokskonstnär och Tingatinga-målare från Tanzania, som porträtteras i skriften i samtal med Sven Hallonsten.

16.30 I Etiopien tar man hjälp av åsnor

Yohannes Gebregeorgis, bibliotekarie, författare, förläggare, samtalar med Barbro Bolonassos om Ethiopia Reads läsförmedlande arbete.

16.50 Afrika från träsnitt och tusch till fyrfärgstryck

Meshack Asare, Ghana, en av de mest oversatta afrikanska barnboksförfattarna i samtal med Britt Isaksson.

17.10 Den Hemliga Trädgården/Afrika

Möt Jay Heale, barnboksexpert från Sydafrika och medarbetare i den nya skriften i ett samtal med Sven Hallonsten.

17.30 Planète Jeunes

– en afrikansk Kamratposten

Eyoun Nanguè, chefredaktör och författare från Kamerun i samtal med Britt Isaksson.

17.50 Från Sydafrika till Västsahara

Lennart Wettmark presenterar BiS afrik nummer om olika biblioteksprojekt och läsförmedlande aktiviteter i Afrika.

18.10 Den Hemliga Trädgården blomstrar i bloggvärlden

Anna Gustafsson-Chen, bibliotekarie på Internationella biblioteket, presenterar bloggen <http://denhemligaträdgården.blogspot.com>.

Kalendarium

MAILA INFO TILL KALENDARIET: pax@biblioteksforeningen.org
FÖR VIDARE INFO SE [HTTP: //www.biblioteksforeningen.org](http://www.biblioteksforeningen.org)

23–26 september, Göteborg

Bok & Bibliotek 2010

ARR: Bok & Bibliotek i Norden
MER INFO: www.bok-bibliotek.se/

4–6 oktober, Esbo, Finland

9:e nordiska fjärrlånekonferensen

I år ligger fokus på de praktiska aspekterna kring fjärrlån. Hur kan vi effektivisera alla rutiner och processer kring fjärrlån? Hur kan vi bättre integrera lokalisering med leverans? Finns det planer på en nordisk samkatalog? Föredragshållare från såväl Norden som England, Frankrike och USA kommer för att föreläsa kring detta och mycket annat.
ARR: Nordic NVBF-ILL-Conference
MER INFO: www.nrl.fi/NordicILL2010/

5 oktober, Stockholm

Nationell katalog i strategiskt perspektiv

En nationell samkatalog är den viktigaste frågan för folkbiblioteken när KB:s utvidgade uppdrag diskuteras. Den är efterlängtd sedan decennier, och viktig ur både demokratiskt och strategiskt perspektiv. Det gäller att ta vara på de nya förutsättningarna, och utforma katalogen efter de behov och förväntningar som finns hos folkbiblioteken, för användarnas bästa.
ARR: Sveriges länsbibliotekarier i samarbete med Svensk Biblioteksforening
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org

12 oktober, Socialstyrelsen, Stockholm

Höstmöte Statliga nätverket

Svensk Biblioteksforenings nätverk för statliga biblioteks höstmöte kommer huvudsakligen att ägnas åt kompetensfrågor på olika sätt.
ARR: Svensk Biblioteksforenings nätverk för statliga bibliotek

13–14 oktober, Högskolan i Borås

Mötesplats inför framtiden

Mötesplatskonferensen i Borås har kommit att fylla en viktig funktion för erfarenhetsutbyte och kontakt mellan utbildning, forskning och alla typer av biblioteksverksamhet. 2010 firar vi 10-årsjubileum!
ARR: Borås Stadsbibliotek och Bibliotekshögskolan i Borås
MER INFO: www.tinyurl.com/apdwld

14–15 oktober, Jönköping

Nordisk odontologisk bibliotekskonferens

Biblioteken vid Odontologiska Institutionen och vid Högskolan i Jönköping inbjuder till två halvdagar med bland annat presentationer av aktuell odontologisk forskning och diskussioner kring undervisning och forskarservice.
ARR: Biblioteket vid Odontologiska Institutionen och Högskolebiblioteket, Jönköping
MER INFO: www.lj.se/bibliotek

20–21 oktober, Umeå

Digitalisera NU! – vägval, strategier, framtid.

Välkommen till en konferens/workshop i Umeå. En dag ägnas åt pågående svenska utvecklingsprojekt inom digitaliseringsområdet, den andra dagen åt nordiska/europeiska ambitioner och strategier för digitalisering av text. Även om huvudinriktningen är mot biblioteksområdet är frågeställningarna lika aktuella för både ABM-sektorn i stort och andra aktörer. Ett utförligare program presenteras senare.
Mer information: Christer Karlsson
christer.karlsson@ub.umu.se
ARR: Umeå universitetsbibliotek

9 november, Uppsala

Afrikadag för bibliotekarier

För bibliotekarier som möter studenter och forskare med inriktning på det moderna Afrika. Dagen kommer att ha tonvikt på digitala källor i /om Afrika. Bland andra kommer Peter J. Lor, tidigare IFLA president och fd nationalbibliotekarie i Sydafrika ta upp etiska perspektiv på informationsflöden mellan syd-nord-syd. Programmet innehåller vägledning till tryckta och elektroniska källor.
ARR: Nordiska Afrikainstitutet

12 november, Kulturhuset Malmö, Strängnäs

SM i bokberättande för bibliotekarier

Bibliotekarierna får på kort tid, max 3 minuter per bok, presentera en obligatorisk roman och en eller två valfria romaner av svenska författare som skriver för vuxna. En jury och publiken utser sedan en vinnare utifrån kriterier som förmedling av innehåll, engagemang/lust och subjektivt uttryck.
ARR: Strängnäs bibliotek i samarbete med Länsbibliotek Sörmland, Biblioteksbladet, Bokcirklar.se, Sveriges Författarförbund och ViLäser
MER INFO: www.strangnas.se/Kultur--bibliotek/
Svenskt-Masterskap-i-bokberättande-for-bibliotekarier-/

24–25 november, Lund

Mötesplats Open Access 2010

Mötesplats Open Access 2010 – erfarenheter, idéer och planer. Informations- och discussionsdagar om högskolans elektroniska publicering hålls i år den 24–25 november i Lund! Syftet är att erbjuda en årligt återkommande mötesplats för ett aktivt idé- och erfarenhetsutbyte.
ARR: Kungliga biblioteket och Lunds universitetsbibliotek.
MER INFO: www.kb.se/OpenAccess/seminarie-konferens/Motesplats-Open-Access-2010/

2 december, Sollentuna bibliotek

Medlemsmingel

Svensk Biblioteksforenings traditionella medlemsmingel.
ARR: Svensk Biblioteksforening

11–13 maj, Visby

Biblioteksdagarna 2011

ARR: Svensk Biblioteksforening

● Lite jobb – ger tid för service!

Hyllstädning är ofta en långsam och tidskrävande process. Men nu kan det vara slut med det! Med den nya trådlösa hyllsaren BiblioWand kan hylllorna inventeras snabbt och enkelt.

När man sveper med antennen över hyllorna hittar den titlar som, enligt det regelverk biblioteket satt upp inte bör stå på aktuell plats. BiblioWand signalerar med ljud och text, och materialet kan tas om hand och placeras där det hör hemma.

En effektiv inventering av biblioteket ger betydligt snabbare cirkulation. Det gynnar förstås låntagarna direkt men ger dessutom biblioteket ett mindre svinn, vilket innebär sänkta kostnader för återanskaffning samt nöjd personal som får tid över till annat – till exempel fler samtal med besökarna och inspirerande skyltning och annan marknadsföring.

Aldrig har det varit så enkelt att hyllstäda.
Och aldrig så avancerat, tack vare RFID-tekniken!

Kontakta oss - så berättar vi mer.